

The background is a light blue grid with various school-related icons scattered across it. These include lightbulbs, pens, pencils, rulers, flasks, magnifying glasses, backpacks, and bells. There are also several circular logos for 'NOVOSADSKA NOVINARSKA SKOLA' (Novi Sad School of Journalism) featuring a stylized 'NS' monogram.

Звони за медијску писменост

Приручник за наставнике основних и средњих школа

Звони за медијску писменост

Приручник за наставнике основних и средњих школа

Издавач:

Новосадска новинарска школа
Косовска 1/27, 21 000 Нови Сад
<http://www.novinarska-skola.org.rs>
021/42 41 64

За издавача:

Милан Недељковић

Уредница публикације:

проф. др Дубравка Валић Недељковић

Аутори:

Милица Јањатовић Јовановић
Мурат Љајић
Милена Војновић
Марта Киш Бутерер
Анђелка Петровић
Милан Петровић
Виолета Кецман
Драгана Ивановић
Даниела Берић Дамњановић
Младен Шљивовић
Мирко Марковић

Дизајн:

Радмила Ђурђевић

Извор графике:

InDesign

Едиција **Медијске референце**

Нови Сад, август 2021.

www.medijskapismenost.org.rs

Ова публикација је објављена у склопу пројекта „Звони за МИП - оснаживање учења медијске и информационе писмености у школском систему Србије“ који реализује Новосадска новинарска школа уз финансијску подршку Министарства спољних послова Краљевине Холандије у оквиру МАТРА програма и Балканског фонда за демократију (пројекат Немачког Маршаловог фонда САД) и Амбасаде Краљевине Норвешке у Београду.

Kingdom of the Netherlands

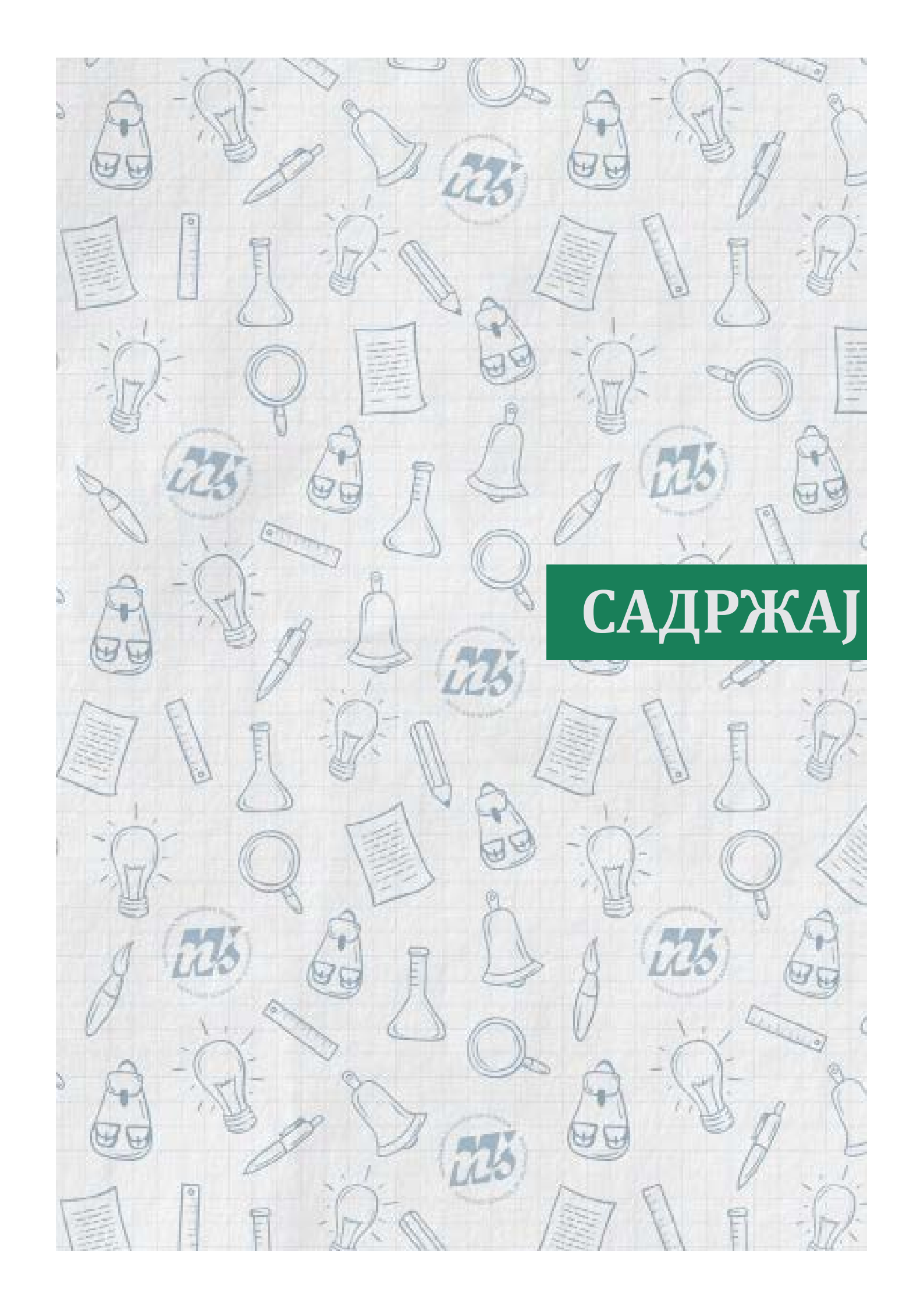

The Balkan Trust
for Democracy

A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

Norwegian Embassy
Belgrade

The background of the entire page is a light gray grid. Overlaid on this grid is a repeating pattern of various hand-drawn icons in a dark gray color. The icons include: light bulbs with radiating lines to indicate they are lit; bells; flasks or beakers; sheets of paper with lines representing text; rulers; pens and pencils; magnifying glasses; and circular logos containing the letters 'LKS'.

САДРЖАЈ

Предговор	6
Медијска и информациона писменост и образовање	8
Лекције	20
Оријентација у простору и времену	21
Зналци музикалци	27
Простор и перспектива	33
Историја грађанских права - важни датуми	38
Медијско извештавање	43
Књижевност	47
Личност као јединство психолошких процеса, особина и знања	54
Општа реторика	60
Физика атомског језгра	71
Аналитичка филозофија	79
Референце	95

The background of the entire page is a repeating pattern of various school-related icons in a light blue-grey color on a white background. The icons include light bulbs with radiating lines, bells, flasks, pencils, pens, rulers, sheets of paper, and circular logos with the letters 'LKS'.

ПРЕДГОВОР

Медијска и информациона писменост представља једну од основних компетенција грађана данашњег друштва. У процесу медијског описмењавања посебна пажња се обраћа на развијање способности критичког мишљења, односно способности пресретања информација добијених из медија кључним питањима, којима би се установило који је смисао, намера и ефекат информације са којом смо се сусрели. С обзиром на то да су медији присутни у животима свих грађана, већ од најмлађег узраста, медијска и информациона писменост се може сматрати компетенцијом коју је потребно развијати и стицати кроз све нивое формалног образовања.

Ова публикација ће пружити кратак преглед иницијатива, пракси, постигнутих резултата, као и постојећих изазова када је у питању увођење медијске и информационе писмености у образовни систем. Након тога ће бити представљено 10 лекција из 10 различитих предмета обрађених употребљавајући вештине медијске и информационе писмености. Аутори лекција су просветни радници основних и средњих школа, који су већ имали прилику да своје часове реализују употребљавајући овакав начин рада. Поједини аутори су на крају својих лекција писали додатне коментаре у којима су, између осталог, пренели и своје искуство приликом реализације предложених лекција, потенцијалне изазове, али и позитивне ефекте који се могу очекивати након реализованог часа.

Надамо се да ће публикација послужити као инспирација за нове лекције свим наставницима који већ примењују вештине медијске писмености на својим часовима, као и да ће бити подстрек и користан водич онима који овакав начин рада још нису примењивали.

У Новом Саду, 27. 8. 2021.
Тим сарадника Новосадске новинарске школе

МЕДИЈСКА И ИНФОРМАЦИОНА ПИСМЕНОСТ И ОБРАЗОВАЊЕ

Медијска и информациона писменост (МИП) подразумева сет знања, алата и специфичан приступ обради информација, који ће бити оријентисан на критичку анализу садржаја добијеног путем медија. Савремено информационо и комуникационо окружење подразумева да ће процес стицања информација бити условљен дисперзивношћу комуникационих канала, који се разликују како по форми циркулације информација, тако и по квантитативним и квалитативним параметрима којима се оцењује релевантност добијене информације и њена даља употреба. Иако се не може спорити да данас људи имају приступ већем броју информација него икада пре, истовремено се може тврдити да је за квалитетну информисаност данас потребно уложити већи труд него што је то био случај раније. Велика количина информација без јасне класификације и структуре може бити једнако неинформативна као и изостанак информација. То је изазов који су у информационо и комуникационо окружење донели појава интернета и, нарочито, друштвених мрежа. Истраживање о медијским навикама, конзумацији медија и медијској писмености, које је спровео ЦЕСИД током 2019. године потврђује да су „друштвене мреже препознате као медиј преко ког се информише највећи број испитаних грађана. Чак 75% њих је одговорило да се путем друштвених мрежа информише често или редовно.“ (ЦЕСИД, 2020:10), приликом чега је 88% грађана старости до 23 године изјавило да се на овај начин информише редовно или често (ЦЕСИД, 2020:10). Дакле, најмлађе генерације као примарни извор информисања користе савремене медијске форме, које и даље немају до краја регулисану уређивачку политику, односно медијске форме најподложеније злоупотребама у сврху манипулисања, ширења пропагандног садржаја, непроверених информација и са намером креираних нетачних информација. Из тог разлога је неопходно креирање системског решења за образовање првенствено најмлађих грађана за критичко тумачење и анализу информација добијених у облику различитих медијских садржаја.

Досадашње иницијативе које су покренуле највише образовне инстанце сведоче о томе да је потреба за медијским и информационим образовањем препозната. Као један од услова за испуњавање визије образовања у Србији, наводи се да је неопходно „да се развија култура целоживотног учења, трансформација учења и подучавања у правцу развоја критичког мишљења, медијске и информатичке писмености, образовање усклађено са достигнућима науке, технике и технологије, партиципативности на свим нивоима образовног процеса и успостављање интерсекторског приступа“ (Стратегија развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030:28). Формално се медијско и информационо описмењавање ученика спроводи тек у средњој школи у склопу изборног предмета Грађанско васпитање и изборног програма Језик, медији и култура, који се може бирати искључиво у гимназијама у првом и другом разреду. С обзиром на то да је медијско описмењавање трајни процес који захтева континуитет и непрекидно практиковање како би се стечене вештине одржавале, а нове стицале у складу са развојем комуникационих канала, у контексту образовања се о успешном медијском описмењавању може говорити као о процесу који ће пратити све нивое образовања, с тим што би степен употреба МИП техника и вештина зависио од узраста, адекватности теме и предмета на ком се ове технике и вештине употребљавају.

Са жељом да се реформе образовног система у правцу увођења концепта медијског и информационог описмењавања спроведу што ефикасније, многобројни актери су дали свој допринос, како у контексту образовања просветних радника у овој области, тако и креирањем радних материјала, предлога радионица са ученицима, али и организовањем летњих МИП кампова и радионица како за ученике, тако и за просветне раднике⁹.

Иако се могу уочити многобројне иницијативе у области МИП и образовања, прегледом резултата тог рада могу се препознати како позитивни, тако и не довољно ефикасни аспекти оваквог начина рада.

Медијска и информациона писменост препозната као битан сегмент активног учествовања у друштвеном животу и практиковања слободе мишљења и говора

МИП концепти и исходи се могу уочити у стратешким документима Владе Републике Србије (Медијска стратегија 2020-2025, Стратегија развоја образовања до 2030.). Организације цивилног друштва самостално и у сарадњи са јавним институцијама спровode пројекте и програме медијске писмености који су резултирали великим бројем едукованих грађана и грађанки (просветних радника, новинара, студената новинарства, ученика основних и средњих школа, итд.), развијеним концептима тренинга и едукативних програма. Иако би сваки корак ка медијском описмењавању грађана и грађанки требало ценити као значајан и користан, ипак се могу увидети извесни недостаци оваквог начина рада. Највећим недостатком се може сматрати непостојање системске уређености планираних едукација, спровођења истраживања и креирања едукативне литературе. Овакво стање се може сматрати последицом дисперзивности актера који овакве програме спровode, без заједничког консензуса о конкретним потребама, нивоима знања различитих циљних група и адекватним модалитетима едукативних активности који одговарају различитим узрастима и професијама. Овакво стање не би требало да послужи као аргумент за оснивање централизоване образовне установе која би једина била лиценцирана за едукацију у области медијске писмености, већ пре као аргумент за системску уређеност података добијених различитим истраживањима и тренутно доступних, као и претходно реализованих едукација у овој области. На овај начин би се постигло више бенефита. Пре свега, избегла би се преклапања активности различитих организација цивилног друштва које су паралелно или у кратком временском периоду реализовале едукације о истој теми за исту циљну групу. Заједничким планирањем оваквих активности организације би омогућиле различитим циљним групама континуитет у едукацији, тиме и напредовање ка комплекснијим концептима у области медијске и информационе писмености.

⁹ Више о досадашњим иницијативама, али и о разматрању различитих опција за увођење медијске и информационе писмености у образовни систем може се прочитати у предлогу практичне политике у области МИП, који је креирала Новосадска новинарска школа, а који је доступан на следећем линку: <https://novinarska-skola.org.rs/sr/publication/predlog-prakticne-politike-za-sistemske-uvedenje-medijske-i-informacione-pismenosti-u-obrazovni-sistem-u-srbiji/>

Медијска и информациона писменост и формално образовање

Када су у питању ставови просветних радника о потреби и начинима за увођење медијске писмености у образовни систем, више истраживања је потврдило да су наставници идентификовали потребу да се савремени медијски феномени критички анализирају током наставног процеса, уз свест да и даље не постоји неопходна инфраструктура (у смислу дигиталне опремљености учионица), нити довољно капацитиран наставни кадар, који би самостално извршио трансформацију образовног система у датом смеру¹⁰. За потребе овог истраживања, такође је ступљено у комуникацију са просветним радницима који су до сада имали искуство у реализацији часова употребљавајући МИП технике и вештине. Упитани да наведу разлоге за увођење медијске писмености у наставу, просветни радници су наводили да је то „неопходно ради развијања критичке свести“, „потребно због стицања неког вида контроле над медијским садржајима, с обзиром на то да живимо у ери медија и технологија“, док се као разлог наводила и чињеница да „ученици са 18 година могу да гласају на изборима“. Истовремено, као један од највећих изазова за имплементацију МИП у настави, наведено је да је „у школама сваки разговор о дневној политици и политичарима онемогућен и да се може сматрати политичким активизмом и пропагандом“ и да је из тог разлога веома изазовно критички тумачити поједине медијске садржаје и феномене на часовима. Као додатни изазови навођене су „компетенције наставног кадра“, „обимност градива“, „преоптерећеност административним пословима“. Коментаришући своја искуства са ученицима на часовима реализованим уз МИП вештине наставници наводе да је „то за њих интересантан начин наставе, али и да то у великој мери зависи од наставника“, да „ученици проналазе инспирацију и занимацију, али да се исто тако брзо и засите, па је неопходно сукцесивно уводити нове технике и вештине“, да је „ученицима потребан разговор, да много тога не знају, а желели би да знају“, као и да „такве часове ученици доживљавају као иновативне и да су високо мотивисани за учење“. Дакле, потенцијал за увођење медијске писмености као саставног дела редовне наставе постоји. Идентификоване изазове попут компетенција наставног кадра, слободне дискусије о различитим темама, преоптерећености администрацијом, би требало решавати на системском нивоу, док би сам сегмент прављења адаптација наставног плана и програма требало радити у сарадњи са просветним радницима који би програмом формулисане иновације требало да спроведу у пракси.

Као најзначајнија иницијатива у правцу увођења медијске и информационе писмености у образовни систем може се сматрати увођење програма Језик, медији и култура (ЈМК) за прве и друге разреде гимназија.

¹⁰ Више о ставовима просветних радника и ученика о могућностима за имплементацију МИП у образовном систему може се прочитати у истраживању Новосадске новинарске школе, које је доступно на линку: <https://novinarska-skola.org.rs/sr/publication/iskustva-i-nove-mogucnosti-za-implementaciju-medijske-i-informacione-pismenosti-u-os-novne-i-srednje-skole-u-srbiji/>

Овим програмом је предвиђен значајан број јасно сегментираних исхода, између осталог ученик би након похађања овог програма требало да буде оспособљен да:

- „разматра јавни наступ са становишта утицаја који говорник жели да постигне;
- препознаје елементе манипулације у јавном наступу и критички се према њима поставља;
- критички се односи према медијским садржајима, разликује чињенице од интерпретације;
- изражава негативан став према препознатим примерима медијске некултуре и злоупотребе медија;
- одговорно креира и шаље поруке посредством медија;
- предвиђа даљи развој медија, његове предности и опасности;
- представи, организује, структурира и форматира информације којима се представља у дигиталном окружењу¹¹;

Програм подразумева креативност и аутономију ученика приликом реализације пројектне наставе уз менторство професора. Овакав приступ настави се у извесном смислу преклапа са концептом медијског васпитања оријентисаног ка интеракцији и деловању, који Герхард Тулодзицеки препознаје као концепт који има најзначајнији еманципаторски потенцијал (Андевски и Вучковић, 2012:84). Овај концепт медијског васпитања подразумева оспособљавање „деце и омладине да активно и креативно користе савремене медије у сопственом радном и животном контексту, према сопственим потребама и на друштвено одговоран начин. Овакав приступ укључује како критичку рецепцију постојеће понуде медија, тако и сопствену медијску продукцију.“ (Андевски и Вучковић, 2012:84).

Иако не постоји план креирања уџбеника за реализацију ЈМК програма, покренуто је више иницијатива да се обезбеде различити извори који би се могли користити као помоћна наставна средства.

Тако се претрагом на интернету може наћи промотивна верзија приручника „Језик, медији и култура“ који је написан за ученике и наставнике за програм предвиђен за први разред гимназије¹². Приручник је тематски подељен на целине које прате модуле програма, док садржински упућује ученике и наставнике на разјашњење основних појмова, задатке за вежбу, теме за размишљање и додатну литературу. Иако је концепт програма Језик, медији и култура такав да захтева креативност просветних радника и ученика, дајући им слободу да кроз сопствене пројекте остваре предвиђене исходе, приручници су добро помоћно наставно средство који могу имати функцију теоријског водича и тачке ослонаца током реализације самосталних пројеката.

¹¹ <http://vigimnazija.edu.rs/skolski/wp-content/uploads/2020/07/%D0%A2%D0%B5%D0%BC%D0%B5-%D0%B8%D0%B7%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0-%D0%B7%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%B2%D0%B8-%D1%80%D0%B0%D0%B7%D1%80%D0%B5%D0%B4-2020..pdf> и <https://infoepa.files.wordpress.com/2019/03/program-ii-razred-gimnazije.pdf> (стр. 354 и 355)

¹² Промотивна верзија приручника доступна је на линку: https://issuu.com/ivana.milosevic/docs/jezik_mediji_i_kultura_wm (приступљено 12. 8. 2021.)

Новосадска новинарска школа је у склопу пројекта „Дигитални погон“ креирала серијал видеа, којима су такође испраћене теме предвиђене програмом Језик, медији и култура. Видеи кроз теоријска разјашњења и илустративне примере ученицима приближавају концепт медијске и информационе писмености и тако, осим едукативне, имају и сврху да инспиришу ученике за самосталне пројекте које би могли реализовати током похађања овог програма. Видеи су доступни на Јутјуб каналу Новосадске новинарске школе¹³.

Како је прошло три школске године од почетка реализације ЈМК програма у одређеним гимназијама, значајно би било имати увид у то какво је постигнуће ученика након похађаног програма, да ли су остварени планирани исходи и са којим изазовима су се просветни радници суочавали. С обзиром на то да званичних података који би одговорили на ова питања и даље нема, за потребе истраживања је ступљено у контакт са наставницима који учествују у реализацији овог програма. Одговарајући на питања о програму и његовој реализацији, просветни радници су истицали да је сам програм „интересантан“ и „занимљив ученицима“, међутим, такође истичу и да има доста нејасноћа у вези са реализацијом и „да би им добро дошла конкретнија упутства и додатна литература“, као и да би им значиле „јасније смернице како имплементирати програм“, нарочито у условима онлајн наставе. Просветни радници су се сложили у ставу да је неопходно више литературе са конкретним примерима и пројектним идејама.

Када су у питању ученици и њихова постигнућа након реализованог програма Језик, медији и култура, такође не постоје обједињени подаци нити систематски спроведено истраживање. Међутим, др Виолета Кецман је за потребе своје докторске дисертације спровела компаративно истраживање са ученицима београдских гимназија који су изабрали да похађају овај програм током првог и другог разреда и са једнаким бројем ученика гимназија који овај програм нису похађали. Истраживањем је потврђено „да већи ниво критичког мишљења показују испитаници који прате наставу изборног предмета Језик, медији и култура“ (Кецман, 2019:214). Тестом критичке рецепције медијских садржаја, уз помоћ пет подскала присуства критичког мишљења (Евалуација аргумената, Закључивање, Препознавање имплицитних претпоставки, Дедуктивно резонување и Интерпретација) установљено је да „медијска писменост у средњем образовању подстиче критичко разумевање медијских садржаја од стране адолесцената“ (Кецман, 2019:214).

Додатни увид у постигнућа ученика након похађања програма Језик, медији и култура може се стећи квалитативном анализом презентација које су објављене на сајтовима школа или сајтовима специјално креираним за потребе представљања резултата овог програма. У питању су презентације које су креирали ученици у склопу пројектне наставе.

¹³ [1](#) [2](#) [3](#) [4](#) [5](#) [6](#) [7](#) [8](#) [9](#) [10](#)

Презентације су анализиране на основу 3 критеријума:

1. да ли су ученици на адекватан начин употребљавали литературу и изворе (да ли су адекватно цитирани и реферирани) и да ли текст у презентацији одговара теми;
2. да ли се кроз ауторску презентацију може уочити приближавање програмом очекиваним исходима;
3. да ли теме презентација одговарају програмом предвиђеним модулима.

Претрагом на интернету формирана је база од 20 презентација ученика и приступљено је једној Падлет (Padlet) табли, на којој су окачене презентације ученика, препоручена литература, а која је такође служила за комуникацију ученика уз надзор предметног наставника током читавог трајања програма¹⁴.

Увиди стечени након анализе презентација биће приказани по критеријумима.

- 1. Да ли су ученици на адекватан начин употребљавали литературу и изворе (да ли су адекватно цитирани и реферирани) и да ли текст у презентацији одговара теми?*

Као најчешће употребљавани извор теоријског сегмента у презентацијама препозната је Википедија. Уз недостатак разноврсности извора примећена је често неадекватна употреба литературе уз дословно копирање текста са интернет страница, без знакова навода или реферирања на извор. Одређени број презентација представља искључиво копиран текст са странице на Википедији или неког сајта специјализованог за тему која је и предмет презентације, подељен на слајдове, без додатног ауторства ученика који су потписани на презентацијама. Иницијатива да ученици имају могућност да се пројектном наставом баве темама попут феминизма, права на приватност и начина на које медији могу кршити приватност грађана или, рецимо феномена лажних вести, јесте похвална, нарочито због чињенице да су наведене теме веома релевантне за савремено друштво (посебно за млађе генерације које треба да буду носиоци промена и напретка на овим пољима). Међутим, упркос бројности објављене литературе, студија и квалитетних медијских објава на дате теме, одређене презентације нам указују на то да ученици могућности за креативност и ангажованост нису употребљавали, већ да је реализација пројеката подразумевала плагирање једног извора. Оваква пракса би требало да буде опомена како просветним радницима који су у директном контакту са ученицима, тако и надлежним институцијама које би требало да спроводе вредновање успешности реализованог програма, да постављени критеријуми провере стеченог знања и успешности реализованих пројеката нису адекватни или да се не примењују адекватно.

¹⁴ База презентација налази се у архиви истраживача и биће доступна на увид сваком ко упутити такав захтев.

Иако је недостајало разноврсности извора и иако је уочен незанемарљив број плагираних презентација, примећено је да су ученици у теоријском смислу успевали да одговоре на тему, што указује на разумевање концепата о којима су прављене презентације, односно није уочен приказ теорије која није релевантна за одабрану тему.

Неопходно је истаћи да је прегледом презентација примећен извешан број ученичких радова у којима су приказивани резултати самосталних медијских истраживања, као и презентације у којима је реферирано на изворе релевантне за постављену тему, што нам потврђује да се не може говорити о уопштено лошој пракси када је у питању употреба литературе и извора, међутим бројност и квалитет негативних примера могу послужити као добар подстрект за даље унапређење овог програма.

2. Да ли се кроз ауторску презентацију може уочити приближавање програмом очекиваним исходима?

Како би се мерила испуњеност овог критеријума било је неопходно поставити параметре за оцењивање усклађености садржаја ученичких радова са очекиваним исходима. Из тог разлога су постављени општи параметри којима би се мерио основни ниво усклађености, с обзиром на то да се овим истраживањем ради искључиво анализа презентација и истраживач нема у виду целокупан ток наставе. Општи параметри за мерење нивоа усклађености садржаја са исходима су били:

- а) Да ли се у презентацији може уочити ауторски допринос ученика?
- б) Уколико је ауторство уочено, да ли оно има одлике независног и објективног критичког мишљења?

Када је у питању испуњеност првог критеријума, претходни сегмент којим је оцењивана адекватна употреба литературе већ је указано на значајан број плагираних презентација без уоченог ауторства ученика. Истовремено, за одређени број презентација није било могуће установити да ли се ради о искључивом ауторству ученика или о употреби литературе која није доступна онлајн, те су оне овом приликом третиране као ауторски рад ученика. И коначно, уочен је одређени број медијских истраживања које су спровели ученици, као и ауторски текстови ученика у школским часописима.

Приликом анализе присуства критичког мишљења у радовима ученика требало би имати у виду да је било могуће идентификовати примере у којима је присуство критичког осврта ученика било одликовано неразумевањем основних појмова и концепата или предубеђењима којима је критика била руковођена. Наредни примери ће бити приказани у сврху осликавања датих појава.

Пример 1

Ученици су спроводили мониторинг портала Б92 током ког су анализирали поштовање Кодекса „Деца и медији”¹⁵. На основу анализе коју су приказали ученици може се закључити да је неопходно са њима додатно радити на разјашњењу основних значења медијских појмова и норми (попут забране приказивања примера девијантног понашања или економских података у вези са младима), јер се у образложењима ученика за, по њиховом мишљењу, лоше праксе медија може уочити погрешно разумевање и бркање појмова непримереног извештавања и извештавања у јавном интересу (тако је била критикована пракса медија да објављује статистичке податке о броју ученика који посећује кладионице). Такође, на основу закључка који су ученици извели након спроведног мониторинга:

„Из ових вести и података, јасно можемо да приметимо да је број негативних и лоших вести много већи од ових које бисмо требали прочитати, вести које би нас могле учинити поноснијима на своју државу. Свакодневно нас бомбардују информацијама о политици, црној хроници и сличним темама које манипулишу нашим размишљањима. Тих вести је толико пуно да ми пре стижемо до информације о убиству или некој превари, него о одређеном успеху ученика основних и средњих школа, студентата и уопштено младих, сем ако они нису били представљени уз неку познату личност, догађај и слично”¹⁶.

може се закључити да одређеним ученицима није јасна улога професионалних медија, јер од њих очекују да испуњавају улогу пропагатора идеологије („број негативних и лоших вести много већи од ових које бисмо требали прочитати, вести које би нас могле учинити поноснијима на своју државу”) уместо да буду простор јавног дијалога и критичког преиспитивања сваке идеологије. Истовремено, констатација да би медији требало да промене праксу извештавања о младима, да се о њима не говори само као успутном феномену неког догађаја или познате личности, јесте примерена и говори у прилог томе да ученици имају потенцијал да се баве критичком анализом медијских садржаја, уз јасне и прецизне смернице и менторство предметног професора.

Пример 2

Поредећи улоге беседника у прошлости и данас, ученица у свом раду тврди да се „данас мање утиче на емоционалност него некада” као и да је „улога говорникове личности много мање изражена”. Ова тврдња ученице указује на то да је са ученицима потребно интензивније радити на анализама јавних наступа и манипулативних техника у јавном говору, како би били боље припремљени да разумеју начине на које се беседништво данас усложнило и које се све технике данас употребљавају за постизање ефектнијег реторског утицаја.

Значајан број презентација садржи искључиво теоријски оквир за пројекат којим су се ученици бавили, те није било могуће установити да ли је крајњи исход целокупног пројекта била објављена презентација или је пројекат подразумевао додатне активности којима се радило на развијању способности критичке анализе медијских садржаја. Из тог разлога се може рећи да је

¹⁵ <https://languagemediaculture.wordpress.com/2018/12/08/%d0%ba%d0%be%d0%b4%d0%b5%d0%ba%d1%81-%d0%b4%d0%b5%d1%86%d0%b0-%d0%b8-%d0%bc%d0%b5%d0%b4%d0%b8%d1%98%d0%b8/>

¹⁶ Исто.

на основу прегледаних презентација готово немогуће установити постигнуће исхода, међутим, презентације у којима је био присутан критички осврт ученика, указале су на то да постоји значајан потенцијал међу ученицима, који би требало усмеравати у току рада на пројекту, како не би дошло до погрешних тумачења, неоснованих критика медијских садржаја и формираних ставова на основу неадекватног тумачења појединих медијских феномена. Иако је подучавање медијске писмености изузетно значајан процес, његово неадекватно спровођење може имати изузетно штетне последице – ученике може удаљити од концепта критичког мишљења и може их учинити подложнијим различитим врстама манипулативних техника, уз добијени легитимитет образовног система, јер је процес медијског описмењавања ипак присутан у одређеним сегментима формалног образовања.

3. Да ли теме презентација одговарају програмом предвиђеним модулима?

Прегледане презентације бавиле су се темама попут јавног наступа, лажних вести, медијског мониторинга, медијских манипулација, различитих облика комуникације, феминизма, уличне уметности, утицаја медија на младе, и томе слично. Дакле, може се закључити да су теме којима су се ученици бавили у својим презентацијама одговарале модулима предвиђеним програмом Језик, медији и култура.

На основу прегледаних презентација и радова ученика објављених као резултат програма Језик, медији и култура, може се извести неколико закључака и препорука. Када је у питању сама идеја програма у садржинском смислу, може се закључити да је и наставницима и ученицима јасно шта би тематски овим програмом требало обрадити. Истовремено, на основу највећег броја прегледаних презентација није било могуће установити како је пројекат ученика у целини изгледао и на који начин се радило на развијању способности критичког мишљења, односно није било могуће установити реално постигнуће очекиваних исхода. Веома је важно истаћи да је уочен велик број презентација које су плагијати без икаквог ауторског доприноса ученика, као и да се на основу ученичких анализа могло приметити погрешно разумевање МИП појмова који су основа за критичку анализу медијских садржаја.

На основу коментара наставника и прегледаних радова ученика, може се закључити да је за успешну реализацију овог програма неопходно обезбедити додатне едукативне активности просветним радницима, како би ученици добили високо капацитиране менторе за реализацију самосталних пројеката. На основу истраживања које је спровела др Виолета Кеџман, као и увидом у ученичке радове, такође се може закључити да код ученика постоји потенцијал за бављење темом медијске и информационе писмености, као и да се на тај начин може у значајној мери допринети развоју критичког мишљења. Оно што недостаје и што овај процес може довести у питање јесте недостатак смерница, наставних материјала и употреба адекватних параметара за мерење постигнућа ученика након реализације програма.

Приручници и помоћни наставни материјали у области медијске и информационе писмености

Последњих година објављено је више публикација – истраживања, водича, приручника који тематски обрађују различите аспекте медијске и информационе писмености, а односе се на рад са ученицима основних и средњих школа. Овом приликом ће бити представљен кратак приказ публикација које могу бити одговор на део проблема уочених приликом реализације програма Језик, медији и култура. Такође, приручници могу послужити као помоћно наставно средство просветним радницима који желе да лекције из већ постојећег курикулума обраде употребљавајући МИП технике и вештине.

[Приручник „Медијска писменост“](#) Министарства културе и информисања покрива све образовне циклусе закључно са средњом школом. Приручник садржи теоријски оквир за обрађене теме, предлоге радионица и вежби, док истовремено приказује и међупредметну повезаност и међупредметне компетенције које се оваквим начином рада могу стећи. Теме које се у приручнику обрађују у сегменту за средње образовање се у значајној мери преклапају са темама програма Језик, медији и култура и у том смислу може такође бити изузетно користан приликом реализације пројектне наставе која се бави специфично медијском писменошћу. Остали узрасти и средње школе које у понуди немају програм Језик, медији и култура, овај приручник могу користити као додатно наставно средство на редовним часовима.

[Приручник Медијска писменост у школској клупи – водич за наставнике](#), који је креирала и објавила Новосадска новинарска школа, обрађује медијске феномене релевантне за ученике основних и средњих школа. Поглавља у приручнику садрже теоријски увод, као и више предлога за конкретне радионице са ученицима основних и средњих школа. У том контексту се овај приручник може посматрати као додатна литература за ваннаставне активности, али и као помоћно наставно средство за већ постојеће лекције које би се обрађивале уз употребу МИП техника и вештина.

[Водич кроз продукцију у школској клупи](#), Новосадске новинарске школе упућује наставнике и ученике на основне продукцијске појмове и кораке за самостално креирање аудио и видео записа. Осим техничких упутстава, у водичу се могу наћи и савети за адекватну употребу различитих продукцијских техника, спрам тога каква је садржина поруке која се жели послати.

Дигитални погон у школској клупи, даје разјашњење основних медијских појмова и упознаје наставнике са основним концептима медијске и информационе писмености. Осим кратког теоријског водича, овај приручник садржи и предлоге за употребу МИП техника за реализацију лекција из постојећег курикулума (конкретно на предметима матерњи језик и књижевност, ликовна и музичка култура, историја, географија, физика, хемија, биологија, грађанско васпитање). Приручник је објавила Новосадска новинарска школа у склопу пројекта „Дигитални погон“.

[Практикум „Медијска писменост за наставнике“](#), објављен у склопу истоименог пројекта, креиран је на основу едукативних радионица за наставнике, које су аутори одржали наставницима који реализују програм „Језик, медији и култура“. У практикуму су обрађене теме попут утицаја медија, креирања вредности уз медије, лажних вести, права на приватност, итд. Све теме обрађене у овом практикуму се могу повезати са модулима програма Језик, медији и култура. Осим теоријске обраде датих тема, разрађени су и предлози радионица које би наставници и ученици могли реализовати у склопу пројектне наставе.

[Основе медијске писмености – приручник за ученике](#), представља кратак водич за критичку анализу медијских садржаја. Приручник осим прецизних упутстава за анализу потенцијално манипулативних вести, даје и кратак речник медијске писмености који може бити веома користан приликом увођења ученика у ову тему.

С обзиром на разноврсност и бројност литературе објављене специфично за просветне раднике и ученике основних и средњих школа која се бави темом медијске и информационе писмености, може се претпоставити да ће будуће МИП активности у школама добити додатни квалитет и да ће просветним радницима бити олакшан процес трансформације наставе, али и реализације програма Језик, медији и култура за који је, по тврђењу предметних наставника, постојала највећа потреба за додатном литературом и смерницама.

Разумевајући чињеницу да се процес медијског описмењавања мора уводити постепено, да је предуслов квалитетна едукација просветних радника и, што је можда и најбитније, укљученост просветних радника у осмишљавање адекватних начина за имплементацију МИП вештина током редовних часова, у наставку ове публикације биће представљено десет примера лекција које чине саставни део редовног курикулума, обрађених уз употребу МИП вештина. Примере лекција су креирали просветни радници основних и средњих школа, који су прошли обуке из области медијске и информационе писмености и који се овом темом баве на својим редовним предавањима.

The background of the entire page is a repeating pattern of various school-related icons in a light blue, hand-drawn style on a grid background. The icons include light bulbs, bells, backpacks, pens, papers, rulers, flasks, magnifying glasses, and circular logos with the letters 'LKS'.

ЛЕКЦИЈЕ

ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ И ВРЕМЕНУ

Име и презиме наставника:

Мурат Љајић

Предмет:

Свет око нас

Разред/узраст:

први разред основне школе

Наставна тема:

Оријентација у простору и времену

Наставна јединица:

Активности у току дана

Циљ часа:

Оспособљавање ученика за правилно распоређивање дневних активности.

Обучавање ученика за употребу дигиталних уређаја у образовне сврхе.

Прављење заједничких образовних видео садржаја уз помоћ дигиталних уређаја.

Очекивани исходи (1. предметни, 2. међупредметни и 3. МИП-ови):

1. Свет око нас: Ученик ће бити у стању да одреди време својих активности помоћу временске одреднице делови дана;
2. Дигитални свет: Ученик ће бити у стању да наведе основна правила за коришћење дигиталних уређаја како не би угрозио своје здравље;
3. МИП: Ученик ће бити у стању да самостално прави једноставне видео записе на задату тему у образовне сврхе, које ће моћи касније да презентује на часу. Објасне да медији могу да информишу, подучавају и забаве кориснике.

Кључни појмови:

Делови дана, поздрави, активности у току дана, дигитални уређаји, видео запис

Тип часа:

Обрада

Облик рада:

Фронтални, индивидуални, рад у пару, групни

Метод рада:

Дијалогска, текстуална, демонстративна, илустративна, метода практичних радова

Наставна средства и дигитални алати:

Уџбеник, 1. део, стр. 41.; презентација са активностима у току дана из Дигиталног уџбеника; задаци из Дигиталног уџбеника за делове дана, поздраве и оброке; родитељски снимци активности са својим ученицима у току дана; сликовнице са активностима за бојење

Литература:

- за ученике: Свет око нас, уџбеник за 1. разред основне школе, Клетт
- за наставнике: Сања Благоданић, Вељко Банђур, Методика наставе природе и друштва, БИГЗ, Учитељски факултет

Међупредметно повезивање:

Дигитални свет - Употреба дигиталних уређаја у настави;ww

Верска настава - Поздрављање у току дана;

Медијска и информациона писменост - Прављење аудио-видео садржаја;

Физичко васпитање - Свакодневно вежбање.

СТРУКТУРА ЧАСА

Уводни део часа:

Разговарамо о деловима дана који су обрађени на претходним часовима. Наводимо најкарактеристичније активности и поздраве којих се ученици сећају за одређени део дана: јутро-устајање - „Добро јутро”, ноћ-спавање - „Добро вече”, преподне - школа, подне - ручак, послеподне - игра ...

Претходни део часа нам је послужио као увод за игру ДАН-НОЋ, обogaћену новим појмовима ДОБРО ЈУТРО-ДОБРО ВЕЧЕ, који су посебно интересантни на овом часу, а она је уједно и дидактичка игра у функцији увођења у главни део часа. Неоспоран је утицај игре на развој детета, јер се кроз игру дете развија, учи и забавља.

Најављујем наставну јединицу: Активности у току дана

Главни део часа:

Објашњавам да свако у току дана има своје активности и да се оне разликују од доба дана, те да сваки део дана има карактеристичан поздрав. Наш циљ на овом часу јесте да усвојимо активности и поздраве које користимо током дана, као и да се упознамо са начином прављења образовних видео материјала које можемо користити на следећим часовима из различитих предмета.

Са ученицима разговарамо о томе које су активности дате на сликама у уџбенику за пре подне (устајање, доручак и одлазак у школу), као и поздрав „Добро јутро”, који се користи у овом делу дана, а истовремено тражим да наведу и своје активности које реализују у овом делу дана. Овде презентујем снимак активности једног од родитеља који свог ученика доводи у школу, јер је то једна од његових специфичних активности у току дана, уз обавезно скретање пажње на поздраве које користе родитељ и дете „Добро јутро”, као и речи захвалности и учтивости „Сретно”, „Хвала”, „Пријатно”, које су уједно и подсећање на обрађене лекције са почетка школске године о понашању и поздрављању у школи и дому.

Затим са ученицима разговарамо о другој групи слика које описују активности ученика у току послеподнева (повратак из школе, ручак и одмор, учење и игра) а које такође по узору на прву групу слика презентујем уз помоћ Дигиталног уџбеника <https://www.eucionica.rs/lesson/view/4781744156311552/next/~courses~6525641742614528>, као и поздрав „Добар дан” који је у свакодневној употреби током овог дела дана. И овде презентујем снимак послеподневне активности у виду игре фудбала једног ученика са вршњацима уз посебан нагласак на поздрав „Добар дан”, и тражим да ученици наведу још неке своје послеподневне активности.

Исто је и са трећом групом слика презентованих из Дигиталног уџбеника које описују ученичке активности у току вечери (слободно време, вечера и спавање), код којих уочавамо поздрав „Добро вече”. Презентујем снимак на коме ученици током вечери гледају са породицом квиз „Слагалицу”, уз карактеристичан поздрав „Добро вече”.

Систематизовање радимо групно, тако што једну групу чине ђаци из истог реда. Такмичење се одвија у три корака кроз заједничко решавање интерактивних задатака презентованих из Дигиталног уџбеника:

1. Овај дечак иде пре подне у школу. Превуци речи на одговарајућа места и одреди његове активности (устајање - јутро, активност на часу - пре подне, игра фудбала - после подне).
2. Повежи поздрав са делом дана (јутро - Добро јутро, подне - Добар дан, вече - Добро вече).
3. Повежи називе дела дана са оброцима (јутро - доручак, подне - ручак, вече - вечера).

Ученици бирају представника из групе који одговара на питање уз обавезно претходно договарање, након чега ученик на рачунару повезује свој одговор који је пројектовањем видљив свима. На крају сва три задатка сумирамо резултате и проглашавамо победника а похваљујемо све учеснике. Овом активношћу се постиже обнављање наученог, систематизација и подстицање такмичарског духа ученика. На крају овог дела часа ученици седају у пару са најближим учеником, са којим ће радити у следећем делу часа.

Завршни део часа:

У овом делу часа ученици раде у пару на наставном листу (Прилог 1), у коме боје слике активности дечака у току дана. Испод сваке слике треба да напишу ком делу дана припада та активност. По угледу на дате активности ученици ће у пару снимити за домаћи задатак и једну своју активност у току дана уз карактеристичан поздрав за тај део дана.

Док ученици раде на реализацији овог задатка наставник прави видео запис о овој њиховој активности телефоном или таблетом, уз неопходно објашњење и заједнички поздрав свих на крају записа.

Затим се као пример ученицима за рад код куће презентује путем БИМ-пројектора или са телефона направљени видео запис и даје право на коментарисање и предлагање у вези направљеног снимка: Како вам се свидео? Зашто? Шта није добро на снимку? Шта бисте променили? Шта је посебно добро? Шта на снимку треба посебно нагласити?

Скрећем им пажњу на крају да је за снимак који ће радити за домаћи задатак самостално, у пару или групно битно да нагласе: ДЕО ДАНА, АКТИВНОСТ КОЈУ ИЗВОДЕ И ПОЗДРАВ!!!

Прилози:

Прилог 1.

Обоји слике активности дечака у току дана. Испод сваке слике напиши који је део дана. Исеци једну по свом избору и залепи у свесци.

Напомена:

Додаци који се тичу медијске и информационе писмености су само донекле новина која треба да унесе динамику у раду и сарадњи у оквиру дидактичког четвороугла (наставник - ученик - садржај - родитељ):

1. Са наставникове тачке гледишта ово је функционална новина у наставном процесу која га ставља у центар захваљујући његовим „режисерским” и оригиналним интерактивним решењима за одређену проблематику часа.
2. Ученик добија своје заслужено и толико потенцирано централно место у наставном процесу, кроз активности на стварању видео записа на различите задате теме везане за час (конкретно у овом случају то су снимци његових дневних активности), а истовремено се у сарадњи на изради оваквих садржаја у пару или групи повећава социјализација, међусобна повезаност, комуникација, осмишљавање нових идеја.
3. Наставни садржај добија своју нову димензију јер за разлику од некадашњег наставног рада у коме је учитељ био једини извор информација и каснијег напретка у погледу доступности знања путем уџбеника, сада имамо ситуацију у којој и дигитални уџбеник као последња реч технике добија нову верзију прављења образовних материјала по мери ученика.
4. Родитељи су по први пут активно укључени у рад ученика кроз осмишљавање, снимање и монтирање видео садржаја.

Ученици, наставник и родитељи учествују у креирању нових наставних садржаја што за њих представља посебан изазов и подстрек.

Објашњење и препоруке за реализацију часова:

Час је замишљен као универзални модел који се може применити скоро у свим одељењима, чак и у комбинованом.

Веома су ретки часови на којима се као наставни материјал не могу користити материјали које су направили ученици. С обзиром на то да се ради о ученицима млађег школског узраста, препоручује се учешће свих: наставника, ученика, родитеља.

О медијској и информационој писмености се говори још у 1. разреду на часовима матерњег језика и дигиталног света. Овде ћемо објаснити значај и смисао употребе дигиталне и медијске писмености на примеру једног часа за предмет Свет око нас у 1. разреду.

На самом почетку часа, тачније у уводном делу користи се игра ДАН-НОЋ, допуњена са појмовима за поздрављање у току дана ДОБРО ЈУТРО-ДОБРО ВЕЧЕ-ДОБАР ДАН. То је креативно коришћење дидактичких игара у функцији стицања нових знања и прилагођавања датој наставној јединици. У овом случају она помаже учењу и савладавању градива, јер подстиче активност на часу и буди интерес и жељу за градиво које обрађујемо на главном делу часа. Ученик је на овом часу особа која активно суделује у процесу образовања, али је за активно суделовање неопходно задобити његову пажњу, што је најефективније оствариво кроз игру. Учитељи требају пре игре рећи ученицима који је њен циљ па ћемо и ми овде истаћи да је циљ обнављање делова дана и поздрава у одређеном делу дана. У организацији дидактичких игара је важно да се у обзир узимају интереси, потребе и могућности ученика, друкчије речено да дидактичка игра буде прилагођена ученицима па смо и ми одабрали ову једноставну и функционалну игру.

У првом делу главног дела часа видео материјали имају улогу споне између онога што обрађујемо на часу, примера који су дати у уџбенику и свакодневних активности које ученици имају онда када нису у школи. То је наша препорука да се искористе материјали, примера ради када родитељ довози свог сина у школу аутом, као подстрек да се и то време проведе на квалитетан начин,

кроз обнављање садржаја које су ученици требали да ураде за домаћи али и као идеја да ученици и родитељи у току лепих дана заједно прошају до школе и тако допринесу очувању животне средине а своје дете у конверзацији са познаницима науче правилном поздрављању.

У другом делу главног дела часа снимљени материјал има задатак да ученици покажу како се њихово слободно време не треба састојати само из игре већ и од решавања задатака за домаћи, читања текстова, бављењем неким хобијем, помагања родитељима у послу и слично. Чини се да све више нашим ђацима недостаје радно васпитање на које су раније генерације биле итекако научене.

Исто је и са трећим делом главног дела часа у коме ученици треба да науче како се вечерњи сати не требају само користити за играње игрица, гледање цртаћа и слично, већ то могу бити продуктивне активности додатног образовања, гледања квизова, научних емисија, дружење чланова породице и пријатеља.

Завршни део главног дела часа посвећен је употреби дигиталног уџбеника који представља интерактивну новину у настави и који требамо практиковати увек када је то могуће, а могуће је на сваком часу када техничких могућности. У њему постоје дигитални садржаји за сваку наставну јединицу а уз то изазива код деце посебно интересовање, радозналост и буди такмичарски дух.

Раде у пару на наставном листу (Прилог 1) у завршном делу часа, у коме боје слике активности дечака у току дана, је у ствари увод у практичну активност снимања, јер ученици кроз fine моторичке активности бојења и исцртавања радног листа развијају прецизност а истовремено и сарадњу, разумевање, тимски рад.

Видео запис активности ученика у завршном делу часа који прави учитељ има задатак да ученицима приближи и покаже једноставност и остварљивост захтева који се пред њих поставља за домаћи задатак. На основу тога ученици треба да схвате и прихвате како домаћи задатак није тежак и како његова реализација може настати сасвим спонтано.

Наша топла препорука је да погледате приручник Медијска писменост - Приручник за васпитаче, наставнике и стручне сараднике, у коме уз доста примера постоје и материјали који Вам могу бити од велике користи <http://medijskapismenost.com/>.

Од велике помоћи у раду могу Вам бити и следеће публикације Новосадске новинарске школе које су доступне и у електронском облику:

1. Водич за едукаторе кроз медијску писменост,
<https://www.novinarska-skola.org.rs/sr/wp-content/uploads/2020/03/Mega-fon-Vodi%C4%8D-za-edukatore.pdf> као препорука како причати са децом о дезинформацијама, оглашавању, насиљу и стереотипима у медијима ;

2. Искуства и нове могућности за имплементацију медијске и информационе писмености у основне и средње школе у Србији,
https://www.novinarska-skola.org.rs/sr/wp-content/uploads/2019/03/NNS_Nacionalna-publikacija.pdf;

3. Дигитални погон у школској клупи,
<https://medijskapismenost.org.rs/wp-content/uploads/Medijska-pismenost-Publikacija.pdf>, водич кроз медијску писменост;

4. Водич кроз продукцију у школској клупи,
https://issuu.com/novinarska-skola/docs/vodic_kroz_produkciju.

ЗНАЛЦИ МУЗИКАЛЦИ

Име и презиме наставника:

Милена Војновић

Предмет:

Музичка култура

Разред/узраст:

трећи разред основне школе и старији

Наставна тема:

Зналци музикалци

Наставна јединица:

Шта све звучи око нас?

Циљеви часа:

- обнављање и проширивање појмова обрађених прошле године
- разумевање улоге музике у свакодневном животу

Очекивани исходи (1. предметни, 2. међупредметни и 3. МИП-ови):

1. Ученици ће бити у стању да:

- певају по слуху
- примењују правилан начин држања тела и дисања приликом певања
- наведу особине тона

2. Ученици ће бити у стању да:

- учествују у разговору поштујући уобичајена правила комуникације и пажљиво слушају саговорника
- самостално или уз помоћ користе предности дигитализације
- користе одабране податке и информације у стваралачком раду

3. Ученици ће бити у стању да:

- протумаче и разумеју улогу музике у медијима
- критички анализирају медијске садржаје
- објасни међусобну повезаност и утицај уметности и других области живота
- осмисли рекламу

Кључни појмови:

звук, тон, музика, композитор, композиција, слушаоци, извођачи, нотни запис, медији и оглашавање

Тип часа:

Понављање и проширивање знања

Облик рада:

Фронтални, индивидуални, групни, у пару

Метод рада:

Демонстрација, дијалогска, метода образовних игара, истраживачка метода, ИКТ метода

Наставна средства и дигитални алати:

фотографије, уџбеник, аудио-видео записи, пројектор, Microsoft PowerPoint, Camtasia, квиз на Wordwall, гугл упитник, Microsoft Paint

Литература:

- за ученике: Музичка култура, уџбеник
- за наставнике: Методика музичког васпитања

Међупредметно повезивање:

српски језик
грађанско васпитање
ликовна култура

СТРУКТУРА ЧАСА

Уводни део часа:

ЕМОЦИОНАЛНА ПРИПРЕМА

Поновити песму са прошлог часа: „Запевај“, Драгане Михајловић Бокан. (Текст песме: Прилог 1)
Певање песме. Утврдити које су елементи изражајног певања.

Такмичење: Ученици решавају квиз на тему Звук и тон (Wordwall). Кроз 10 питања обновиће познато градиво. (Питања за квиз: Прилог 2)

НАЈАВА НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ

Поновићемо шта смо о музици научили у 2. разреду. Истражићемо улогу музике у филму и на телевизији.

Главни део часа:

У чему вам све слушање музике помаже? Олују идеја приказаћемо мапом ума.

- уз музику се опуштам
- лакше учим
- поправља ми расположење
- исказујемо осећања
- тренирам док слушам музику
- певањем и свирањем развијамо вештине
- лакше се уклопим у друштво
- подстиче моју креативност у разним областима

Да ли свака музика једнако утиче на нас? Ученици наводе примере.

Преслушаћемо четири кратке композиције:

- Чајковски „Валцер цвећа“ (из опере Крцко Орашчић),
- Вивалди „Пролеће“,
- Сен Санс „Лабуд“ и
- Бетовен „Месечева соната“.

Док слушамо, пред ученицима су питања. (Поред сваког питања упишите име композиције коју чујете, у зависности од тога у којој ситуацији бисте је слушали.)

1. Када осећаш тугу и желиш да поправиш расположење _____
2. Кад желиш да се опустиш _____
3. Ако ти је потребна инспирација за литерарни састав _____
4. Када стално одлажеш неку обавезу _____

Анализа одговора. Ученици образлажу. Подстицати слободно изражавање, изношење става, осећања, закључака.

Радимо кратко истраживање помоћу гугл упитника (3-5 питања). Ученици бележе своје одговоре. Откривамо где се све и колико често у току дана ученици сусрећу са музиком (мобилни телефон, музичка школа, ТВ, радио, филм, рекламе, концерт...)

Присетите се неког филма који сте гледали. Какав утисак је на вас оставила музика из тог филма? Опиши.

Гледамо филмски одломак уз пуштање говора, али без музике. (То може бити играни или цртани филм, документарни и сл.) Ученици коментаришу свој доживљај. Затим исти одломак гледамо са музичком подлогом. Ученици уочавају разлику. Истичу улогу музике. Наводе нове примере.

Разговор са ученицима: Где још наилазимо на спој видеа, текста и музике? У рекламама. Шта је то реклама? Где је све можемо видети? Да ли се реклама и чује? Шта се све чује у реклами? Зашто је осим текста у реклами и музика? Како то делује на публику? Погледати кратак филмић о музици у рекламама (видео за потребе часа креирати нпр. у PowerPoint и Camtasia). Зашто је музика важан део рекламе? Која је њена улога? Музика утиче на промену/ формирање расположења. Од чега зависи избор музике?

Задатак за групни рад: *Нацртајте рекламу за омиљени или измишљени производ.* Напишите рекламни текст. Осмислите која врста музике би најбоље допунила рекламу. Образложите. Снимити рекламу мобилним телефоном према датој идеји. У снимању користити неки од програма за видео продукцију, на пример Filmora. По жељи убацити Stop Motion и слично.*

*Ученици бирају врсту материјала и ликовну технику којом ће радити. Израда може да се одвија и на рачунару, нпр. Microsoft Paint.

Завршни део часа:

Заједничка анализа и процењивање радова.

Подела листића за домаћи задатак или задатак постављен у гугл учионицу:

Како музика делује на тебе у некој ситуацији? Опиши!

Композитор: _____

Композиција: _____

Опис: _____

Прилози:

Прилог 1: Текст песме

ЗАПЕВАЈ

Драгана Михајловић Бокан

*Певат уме дете свако, веруј то је посо лак
певај сада баки, деки, разигран ко ђачић свак'.
Чувај своје гласне жице, инструмент су оне твој
нежне попут ластавице, зато слушај савет мој.*

РЕФРЕН:

*Запевај, срце ти је пуно радости,
Запевај, ритам овај сада осети,
пљесни сад, пуцни ти, ритам ће одзвањати,
колена потапши сад, чучни доле, сви у хлад!*

Запевај, освој свет наш весели.

*Обрвице дигни мало, очи шири, пусти сјај,
за слушање ти уши служе, пази добро, није крај!
Кичму право држи сада и рамена исправи,
пусти руке пред тела, сад се читав усправи.*

*Стопала одвоји мало, сада стојиш добро знај,
до певања је свима стало, пажљив буди као змај.
Зове цветић расцветали, сад удахни ваздух ти,
као кад би мирисао, лако сад је певати.*

Прилог 2: Питања за квиз

1. Звук је:
а) све што чујемо.
б) све што нас окружује.	6. Знакови за записивање тонова су:
а) слова
б) ноте
2. Да ли је тон звук?
а) да
б) не	7. Они који слушају музику називају се:
а) певачи
б) слушаоци
3. Тон је:
а) неодређен звук
б) одређен звук	8. Уметник који ствара музику назива се:
а) композитор
б) диригент
4. Тон има:
а) висину, јачину, трајање и боју
б) само трајање	9. Трајање тона може бити:
а) високо - дубоко
б) дуго - кратко
5. Звук аутомобила је:
а) одређен звук
б) неодређен звук	10. Боја тона зависи од:
а) од инструмента и гласа који га ствара
б) од гласноће тона

Тачни одговори: 1-а, 2-а, 3-б, 4-а, 5-б, 6-б, 7-б, 8-а, 9-б, 10-а

Прилог бр. 3: Наставни листић за домаћи задатак

Како музика делује на тебе у некој ситуацији? Опиши!

Композитор: _____

Композиција: _____

Опис: _____

Прилог бр. 4: Табела за праћење и вредновање постигнућа ученика

Оствареност исхода надовезује се на почетак реченице: Ученик је у стању да...

Име и презиме ученика	... протумачи и разуме улогу музике у медијима	... критички анализира медијске садржаје	... објасни међусобну повезаност и утицај уметности и других области живота	... осмисли рекламу

Оцене се изражавају формативно: а) исказом: уз помоћ, у мањој мери, у већој мери, у потпуности, или б) знаковима +/-.

Напомена:

Можда се на први поглед часови музичке културе у млађем школском узрасту чине неспојивим с изучавањем медијске писмености. Ипак, музичка култура пружа подстицајно окружење за учење и игровне музичке активности; ритам, стихови, мелодија, певање... подстичу емотивни развој ученика, што ствара стимулативну средину за интегрисање медијске писмености.

У овој припреми за час преплићу се активности и вештине заједничке за област музичке културе и област медијске писмености. Дате су сугестије како да се на раном основношколском узрасту уврсти медијска писменост у час музичке културе.

Учење музичких вештина усмерено је ка упознавању и савладавању медијске писмености. Ученици могу да се изразе на више начина.

Час према датој припреми предвиђен је за почетак школске године. Припрема је смерница прилагодљива различитим узрастима и предзнању ученика, типовима часа, садржајима и дигиталним алатима.

ПРОСТОР И ПЕРСПЕКТИВА

Име и презиме наставника:

Марта Киш Бутерер

Предмет:

Ликовна култура

Разред/узраст:

седми разред основне школе

Наставна тема:

Простор и перспектива

Наставна јединица:

Врсте перспектива (Дијагонална, пирамидална, кружна перспектива) - предвиђено за два часа

Циљ часа:

Схватање и препознавање дијагоналне, пирамидалне, сложене композиције, као и могућност намерног креирања оваквих композиција у ликовном делу.

Очекивани исходи (1. предметни, 2. међупредметни и 3. МИП-ови):

Ученици ће бити у стању да:

1. препознају и именују примере дијагоналне, пирамидалне, кружне и сложене композиције;
 - критички посматрају ликовне радове на којима је примењена перспектива;
 - примене дијаголни, пирамидални и сложени начин компоновања у ликовном раду;
2. да уоче и примене своја стечена знања из физике, техничког, историје;
3. да стекну мултимедијалну писменост;
 - да разликују савремене облике визуелне комуникације;
 - да тумаче једноставне визуелне информације;
 - да усвоје основне вештине визуелне писмености;
 - да разумеју да је уметнички производ резултат како личног рада уметника тако и друштвено-историјског контекста.

Кључни појмови: перспектива, врсте перспектива, импресионизам, перцепирање простора и перспективе.

Тип часа:

Обрада, практичан рад

Облик рада:

фронтални, индивидуални, рад у паровима

Метод рада:

Вербала, решавање проблема, хеуристички приступ

Наставна средства и дигитални алати:

аудио- визуелна средства, мануелна средства

Литература:

- за ученике: Миливој Мишко Павловић: Ликовна култура за 7. разред. Београд: БИГЗ школство, 2020;
- за наставнике: Јансон, Хорст Балдемар. Историја уметности. Нови Сад: Прометеј, 2005; Арнасон, Харвард Х. Историја модерне уметности, Београд: Орион Арт, 2008;

Пискел, Ђина. Општа историја уметности 1-3. Београд: Вук Караџић, 1974;
Коста Богдановић. Поетика визуелног. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 2005.

Међупредметно повезивање:

Српски језик

Физика

Техничко

Историја

СТРУКТУРА ЧАСА

Наставник преко видео бима или екрана скреће пажњу ученицима на новински чланак у Телеграфу: <https://www.telegraf.rs/zanimljivosti/zabavnik/3003140-skandalозна-slika-podelila-francusku-da-li-vidite-zbog-cega> са сензационалистичким натписом: „Скандалозна слика поделила Француску: Гистав Кајбот „Радници на паркету“!“

Наводи ученике да уоче улогу медија на усмеравање пажње шире јавности на естетску процену визуелног доживљаја једне слике. Моћ медија значајно утиче на нашу знатижељу која је главни покретач креативних радњи.

Наставник/ца мотивише своје ученике кроз презентацију и јасна упутства да трагају за стваралаштвом Гистава Кајбота.

Наводи их да повежу и препознају стечено знање о врстама перспективе које су на претходним часовима обрађивали.

Задаје им ликовни изазов да користећи мотиве Гистава Кајбота нађу ликовно решење које ће променити визуру посматрача о перцепирању приказане перспективе у простору.

Практичним радом их подстиче на креативну игру и мишљење.

Уводни део часа:

Час се започиње постављањем питања и разговором са ученицима на задату тему, осврћући се на знања и искуства која су ученици стекли о врстама перспективе.

На почетку часа наставник поставља разна питања ученицима - шта мисле што је мотив слике изазвао такву бурну реакцију Француза; да ли би данас ова слика изазвала такве реакције шире публике? Наставник наводи ученике да препознају моралне и естетске промене током историје. Усмерава пажњу затим на целу слику да уоче у ком смеру нам сликар води пажњу и на који начин је то постигао?

После тих питања наставник објашњава и показује помоћу презентације приказ разних врста перспективе на сликама славног француског сликара Гистава Кајбота и указује на њену улогу на слици. Објашњава им како примена разних перспектива на уметничким делима гради композицију. Показује видео анализу поменуте слике. Снимак је на француском језику али наставник видео снимак пушта ученицима тачно на минут и 29 секунди од почетка видеа без тона уз своје коментаре које се односе на анализу композиције дела. Усмерава пажњу ученицима на начин и значај приказа перспективе на слици: <https://www.youtube.com/watch?v=4fZSwL4Ix-vk>

Кроз уметничка дела упознаје ученике са различитим композицијама и уметничким делима. Кроз репрезентативне примере бира репродукције уметничких дела на којима се јасно види одређена врста перспективе.

Ми разликујемо централну перспективу, угаону, жабу, птичју перспективу а то зависи одакле ми гледамо простор. Ми као посматрачи стојимо и бележимо виђен угао простора као што је то радио Кајбот. Уколико његове слике или делове његових слика поставимо на неке облике који се крећу у одређеном простору добиће се потпуно други визуелни доживљај! Погледајмо само изглед данашњих аутобуса! Неки од њих имају на себи одштампене слике и када се путевима испред нас прођу у нама изазивају много пута необичан визуелни доживљај. Мењају нам и перцепцију простора.

Наставник приказује само део видеа са изгледом аутобуса са рекламама.

Јутјуб канал: <https://www.youtube.com/watch?v=FSXYyNw6rko>

После посматрања видео снимка наставник покреће малу дискусију међу ученицима како они доживљају овакве покретне визуелне приказе у простору. Да ли им се мења осећај простора? Ако да нека опишу. Чему служе овакви визуелни прикази?

Да ли се променио током векова визуелни начин приказа простора и перспективе?

Затим им дати упутства:

Потражите једну слику од Гистава Кајбота са приказом неке врсте перспективе. Можете се служити апликацијом Art&Culture или Гугл претраживачем. Одаберите жељену слику затим скините на свој уређај и покажите наставнику/наставници.

Наставник би пре часа требало да припреми одштампане репродукције Кајботових дела, како би ученици могли да наставе с радом на изабраној репродукцији. Упутити ученике да на изабрану репродукцију нацртају фломастером аутобус водећи рачуна о коначном изгледу добијеног решења. Обратити пажњу на то да ће слика изгубити неке делове на прозорима и точковима. Водити рачуна да приказана перспектива не губи смисао. Након што је цртеж готов, ученицима рећи да исеку облик аутобуса, залепе га на чвршћи папир, затим да обсеку и вишак папира, да остане само облик аутобуса.

Исечене облике аутобуса залепити на крају на штапиће, како би могли да се држе у руци као фигуре за луткарску представу. Када је ова етапа завршена, са изрезаним цртежима се прелази у двориште, како би се у паровима снимили кратки видео снимци. Циљ нам је да снимимо израђене аутобусе како се крећу у простору.

Главни део часа:

Наставник дели припремљене одштампане репродукције слика. Деца раде уз музику Шопена. У позадини им пушта музику која је претходно снимљена. Задатак раде индивидуално и по личном сензибилитету. Говори деци да слушају музику и подстиче их да добро укомпонују облике аутобуса на одабране репродукције.

Наставник очекује да свако дете уради рад вођен својим способностима стварајући облике аутобуса какве желе. Наставник се шета кроз учионицу од детета до детета подстичући свако дете индивидуално.

Свако дете охрабрује и усмерава ка што успешнијим и аутентичнијим облицима. Када сви заврше са радом, наставник их моли да изаберу пара са којим ће у школском дворишту снимити видео. По одласку у двориште наставник скреће пажњу ученицима да код снимања камера мора бити усмерена на кретање „аутобуса“ кроз простор и да важну улогу има и позадина која ће се видети иза аутобуса. Даје им до знања да видео снимак не треба да буде дужи од минут – минут и по. Ученици се по паровима распоређују сами у дворишту. Снимају кретање аутобуса кроз простор. По завршетку снимања одлазе у учионицу.

Завршни део часа:

Стигавши у учионицу наставник их пита о тешкоћама при симању. Даје им и упутсва да код куће прегледају свој видео материјал и да их обраде у апликацији InShot. Могу да „дотерају“ своје снимке неким од ефеката које могу наћи на датој апликацији као и да додају и музику водећи рачуна и о динамици покрета својих израђених аутобуса. Ученике који раније нису користили ову апликацију упутити на туторијал: https://www.youtube.com/watch?v=Ja3kgFGqDF4&ab_channel=CollinMichael или им дати могућност да користе апликацију за обраду видеа у којој се боље сналазе.

На следећем часу ће се вршити заједничка анализа урађених видео радови ученика.

Прилози:

(продукти, фотографије часа, филмски запис процеса рада на часу...)

Напомена:

Препорука да за обраду ове наставне јединице одвојимо два или три школска часа. Ова обрада датог материјала може да послужи и код обраде визуелне комуникације или визуелне поруке, дизајна. Задати мотив може да буде било који предмет свакодневне употребе као што је дизајн кишобрана, одевног предмета, ташни, мајица, битно је да истичу стечено знање са часа у примени свакодневног живота.

Препорука наставницима Француског језика, Српског језика и других језика да на једном часу ураде језичке вежбе на основу приказа видео обраде поменуте слике Гистава Кајбота „Радници на паркету“ можда са темом: „Када слика постане стварност“ или „Слика прича више језика“ уз помоћ следећег линка: [Када слика оживи](#)

The background of the entire slide is a repeating pattern of various icons on a light gray grid. The icons include light bulbs with rays emanating from them, bells, flasks, pencils, pens, rulers, magnifying glasses, and circular logos with the letters 'L25'.

ИСТОРИЈА ГРАЂАНСКИХ ПРАВА – ВАЖНИ ДАТУМИ

Име и презиме наставника:

мр Анђелка Петровић

Предмет:

Грађанско васпитање

Разред/узраст:

од 7. разреда основне школе до 4. разреда средње школе

Наставна тема:

Историја грађанских права – важни датуми

Наставна јединица:

Дан Мартина Лутера Кинга

Циљеви часа:

- упознавање ученика са животом и радом Мартина Лутера Кинга
- подсећање ученика на околности које су довеле до борбе афроамеричког становништва за своја права;
- проучавање друштвено-историјских околности у којима се одвија деловање Мартина Лутера Кинга;
- мотивисање ученика да истраживачки и доживљајно обраде чувени говор др Кинга
- подстицање ученичког интересовања за историју покрета за људска права у Сједињеним Америчким Државама;
- истицање изузетности лика и дела Мартина Лутера Кинга;
- наглашавање улоге и значаја ненасилне борбе за људска права;
- вредновање значаја језика и моћи изговорене речи у животу сваког појединца;
- оспособљавање ученика да историјску тематику и личности користе као стваралачку грађу при креирању сопствених вредносних судова и ставова;
- богаћење доживљајног искуства ученика у циљу бољег памћења;
- омогућавање ученицима да, кроз лекцију из грађанског васпитања, примене и раније стечена знања (историја, географија, енглески језик, српски језик);
- неговање и усавршавање ученичког умећа да повезују и тумаче међусобну условљеност друштвеног, историјског и културног контекста;

Кључни појмови:

људска права, слобода, језик, говор, медији

Тип часа:

Обрада (један час обраде)

Облик рада:

фронтални, индивидуални, групни

Метод рада:

монологска, дијалогска, мултимедијална (аудио-визуелна) метода

Наставна средства и дигитални алати:

презентација, видео-клип, аудио-клип

Међупредметно повезивање:

Информатика, Географија, Историја, Српски језик, Енглески језик, Музичка култура

СТРУКТУРА ЧАСА

Уводни део часа

Наставница/наставник најављује ученицима да ће час који је пред њима посветити једној од икона покрета за људска права у 20. веку – доктору Мартину Лутеру Кингу. Иако је др Кинг рођен 15. јануара 1929. године, у Америци се сваки трећи понедељак у јануару прославља као дан сећања на Марину Лутера Кинга. Уз Џорџа Вашингтона, који слови за оца америчке нације, др Кинг је једини Американац чији се рођендан слави као национални празник, посвећен његовом животу и раду. У тезама (реч или синтаagma) наставница/наставник записује на табли. Записано се на крају часа може допунити новостеченим информацијама. Пре него што пређе на главни део часа, наставница/наставник проверава да ли су ученици већ чули за Мартина Лутера Кинга, односно, шта знају о његовом животу и раду. У тезама (реч или синтаagma) наставница/наставник записује на табли. Записано се на крају часа може допунити новостеченим информацијама.

Главни део часа

У главном делу часа наставница/наставник, користећи PowerPoint презентацију, уводи ученике у одговарајући друштвено-историјски, односно, политички и културни контекст у ком ће др Кинг појавити као вођа будућег покрета за људска права. Мартин Лутер Кинг је рођен на југу Америке, у Атланти, Џорџији. Крштен је као Мајкл, али га је његов отац, иначе свештеник, након свог пута у Немачку, прекрстио у Мартина из поштовања према великом протестантском реформатору Мартину Лутеру.

Кинг се уписао на факултет са свега 15 година, прескачући неколико разреда као изразито интелигентан дечак. Студирао је социологију и теологију. За време свог политичког деловања хапшен је 29 пута из најразличитијих разлога. Некада је то било зато што је предводио мирне протесте афроамеричког становништва, а некада зато што је возио 30 на сат тамо где је прописана брзина била 25. На челу грађанског покрета који се борио за права афроамеричког становништва нашао се 50-их година 20. века за време чувеног бојкота Монтгомери аутобуса. Наиме, у Монтгомери аутобусима Афро-Американци су морали седети позади, док је бело становништво седело напред. Уколико бели човек није имао где да седне у аутобусу, црни човек је био дужан да му уступи место. Све до Розе Паркс. Роза Паркса је била кројачица и жена која је одбила да уступи место белом човеку у аутобусу. Због свог поступка Роза је ухапшена и новчано кажњена. Међутим, управо је та врста казне и покренула бојкот Монтгомери аутобуса – радници су одбијали да се возе аутобусима на посао, а у томе су их подржали и локални таксисти који су их бесплатно превозили до посла. Роза Паркс је постала икона покрета за грађанска права у Сједињеним Америчким Државама. Када је умрла, 2005. године, њеној сахрани је присуствовало више од три милиона људи.

Бојкот Монтгомери аутобуса изродио се у читав низ протеста на чијем се челу, иницијално против своје воље, нашао Мартин Лутер Кинг. Наставница/наставник позива ученике да размисле због чега Мартин Лутер Кинг у почетку не жели да се нађе на челу покрета за људска права. Др Кинг је био заговорник мирних протеста, маршева и окупљања народа на великим митинзима. Отуда не би требало да чуди његово касније познанство са Махатмом Гандијем.

Наставница/наставник прави кратку дигресију и проверава да ли ученици знају, односно, колико знају о Махатми Гандију. У случају да се догоди да нико од ученика није чуо за Гандија, наставница/наставник предлаже да за следећи час заједно на часу истраже ко је био Ганди. Овај предлог се може реализовати и као групни задатак. Ученици би код куће прикупили податке и слике о овој значајној историјској и политичкој личности. На часу би изложили информације до којих су дошли, а потом би заједно направили плакат посвећен Гандију.

Браћајући се на причу о др Кингу и његовом залагању за мир, наставница/наставник подсећа ученике да је др Кинг јавно говорио и против, тада актуелног, рата у Вијетнаму.

Мартин Лутер Кинг је до скоро био најмлађи добитник Нобелове награде за мир. Имао је свега 35 година када је добио ову важну награду. Наставница/наставник подстиче ученике да код куће истраже ко је сада најмлађи Нобелов лауреат.

Мартин Лутер Кинг је посетио и Вилија Бранта, чувеног канцелара Западне Немачке. И ово је згодан тренутак да наставница/наставник објасни ученицима ко је Вили Брант, односно, да посебно нагласи симболику његовог клањања свим јеврејским жртвама током Другог светског рата.

Свима нама Мартин Лутер Кинг је најпознатији по свом чувеном говору Имам сан. Говор је одржан у августу 1963. године и познат је под називом марш на Вашингтон. Овај марш је познат као један од најмногољуднијих скупова у америчкој историји, а марширало се за право на слободу и рад афроамеричког становништва.

Наставница/наставник најављује ученицима да ће одгледати кратак видео-клип о овом догађају и да ће се потом осврнути на сам говор Мартина Лутера Кинга.

Након одгледаног видео-клипа наставница/наставник најпре проверава да ли су сви ученици разумели одгледано (будући да је видео-клип без српског превода) и да ли има потребе да још једном одгледају видео.

Разговор о одгледаном би било добро почети од ученичких утисака о виђеном.

1. Какав је утисак на вас оставио видео који смо погледали?
2. Шта вас је посебно заинтересовало? Постоји ли нешто што вас је зачудило? Ако постоји, образложите своје запажање.
3. Марш је организован као миран протест – борба за права афроамеричког становништва на слободу и рад. Како објашњавате да су на марш дошли и људи беле пути?
4. Ово окупљање сматра се једним од најмногољуднијих у историји Америке. Шта мислите шта је привукло толики народ да дође у Вашингтон? Узмите у обзир да у то време не постоје друштвене мреже ни електронски медији. Ретки имају телевизију. На који начин се могла ширити вест о овом окупљању?
5. Тај дан Мартин Лутер Кинг није био једини говорник. Чак се није ни први обратио са говорнице окупљеном народу. Ипак, његов говор један је најпознатијих говора у савременој историји не само Америке, већ и света. Објасните моћ Кингових речи које су тај дан одзвањале са позорнице. Шта мислите због чега Мартин Лутер Кинг бира да каже – имам сан, а не имам план? О чему је сањао Мартин Лутер Кинг? На који начин је тај сан близак сваком од нас? Објасните улогу понављања реченице Имам сан. Шта се тиме постиже? Да ли је Мартин Лутер Кинг апеловао својим речима на срца или на ум својих слушаалаца? Образложите свој одговор.

Наставница/наставник позива ученике да тезе које су записали на почетку часа допуне информацијама које су током часа усвојили или које сматрају нарочито важним. На тај начин заокружује се прича о Мартину Лутеру Кингу и његовом значају не само за историју Америке већ и света.

Завршни део часа:

У завршном делу часа наставница/наставник пушта видео-клип, песму [One day](#), која је у једном тренутку била део популарне поп-културе. У песми ће ученици препознати делове [говора Мартина Лутера Кинга](#) чиме ће још једном апострофирати моћ Кингових речи и њихов значај за сва поклења.

За домаћи задатак једна група ученика може истражити све о атентату на Мартина Лутера Кинга. Друга група ученика би могла да се посвети лику Мартина Лутера Кинга у савременој кинематографији. Трећа група ученика може посетити следећи сајт: <https://civilrightstrail.com/> и своја знања са часа употпунити новим знањима о америчком покрету за људска права Афро-Американаца. Своја сазнања све три групе излажу наредни час.

Предложени модели излагања:

1. Плакат и реферат
2. Презентација и реферат
3. Кратак видео који ће ученици снимити користећи паметни телефон
4. Кратка аминација коју ученици могу направити користећи алат за анимирање Doodle.

Наставница/наставник бира начин израде домаћег задатка у складу са могућностима ученика којима предаје.

Прилози:

Кратак видео-клип са одломцима из говора Мартина Лутера Кинга.

Песма која илуструје тврдњу да је говор Мартина Лутера Кинга постао део савремене поп-културе: <https://www.youtube.com/watch?v=6BV37Dcxj9s>

Напомена:

Премда теме које се тичу обележавања важних датума у историји људских права нису прописана планом и програмом за грађанско васпитање, нису тим истим планом и програмом ни забрањени. У пракси сам се уверила да овакви типови часа дају одличне резултате. Обогаћују ученички сазнајни хоризонт и истовремено снажно делују на њихове емоције. У сваком случају и образовни и васпитни сегмент учења бива остварен на, понекад, много упечатљивији начин него на, условно речено, обичним типовима часова или радионица. Овакве часове могуће је спровести у пракси скоро сваког месеца и уподобити их типу школе и узрасту ученика. У том светлу врло квалитетне часове сам одржала у октобру сваке школске године када се и обележава светски Дан девојчица. Такође, у марту се један час може посветити Међународном дану жена док сам у мају имала врло успешан час посвећен Црвеном крсту и оснивању ове значајне организације. Одабране теме на врло добар начин подстичу и развијају критичко мишљење, али и медијску писменост код ученика свих узраста. Видео-материјали су ту као помоћно средство за покретање дискусије на часу и сагледавање одабране теме из различитих углова и у различитим временским контекстима – што и јесте циљ ако желимо да развијемо критичко мишљење код ученика.

МЕДИЈСКО ИЗВЕШТАВАЊЕ

Име и презиме наставника:

Милан Петровић

Предмет:

Језик, медији и култура

Разред:

Први разред средње школе

Наставна тема:

Медијско извештавање

Наставна јединица:

Лажне вести

Циљ часа:

Ученици су се унапред упознају са Кодексом новинара Србије и сада откривају појам лажних вести кроз самосталну анализу примера.

Очекивани исходи:

- Ученици су упознали Кодекс новинара Србије.
- Ученици су усвојили основне технике провере вести. У васпитном смислу, разумели су правила лепог понашања и уочили везу између понашања и кредибилности у јавном наступу.

Кључни појмови:

Кодекс новинара Србије, лажне вести, извештавање, фект чекинг агенције.

Тип часа:

Обрада и увежбавање

Облик рада:

Групни рад

Метод рада:

Пројектна настава, анализа случаја

Наставна средства и дигитални алати:

Снимак извештаја Студија Б и Вајсов извештај уживо на исту тему, табла и пројектор. Текст са портала Раскрикавање који објашњава исту тему.

Литература:

- За наставника:

<https://www.raskrikavanje.rs/page.php?id=331>

<https://www.youtube.com/watch?v=v9Hi6geNxK8>

<https://www.youtube.com/watch?v=TjBEC9xdIQc>

<https://www.facebook.com/watch/?ref=external&v=2404830772922655>

<https://savetzastampu.rs/dokumenta/kodeks-novinara-srbije/>

- За ученике

Постер: Медијске манипулације и како их препознати

<http://voice.org.rs/mladi-u-lavirintu-informacija-kako-razlikovati-vesti-od-dezinformacija/>

<https://savetzastampu.rs/dokumenta/kodeks-novinara-srbije/>

Међупредметно повезивање:

Повезивање са грађанским васпитањем, предметом устав и права грађана, социологијом и српским језиком и књижевности.

СТРУКТУРА ЧАСА

Уводни део часа (10-15 минута)

Ученици су на претходном часу у форми обраде прошли кроз Кодекс новинара Србије. За домаћи задатак требало је да са одредбама Кодекса ближе упознају. Овај час почећемо питањем: Да ли сте чули за појам лажних вести или “fake news”? Шта су по вашем мишљењу лажне вести? Можете ли да дате неке примере?

Пратећи одговоре ученика, наставник се надовезује на раније одржану лекцију и користи прилику да већ на почетку уведе међупредметне корелације са предметима као што су грађанско васпитање, социологија и устав и права грађана. У том може помоћи следећих неколико питања: Какву улогу новинарство има у демократском друштву? Зашто је новинарство важно? Да ли верујемо професионалним новинарима и зашто?

Главни део часа (25-30) минута

Последње у низу ових питања служи као увод у истраживачки задатак. Замислите да сте на вестима на телевизији видели репортажу са протеста у главном граду ваше земље, а да сте у том тренутку ви у иностранству или да живите у неком другом граду. Погледајмо једну такву репортажу. (наставник пушта и са ученицима гледа репортажу са Студија Б)

Какви су ваши утисци? Хајде да запишемо шта смо сазнали из ове репортаже! Издвојте информације од мишљења репортера! Да ли верујете новинару који извештава или имате разлога за сумњу?

Наставник свакако пред собом треба да има текст са поратала Раскрикавање како би успешно усмеравао расправу. Веома је важно да расправа буде слободна и отворена, али опет контролисана како не би отишла у политичке теме. Уколико се појаве такви импулси од стране ученика, можемо се вратити на тему једноставним отклоном:

Да, то јесу занимљиве теме и сигуран/на сам да свако од нас има своје мишљење о политици, али то није предмет нашег интересовања. Ма каква била ваша политичка мишљења или уверења, сложићемо се да је улога медија да непристрасно извештавају и на тај начин нам пруже увид у чињенице.

У овом тренутку могу помоћи и додатна потпитања која служе да усмере дискусију ученика:

1. Можете ли да издвојите информације које нам репортерка саопштава у програму?
2. На који начин бисмо могли да проверимо да ли су оне тачне?
3. Има ли у њеном излагању елемената коментара? Шта мислите, зашто се њима служи?
4. Које институције бисмо могли да позовемо како бисмо проверили њене наводе?
5. Има ли навода које није лако или је сасвим немогуће проверити? Можемо ли да их набројимо? Која би била њихова улога?
6. Шта мислите о њеном начину изражавања, држању и шта нам то говори у погледу њеног односа према теми?
7. Присетите се (или погледајте) одредбе Кодекса. Које одредбе су прекршене?
8. Шта мислите о погрдним изразима које репортерка користи? На који начин они доприносе култури јавног дијалога у медијима?

Ученици записују своја запажања, издвајају информације од мишљења. Затим наставник предлаже истраживачки задатак. Идите на интернет, искористите све доступне ресурсе, како у медијима, тако и на друштвеним мрежама и покушајте да будете новинари истраживачи: сакупите што више кредибилних информација и покушајте да их организујете.

(У случају да техничке могућности учионице то не дозвољавају, наставник ће сам пустити видео клип Вајса и прећи на директно поређење две репортаже.)

Ученици имају 15 минута за рад, а затим презентују свој рад исписујући информације које су пронашли и изворе где су их пронашли. Расправљамо о кредибилности различитих извора. Наставник даје нови задатак: Вратимо се на прву репортажу и покушајмо да реконструишемо шта је све указивало на тенденциозност репортера. Да ли је и у ком смислу прекршен Кодекс новинара? Дајте примере!

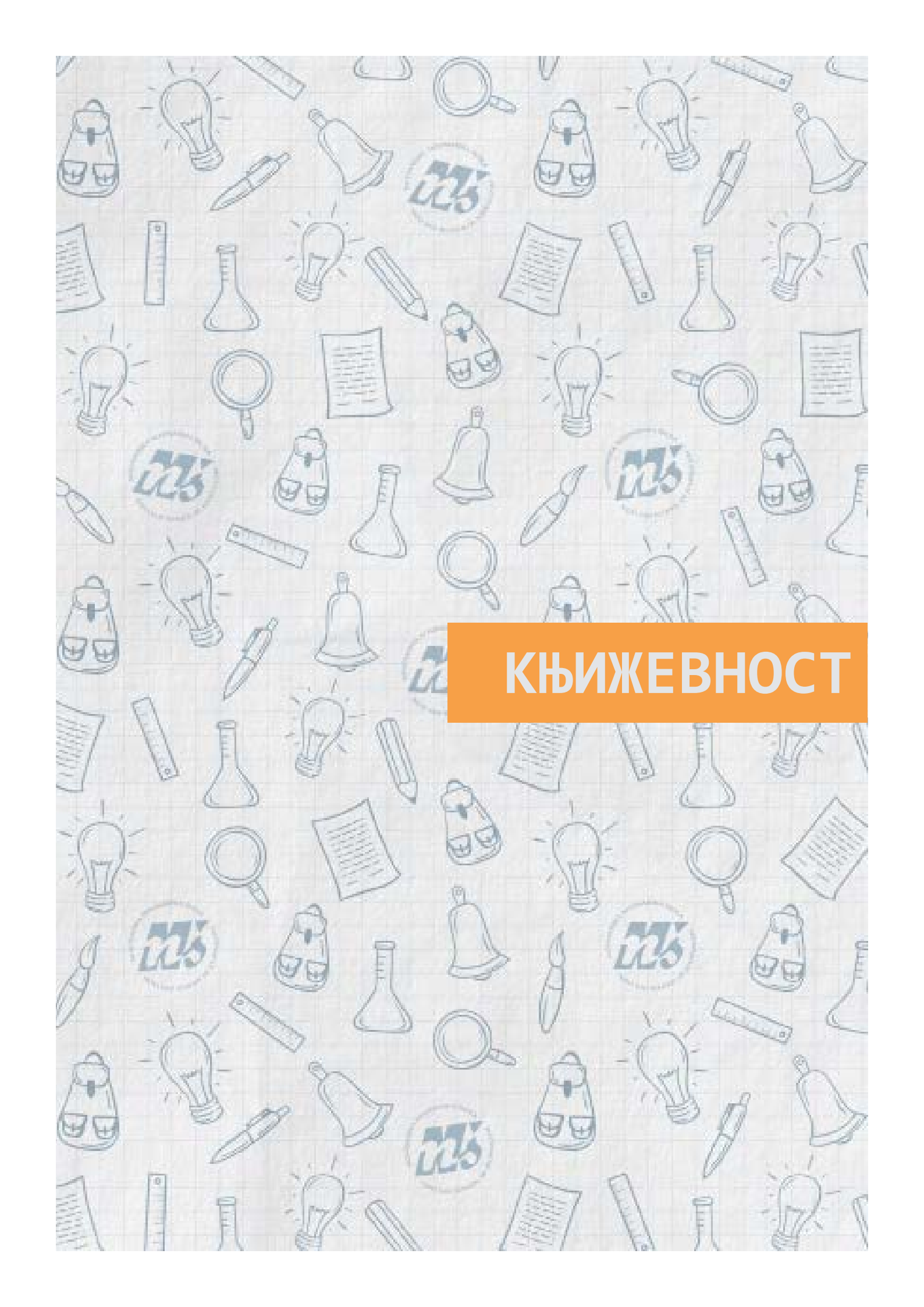
Ученици елаборирају своје примере, док их наставник пописује на табли. У случају поређења, елаборира се и репортажа Вајса. Наставник показује истраживачки текст са портала Раскрикавање и на тај начин са групом валидира њихове резултате истраживања, објашњавајући улогу фект чекара.

Који могу бити разлози због којих новинар крши Кодекс и преноси нам лажне вести?

Ученици дискутују о узроцима појаве лажних вести.

Завршни део часа - 5 минута

У закључном делу часа, наставник ће покушати да заједно са ученицима формулише дефиницију лажних вести. Покушаће да врати дијалог на тему важности професионалног извештавања и улогу новинара у демократском друштву.

КЪИЖЕВНОСТ

Име и презиме наставника:

Др Виолета Кеџман

Предмет:

Српски језик и књижевност

Разред/узраст:

други разред гимназије

Наставна тема:

Књижевност

Наставна јединица:

Бранислав Нушић: „Госпођа министарка”

Циљеви часа:

- проширивање знања о значењу и идејама комедије „Госпођа министарка” Бранислава Нушића;
- стицање знања о новинарском функционалном стилу и његовој функцији у књижевноуметничком делу;
- усмеравање ученика на размишљање о утицају таблоида на формирање ставова грађана о друштву, политици, економији и култури;
- развијање способности препознавања лажних вести;
- јачање читалачке културе, медијске и информационе писмености.

Очекивани исходи (1. предметни, 2. међупредметни и 3. МИП-ови):

1. Ученици ће бити у стању да:

- на примеру Чединог текста у новинама представе значај новинског текста за карактеризацију ликова, приказ друштвеноисторијског контекста и идеја дела;
- објасне естетску функцију новинског текста у књижевноуметничком делу.

2. Ученици ће бити у стању да:

- изведу закључке о особинама личности на основу понашања (Психологија);
- опишу медијске садржаје као конструкте стварности (Језик, медији и култура);
- препознају права и одговорности појединца у друштву (Грађанско васпитање).

3. Ученици ће бити у стању да:

- препознају таблоидни текст у књижевноуметничком делу;
- наведу обележја таблоида;
- препознају место лажних вести у таблоидима и изведу закључке;
- објасне функцију и место таблоида у јавном дискурсу;
- самостално и одговорно продукују медијски садржај (саставе вест).

Кључни појмови:

комедија, лик, публицистички стил, таблоид, вест

Тип часа:

обрада (2. час обраде)

Облици рада:

фронтални, групни, индивидуални

Методе рада:

дијалогска, текстуална, илустративно-демонстративна, истраживачка, стваралачка

Наставна средства и дигитални алати:

- Књижевно дело (Бранислав Нушић, „Госпођа министарка”), Граматика за 2. разред гимназије, резултати истраживања језика у таблоидима (CEPROM);
- Google classroom, Google disk, Meet.

Литература:

- за ученике: књижевно дело, Граматика за 2. разред гимназије (Новинарски стил).
- за наставнике: књижевно дело, Граматика за 2. разред гимназије (Новинарски стил), Медијска писменост: приручник за васпитаче, наставнике и стручне сараднике (Министарство културе и информисања, 2020), Дигитални погон у школској клупи (Новосадска новинарска школа, 2019), Водич за борбу против лажних вести (Новосадска новинарска школа, 2019).

Међупредметно повезивање:

Психологија, Историја, Језик, медији и култура, Грађанско васпитање.

СТРУКТУРА ЧАСА

На примеру Чединог текста у новинама (IV чин, 2. сцена) обрађују се појмови „вест“ и „таблоидни текст“, анализирају се Чедин и Живкин лик, као и перцепција таблоидног текста у јавности.

У групном раду ученици издвајају: 1. лексику која изазива повишене емоције; 2. сензационализам и 3. тривијализацију друштвених тема у новинском тексту. Ученици запажају обележја таблоидног текста и издвајају закључак о томе шта су таблоиди, коју функцију остварују, могу ли имати и естетску функцију у књижевноуметничком делу, као и на који начин утичу на развијање грађанске свести. Анализом резултата релевантног истраживања, ученици проширују знања о новинарском тексту као предмету критичке анализе и истраживања. Дискусија подразумева доказивање или оповргавање тврдње да су таблоиди показатељи друштвене стварности. Последњи ниво је критичка продукција, где се од ученика очекује да, користећи неутралан језик, саставе вест на основу садржине Чединог чланка.

Праћење и вредновање обухвата проверу остварености исхода, који се односе на анализу лектире и проширивање знања о новинарском функционалном стилу.

Полазни текст и резултати одговарајућег истраживања претходно су постављени као материјал на Гугл учионицу (Google Classroom), путем Гугл диска (Google Disc). За реализацију часа у настави на даљину, одговарајући алат је Мит линк (Meet) на платформи Гугл учионица.

Уводни део часа: траје 5 до 10 минута

Најава наставне јединице и циљева часа. Понављање најзначајнијих закључака о комедији „Госпођа министарка“ изведених на претходном часу (1. часу обраде). Усмеравање пажње ученика на податке из биографије Бранислава Нушића, који указују на његов новинарски рад, субверзивност у писању новинарских и књижевноуметничких текстова, иронију и сатиру као обележја језика и стила. Понављање обележја и функција публицистичког стила.

Главни део часа: траје 30 до 35 минута

Упућивање ученика на полазни текст (в. Прилог бр. 1), давање истраживачких задатака и распоређивање ученика на три групе. Откривање обележја таблоида на примеру полазног текста и извођење закључака о њиховом месту и функцији у јавном дискурсу.

I група: Издвојте лексику која изазива повишене емоције (в. Прилог бр. 2). Анализирајте

издвојени део текста. Којим језичкостилским средствима је постигнут снажан емоционални утицај на читаоце?

II група: Издвојте делове текста који потврђују сензационализам (в. Прилог бр. 3). Анализирајте издвојени део текста. Које речи подстичу агресивност и сензационализам у Чедином чланку?

III група: Издвојте реченице које показују тривијализацију важних друштвених тема (в. Прилог бр. 4). Које друштвене појаве Чединим новинским текстом Нушић критикује? Шта се постиже тривијализацијом актуелних друштвених проблема?

Коју врсту новинског текста је користио Нушић у комедији „Госпођа министарка“?

Излагање и упоређивање резултата истраживања, извођење закључака.

Таблоидни новински текст се јавља у дневним или недељним новинама, у краткој форми и уз слике, не подразумева анализу, већ тежи сензационализму. Причама о познатим и славним личностима, које су по животном стилу далеке и недоступне публици, таблоиди желе да покажу да су и оне „исте као и ми“, откривајући их у свакодневним или компромитујућим ситуацијама, често угрожавајући њихову приватност.

Обележја таблоида су: сензационалистички тон, стил писања који изазива повишене емоције, спекулисање, инсинуирање и нагађање уместо ослањања на чињенице, пристрасност у извештавању, тривијализација важних друштвених тема, еротизација тема и садржаја, приказивање живота естрадних и криминогених личности, чланова њихових породица, као и политичара који се са њима, или начином живота сличним њиховом, доводе у везу.

Стваралачка питања и задаци (фронтални облик рада):

Замислите да живите у времену госпође министарке. Купили сте новине у којима је објављен приказани Чедин текст. Шта сте из прочитаног текста сазнали?

Издвојте информације из текста које су од значаја за свакодневни живот вас као грађана тог друштва. Које чињенице у тексту се могу утврдити, који наводи не могу?

Какве емоције подстиче текст у новинама код:

- а) Живке министарке;
- б) зета Чеде;
- в) обичних грађана?

У чему је сличност, а у чему разлика у садржини објективне новинске вести и таблоида? Шта сматрате основним циљем таблоида?

Рад са подацима и анализа вредности у другом модалитету (фронтални облик рада):

Анализирајте резултате истраживања језика таблоида у Србији (в. Прилог бр. 5). Који термини су најфреквентнији у употреби у таблоидима? Због чега таква лексика привлачи пажњу читалаца? На који начин језик таблоида може да утиче на комуникацију у свакодневном животу? Која обележја таблоида моћете пронаћи у комуникацији на друштвеним мрежама и коментарима на порталима?

Који телевизијски формат има обележја таблоида?

Дискусија (фронтални облик рада):

Докажите, или оповргните, следећу тврдњу - Таблоиди помажу читаоцима да разумеју стварност и окружење.

Критичка продукција (индивидуални облик рада):

Од новинског текста из Нушићеве комедије „Госпођа министарка” (в. Прилог бр. 1) саставите вест, користећи неутралан језик, избегавајући сензационализам и тривијализацију. Прочитајте је осталим ученицима.

Очекивани резултат рада ученика:

У једном делу Кине одржава се још и данас један обичај. Тамо, ако се коме просиоцу допадне удата жена, он је проси. Такав се случај десио ових дана у кући мандарина Си-по-по.

Извођење закључака:

Размислите какву би уметничку вредност имала Нушићева комедија да је уместо таблоидног текста стајала вест коју сте сада саставили. На који начин би то утицало на значење дела? Због чега је Чеда саставио баш такав текст? Откријте какав став писац има према томе. Кога и шта Нушић на тај начин критикује?

Завршни део часа: траје 5 до 10 минута

Резиме претходно изведених закључака.

Коју врсту новинарског текста представља Чедин чланак у новинама? Шта је Чеда желео да постигне објављивањем таблоидног текста? Која су обележја таблоида? У каквом су односу таблоиди и лажне вести? Које друштвене појаве Бранислав Нушић критикује увођењем новинског чланка у текст комедије?

На основу Чединог новинског чланка упоредите могућности и моћ медија у Србији почетком 20. века и сто година касније, почетком 21. века. Изведите закључке.

Домаћи задатак: Из комедије „Госпођа министарка” Бранислава Нушића издвојте дијалог који потврђује интересовање јавности за таблоидне вести. На основу текста из издвојене сцене изведите закључак о тиражу таблоида и узроцима њихове масовне продукције. (Резултат израде домаћег задатка одговара Прилогу бр. 6.)

Прилози:

Прилог бр. 1. Новински текст из комедије „Госпођа министарка” Б. Нушића (IV, 2)

РАКА: У једном делу Кине одржава се још и данас један чудан обичај. Тамо, ако се коме просиоцу допадне удата жена, он је проси, без обзира на то што она има живог мужа. Такав се случај десио ових дана у кући мандарина Си-по-по. [...] У његову жену, једну одвратну бабу, [...] заљубио се Ни-ни-ко, [...] секретар министарства спољних послова! [...] Та се љубав међу њима изражавала на тај начин што је она њему израдила класу, а он јој писао љубавна писма. [...] Тај Ни-ни-ко иначе је један напудровани празноглавић, који се заљубљује у сваку мандаринку док је на власти, те му ове ћурке израђују преко својих мужева класе. Он је чак послао и проводацију у кућу, да проси бабу у исто време кад је један кинески смрдљивац, неки Ка-ра-гуа, долазио да проси њену удату ћерку. [...] Али, разуме се, ни те просидбе у Кини не иду увек тако глатко. Тако, на пример...

Прилог бр. 2: Новински текст из комедије „Госпођа министарка” Б. Нушића (IV, 2)

ЛЕКСИКА КОЈА ИЗАЗИВА ПОВИШЕНЕ ЕМОЦИЈЕ

РАКА: У једном делу Кине одржава се још и данас један чудан обичај. Тамо, ако се коме просиоцу допадне удата жена, он је проси, без обзира на то што она има живог мужа. Такав се случај десио ових дана у кући мандарина Си-по-по. [...] У његову жену, *једну одвратну бабу*, [...] заљубио се Ни-ни-ко, [...] секретар министарства спољних послова! [...] Та се љубав међу њима изражавала на тај начин што је она њему израдила класу, а он јој писао љубавна писма. [...] Тај Ни-ни-ко иначе је *један напудровани празноглавић*, који се заљубљује у сваку мандаринку док је на власти, те му *ове ћурке* израђују преко својих мужева класе. Он је чак послао и проводацију у кућу, да проси *бабу* у

исто време кад је *један кинески смрдљивац*, неки Ка-ра-гуа, долазио да проси њену удату ћерку. [...] Али, разуме се, ни те просидбе у Кини не иду увек тако глатко. Тако, на пример...

Прилог бр. 3: Новински текст из комедије „Госпођа министарка” Б. Нушића (IV, 2)
СЕНЗАЦИОНАЛИЗАМ

РАКА: У једном делу Кине одржава се још и данас један чудан обичај. Тамо, *ако се коме просиоцу допадне удата жена, он је проси, без обзира на то што она има живог мужа*. Такав се случај десио ових дана у кући мандарина Си-по-по. [...] У његову жену, *једну одвратну бабу*, [...] *заљубио се Ни-ни-ко*, [...] секретар министарства спољних послова! [...] Та се љубав међу њима изражавала на тај начин што је она њему израдила класу, а он јој писао љубавна писма. [...] Тај Ни-ни-ко иначе је један *напудровани празноглавић*, који се заљубљује у сваку мандаринку док је на власти, те му *ове ћурке израђују преко својих мужева класе*. Он је чак послао и проводацију у кућу, да проси бабу у исто време кад је *један кинески смрдљивац*, неки Ка-ра-гуа, долазио да проси њену удату ћерку. [...] Али, разуме се, ни те просидбе у Кини не иду увек тако глатко. Тако, на пример...

Прилог бр. 4: Новински текст из комедије „Госпођа министарка” Б. Нушића (IV, 2)
ТРИВИЈАЛИЗАЦИЈА ВАЖНИХ ДРУШТВЕНИХ ТЕМА

РАКА: У једном делу Кине одржава се још и данас један чудан обичај. Тамо, ако се коме просиоцу допадне удата жена, он је проси, без обзира на то што она има живог мужа. Такав се случај десио ових дана у кући мандарина Си-по-по. [...] У његову жену, *једну одвратну бабу*, [...] *заљубио се Ни-ни-ко*, [...] секретар министарства спољних послова! [...] *Та се љубав међу њима изражавала на тај начин што је она њему израдила класу*, а он јој писао љубавна писма. [...] Тај Ни-ни-ко иначе је један *напудровани празноглавић*, који се заљубљује у сваку мандаринку док је на власти, те му *ове ћурке израђују преко својих мужева класе*. Он је чак послао и проводацију у кућу, да проси бабу у исто време кад је један кинески смрдљивац, неки Ка-ра-гуа, долазио да проси њену удату ћерку. [...] Али, разуме се, ни те просидбе у Кини не иду увек тако глатко. Тако, на пример...

Прилог бр. 5: Резултати истраживања језика таблоида

Прилог бр. 6: Интересовање јавности за таблоидне вести („Госпођа министарка”, Б. Нушић, IV, 2)

ЧЕДА: Новине се купују на јагму.

ДАРА (показује): Мајка их највише купује.

ЧЕДА: Она мисли да умањи број читалаца, како би се брука што мање знала, а не зна да је данашњи број уместо у три, штампан у шест хиљада.

ДАРА: Ју, ју, ју!

ЧЕДА: Не рачунајући што један број читају четворица.

ДАРА: А да ли се баш зна да све то односи на нашу кућу?

ЧЕДА: Разуме се да се зна. Зна се по именима, али још више по томе што је госпа Живка једина од данашњих министарка која има удату кћер. Одмах је цео свет погодио.

Прилог бр. 7: Табела за праћење и вредновање постигнућа ученика

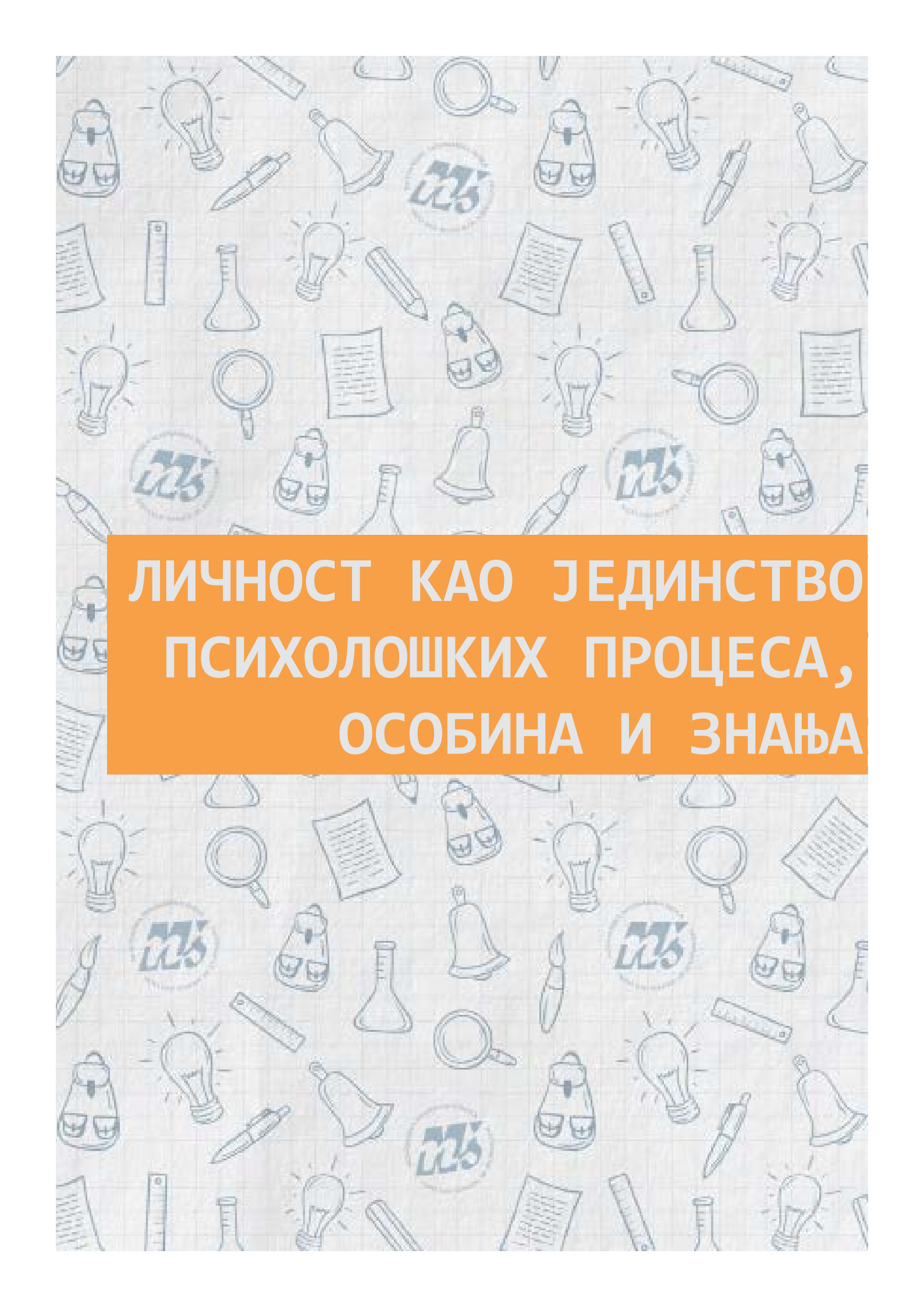
Оствареност исхода надовезује се на почетак реченице: Ученик/-ица је у стању да...

Име и презиме ученика/-ице	... препозна таблоидни новински текст	... наведе обележја и функцију таблоида	... објасни естетску функцију новинског текста у комедији „Госпођа министарка”	... састави вест на основу постојећег новинског текста

Оцене се изражавају формално: емотиконом или знаковима +/-.

Напомена:

Препоручује се да се наставна јединица обради након обраде наставне јединице Функционални стилови. Новинарски стил, како би се постигла међутематска повезаност области Књижевност и Језичка култура.

The background of the slide is a light blue grid pattern filled with various hand-drawn school-related icons. These include lightbulbs, bells, magnifying glasses, rulers, pencils, papers, flasks, and backpacks. Some of the icons are stylized with the letters 'L25' inside a circle.

ЛИЧНОСТ КАО ЈЕДИНСТВО ПСИХОЛОШКИХ ПРОЦЕСА, ОСОБИНА И ЗНАЊА

Име и презиме наставника:

Драгана Ивановић

Предмет:

Психологија

Разред/узраст:

Други разред средње школе

Наставна тема:

Личност као јединство психолошких процеса, особина и стања

Наставна јединица:

Психоаналитичка теорија Сигмунда Фројда

Циљ часа:

- Ученици су се на претходном часу упознали са карактеристикама психоаналитичке теорије Сигмунда Фројда и сада припремају интервју кроз који ће поновити научену лекцију;
- Обучавање ученика за употребу дигиталних уређаја у образовне сврхе;
- Проширивање знања о значењу и идејама Сигмунда Фројда;
- Јачање читалачке културе, медијске и информационе писмености
- Обнављање и проширивање појмова обрађених на прошлом часу
- Разумевање улоге психичког функционисања у свакодневном животу
- Учествовање у разговору поштовањем уобичајених правила комуникације и активним слушањем саговорника
- Коришћење одабраних података и информација у стваралачком раду

Очекивани исходи:

На крају часа ученик ће бити способан да:

1. опише основне карактеристике психоаналитичке теорије Сигмунда Фројда;
2. разуме контекст њеног настанка;
3. упозна утицај који је извршила психоаналитичка теорија Сигмунда Фројда;
4. схвати због чега постоји велики број теорија о личности.
5. проналази места и изворе где може да прошири своја знања везана за рад Сигмунда Фројда
6. протумачи и разуме поруке из свакодневног живота
7. упоређује различите изворе и начине добијања података, да процењује њихову поузданост и препозна могуће узроке грешке;
8. научи како да тражи информације на интернету;

Тип часа:

Понављање и утврђивање

Облик рада:

- Фронтални
- Групни
- Индивидуални

Метод рада:

монолошка, дијалогска и самостални рад ученика

Наставна средства и дигитални алати:

Рачунар/мобилни телефон, Интернет, Google classroom, Google disk, PUBHTML алат за креирање електронског часописа

Литература:

- за ученике: Биљана Милојевић Апостоловић, Психологија-уџбеник психологије за други и трећи разред гимназије и други и трећи разред подручја рада економија, право и администрација, ЛОГОС, Београд, 2012.
- <https://online.pubhtml5.com/jimq/igsl/>
- за наставнике: Биљана Милојевић Апостоловић и Невенка Јовановић Психологија-уџбеник за други разред гимназије, ЛОГОС, Београд, 2020.
- Др Никола Рот, др Славољуб Радоњић, Психологија за други и трећи разред гимназије и други и трећи разред подручја рада економија, право и администрација, ЗУНС, Београд 2002.
- Валентина Сигети, Видео продукција у настави, Новосадска новинарска школа.
- <https://online.pubhtml5.com/jimq/igsl/>

Међупредметно повезивање:

историја,
биологија
српски језик и књижевност
грађанско васпитање

СТРУКТУРА ЧАСА

Уводни део часа: Трајање: 10 минута

На претходном часу са ученицима је обрађена психоаналитичка теорија Сигмунда Фројда. Њихов домаћи задатак био је да науче обрађену лекцију. Лекцију понављамо користећи линк (<https://online.pubhtml5.com/jimq/igsl/>) којим је омогућен приступ материјалу помоћу рачунара и пројектора на самом часу. Ученицима је већ прослеђен линк у Google classroom за индивидуални приступ и понављање код куће.

Након прегледа материјала следи провера наученог кроз припремање интервјуа.

Главни део часа: Трајање: 30 минута

Ученици се упућују на задатак који треба да реализују, а то је да припреме интервју.

Први корак је понављање лекције Методе и технике психолошких истраживања у оквиру које смо обрадили Интервју.

Интервју је облик прикупљања информација о одређеној теми. Садржај интервјуа мора бити претходно одређен. Можемо га припремити на основу тема обрађених на настави. Тема нашег интервјуа који ћемо данас радити је Психоаналитичка теорија Сигмунда Фројда.

Приликом конципирања интервјуа морамо:

- одредити циљеве испитивања (шта желимо да сазнамо);
 - формулисати одговарајућа питања (питања могу бити затвореног типа-опредељивање за неки од понуђених одговора) и отвореног типа (могућност давања дужих одговора).
- Сугеришем ученицима да питања формулишу отворено и опширно и да тако мотивишу саговорника на причање, (тако ће проверити степен научености Психоаналитичке теорије), да избегавају питања на која се може одговорити једном речју.
- Одговоре треба снимити мобилним телефоном тако ћемо питања и одговоре моћи поново да

чујемо и анализирамо.

Представљам ученицима пример интервјуа тако што испитујем једног ученика о некој свакодневной теми.

*Интервју: Ј.Ћ. је ученица другог разреда Гимназије. Одговорно приступа свим школским обавезама и савесно их завршава, али има и пуно слободног времена. Циљ овог интервјуа је да сазнамо ставове и размишљања тинејџера о стварима битним за њих.

Како најрадије проводиш слободно време?

- Своје слободно време најрадије проводим тако што радим ствари које ме чине задовољном, нпр. гледам филмове, пијем кафу са другарицама, тренирам, читам, пишем дневник...

Шта највише волиш да једеш?

- Обожавам италијанску кухињу, уживам у тестенини.

Да ли умеш нешто себи да припремиш?

- Да, њоке са сиром одлично спремам.

Шта мода значи за тебе?

- Мода је мој начин изражавања и ослобађање инспирације.

Да ли пратиш трендове?

- Волим да испратим и коментаришем све модне трендове,

Да ли вежбаш? Зашто?

- Идем три пута недељно у теретану. Волим да тренирам, јер се након тренинга осећам продуктивно и позитивно.

Коју музику слушаш ових дана?

- Ових дана слушам искључиво песме у којима се проналазе остављене девојке.

Како видиш себе за десет година?

- Видим себе као срећно заљубљену девојку са успешном каријером.

Ученике након изложеног интервјуа, делим у три групе, добијају завршне инструкције и свака група свој задатак.

Завршне инструкције:

За припрему интервјуа свака група користи уџбеник, материјал са линка, и претрагу на интернету преко својих паметних телефона. У свакој групи је неколико ученика тако да ће поделити задужења, одредити ко ће након завршеног интервјуа бити испитивач, ко испитаник и ко ће све то снимати.

Наставник је укључен у рад свих група, прати њихове идеје, дискретно их усмерава давањем потребних смерница и сугестија.

I ГРУПА Значај Сигмунда Фројда; Структура личности; Однос свесног и несвесног

II ГРУПА Развој личности (стадијуми развоја)

III ГРУПА Покретачке снаге; Метода слободних асоцијација

I ГРУПА

Значај Сигмунда Фројда; Структура личности; Однос свесног и несвесног

Циљ: разумевање Фројдовог поимања структуре личности и прихватање несвесног као значајног дела нашег функционисања.

1. Зашто је Ид биолошка страна личности?

Ид функционише по принципу непосредног задовољења сваког хтења-„сад и одмах“, њиме управљају нагони,

2. Објасни појам „Слуга трију господара“.

Его води рачуна да захтеви из Ид-а буду задовољени на друштвено прихватљив начин, да функционишемо у складу са Супер егом и уважава објективну реалност.

3. Зашто је Супер его социјална страна личности?

Из стања Супер ега, под друштвеним утицајем, усвајају се моралне норме које постају принцип понашања појединца у социјалном окружењу.

4. Шта симболизује санта леда по Фројду?

Однос свесног и несвесног Фројд представља сантом леда-мали део који је изнад површине је свесни део, а све што је под водом припада несвесном делу. На важност несвесног у нашем животу указује то што га има неколико пута више. Човеково властито Ја је немоћно пред нагонима несвесног.

5. У чему се огледа значај Сигмунда Фројда?

- Поставио је целовиту теорију личности;
- Формулисао теорију како настају психички поремећаји;
- Творац је психоанализе-методе лечења психичких поремећаја

II ГРУПА

Развој личности (стадијуми развоја)

Циљ: Схватање значаја раног детињства као периода који је пресудан за целоживотно функционисање и касније понашање.

1. Коју асоцијацију имаш на метафору „Дете је отац човека“

- Фројд каже да се развој личности завршава до пете године и да је то период у којем се постављају темељи за све што се касније формира и испољава у човековом психичком функционисању.

2. Шта је карактеристично за оралну фазу?

- Орална фаза је период прве године живота, Либида је везан за уста која су главна област преко које дете изражава активност и постиже задовољство. Особе којима је Либида остао везан за ову фазу често грицкају нокте, пуше, претерано једу и могу развити друге врсте зависности.

3. До каквих последица може довести навикавање на вршење велике нужде?

- У аналној фази-друга година живота, главно задовољство је у обављању велике нужде. Ако дете у томе није успешно то се касније може испољити кроз формирање одређених карактеристика, нпр. себичност и педантност или дарежљивост и неуредност.

4. Које особине се формирају код мушкараца и код жена уколико им Либида остане фиксиран на фалусну фазу?

- Уколико особа остане фиксирана на фалусну фазу, код мушкараца се изражава као амбициозност, хвалисавост, дрскост и безобзирност, а код жена као склоност завођењу и флертовању.

5. Шта се дешава са Либидом у гениталној фази?

- У гениталној фази Либида престаје да буде нарцистички и почиње да се везује за супротни пол. Ово је последња фаза психосексуалног развоја човека која означава почетак зрелијег начина постизања сексуалног задовољства.

III ГРУПА

Покретачке снаге; Метода слободних асоцијација

Циљ: Прихватање истовременог постојања нагона одржања и разарања. Упознавање са Методом слободних асоцијација.

1. Које инстинкте као покретачке снаге наводи Фројд?

- Фројд наводи два нагона као основне покретачке снаге човека. То су Ерос-инстинкт живота, служи одржању јединке и врсте, његова енергија је Либидо; и Танатос-инстинкт разарања, нагон уништавања, склоност људи ка разарању, агресији, ратовању, његова енергија је Мортидо.

2. Да ли у сваком човеку борави и Ерос и Танатос?

- Свако од нас има своју светлу и мрачну страну, која ће када превагнути зависи од начина на који смо васпитавани, узора које смо имали, особина личности које поседујемо и наравно од животних околности. То мало подсећа на Јин Јанг.

3. Како је настала метода слободних асоцијација?

- Фројд је прво користио хипнозу као методу, али убрзо открива њене недостатке и почиње да примењује методу разговора у којој пацијенти слободно и отворено говоре о својим мислима онако како им падне на памет и тај приступ назива Метода слободних асоцијација.

4. Зашто психоаналитичар седи изнад узглавља кревета на којем лежи клијент?

- Таква позиција психотерапеута чини пацијента опуштеним, јер не види како терапеут невербално реагује и то га чини слободним да прича све што му падне на памет, а да свесно не бира материјал.

5. Шта је суштина психоанализе?

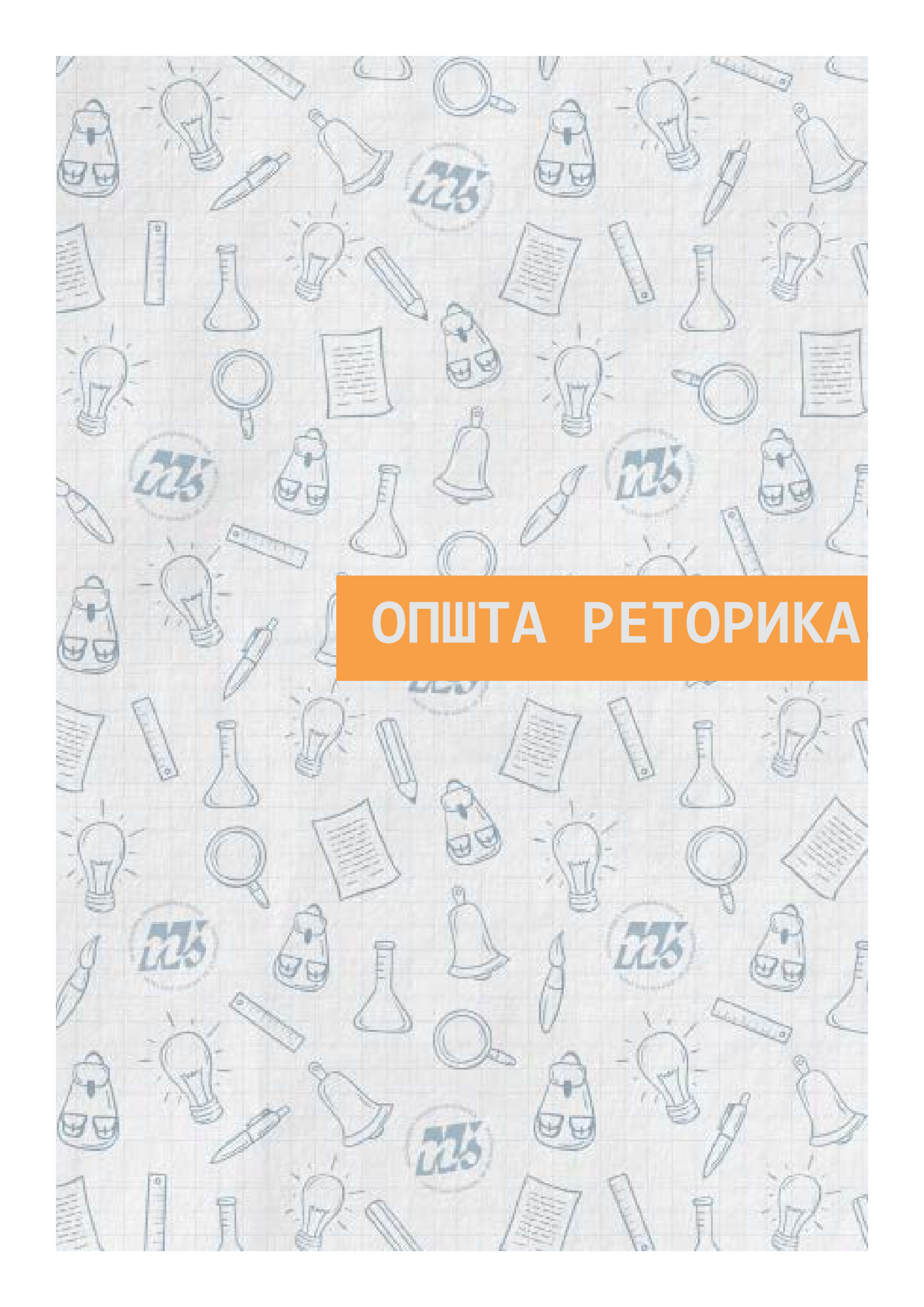
- У маси онога што пацијент изговори за време разговора психотерапеут уочава теме које се понављају и интерпретира их што помаже пацијенту да открије потиснуте непријатне садржаје и узроке њиховог потискивања, након чега нестају симптоми психичких поремећаја. Терапеут је само пријемчив слушалац „Огледало које одсликава то што му се прикаже“.

6. Када се тражи помоћ психотерапеута?

- Људи траже помоћ из различитих разлога. То може бити због стреса на факултету или послу, неуспешних и лоших односа са окружењем, постојања неких фобија, анксиозности, депресије, због губитка значејне особе, развода, неког трауматичног догађаја...

Завршни део часа:

У завршном делу часа наставник прави кратак осврт на реализоване задатке, проверава са сваком групом њихов договор о томе који ученик ће на следећем часу бити испитивач, испитаник и који ученик ће све то снимати мобилним телефоном и направити видео запис о реализованом задатку који ће послужити за анализу о постигнутим циљевима и оствареним исходима.

The background of the entire page is a repeating pattern of various icons on a light gray grid. The icons include light bulbs with rays emanating from them, bells, flasks, pencils, pens, rulers, sheets of paper, magnifying glasses, and circular logos with the letters 'L25' inside. These icons are scattered across the page in a random, repeating fashion.

ОПШТА РЕТОРИКА

Име и презиме наставника:

Даниела Берић Дамњановић

Предмет:

Основи реторике и беседништва

Разред/узраст:

Четврти разред средње школе

Наставна тема:

Општа реторика

Наставна јединица:

Држање говора

Циљ часа:

Анализа садржаја реалног говора, анализа држања говорника, психолошких и акустичких елемената говора; изглед, углед и компетентност говорника; прилика и аудиторијум. Показна вежба из правилног става и гестова током држања говора и јавног наступа. Усвајање знања и техника за деконструкцију медијског садржаја и састављање фото-репортаже.

Очекивани исходи (1. предметни, 2. међупредметни и 3. МИП-ови):

1. Ученик је у стању да правилно оцени садржај говора кад је у питању логичка заснованост, прилика, аргументација и тачност аргументације, те ће размишљати о овим компонетама и у свом личном усменом исказу у разним приликама и бити у стању да критички вреднује туђи говор у будућности, приватном и професионалном животу.

2. Ученик примењује већ обрађене технике и знања из других предмета. Вреднује усмену културу говорника, успешност употребе стилских средстава, тона исказа, акцента у реченици и квалитета аргументацији обрађене теме. Примењује неке од особина личности и невербалне комуникације, процењује присуство/одсуство треме и концентрацију. Суди о исправности и врсти судова. Увиђа елементе права и уважавања туђег мишљења, вреднује комуникацију. Успешно суди о квалитету јавног наступа. Побољшао је дигиталну писменост усвајајући нова знања и алате.

3. Ученик је унапредио визуелну писменост, успешно интерпретира значење говорних порука, декодира намере и визуелни „говор“ говорника, у стању је да уз помоћ алата популарни наратив и оцени да ли је манипулативан, преко исказа, односа између судова и чињеница критички испитује и креира самосталну визуелну поруку. Узима у обзир компетенцију говорника за излагање о задатој теми. Познаје и користи алате и претраге за утврђивање истинитости чињеница у медијима и на друштвеним мрежама. Користи алате за прављење медијских садржаја у настави и приватној сфери. Овим знањима осавременује наставу и едукује се кроз забаву, која мотивише откривање нових начина учења и презентовања наставног садржаја.

Кључни појмови:

Држање говора, особина говорника, прилика, садржина говора, аудиторијум; компетенције, уверљивост, аргументација; деконструкција медијских садржаја; прављење фоторепортаже.

Тип часа:

Утврђивање и вежбање

Облик рада:

Комбиновани: групни, индивидуални, интерактивни

Метод рада:

Вербално-текстуалне, илустративно-демонстративне

Наставна средства и дигитални алати:

Аудиовизуелна: Јутјуб, Гугл класрум; пројектор, рачунар/мобилни телефон; фото- репортажа : Disinformation Toolkit, Stop Motion Studio/Flipa Clip;

Литература:

- за ученике: С.Аврамовић, О. Станојевић: Основи реторике и беседништва, ЗУНС, Београд, 2014; нека од МИП-ових презентација, о деконструкцији манипулативних садржаја и неки од алата за састављање фото-монтаже (неки су предложени у рубрици алати).
- за наставнике: Б. Нушић: Реторика, КАИРОС, Сремски Карловци 2018. М. Ђурић: Историја хеленске књижевности, Депета; <https://novinarska-skola.org.rs/sr/publication/vodic-za-edukatore-kroz-medijsku-pismenost/>; Добринка Кузмановић, Весна Златаровић, Наташа Анђелковић, Јелена Жунић-Цицварић. (2019). Деца у дигиталном добу: Водич за безбедно и конструктивно коришћење дигиталне технологије и интернета. Ужице: Ужички центар за права детета;

Међупредметно повезивање:

Како се наставна јединица држања говора преклапа са градивом које се проучавају предмети српски језик и књижевност (језичка култура, морфологија, синтакса, стилистика), логика (узрочно-последични след, врсте исказа, врсте доказивања), психологија (особине личности, невербална комуникација, трема, концентрација), вештина комуникације (јавни наступ), грађанско васпитање, право, тиче се заједничког дискурса и комплементаран је у појединостма и са сазнањима које носе набројани предмети. Стицањем вештина које се тичу примене знања и алата за проверу информација на интернету и прављење медијских садржаја задире у област и вештине које проучава информатика, а сами алати могу да послуже и као начин да се провере и популарни садржаји о исхрани и суплементима који се тичу предмета природних наука, на пример, примењених наука или биологије. Са сваким од ових предмета би било могуће направити и заједнички час по потреби.

СТРУКТУРА ЧАСА

Уводни део првог часа:

Применом методе „олуја идеја“ набрајамо све елементе које је важно испунити да би се држања говора било успешно. Нешто од ових теоријских елемената смо учили на претходним часовима,

Наставник уводи ученике у задатак, каже им да ће им бити приказан видео-снимак говора (1. https://www.youtube.com/watch?v=1Jgy1XXRUWw&t=4449s&ab_channel=SamoNajbolje (1:01:48 - 1:05:00 или/и 1:08:00 - 1:13:50)

2. https://www.youtube.com/watch?v=wqvA9Krci3E&ab_channel=24minutasaZoranom-Kesi%C4%87em-Zvani%C4%8Dnikanal (00:28 - 01:18) и https://www.youtube.com/watch?v=RaNg-ncZD0sE&ab_channel=YaNykyta

3. https://www.youtube.com/watch?v=8xxBKjMGbAE&ab_channel=Vidiovo, а исти ће добити и у Гугл класруму (или некој другој платформи за учење). Снимак је потребно анализирати. Ученици бивају подељени у групе према афинитетима. Оне који се самостално не одреде, расподељује наставник.

Радни задаци група су следећи:

- **Прва група** испитује тематски, логички и стилски слој говора;
- **Друга група** испитује има ли у задатку елемената манипулативног садржаја;
- **Трећа група** испитује аргументацију и тезу;
- **Четврта група** испитује изглед, имиџ и невербалну комуникацију говорника;
- **Пета група** се бави аудиторијумом, приликом и условима за држање говора као и наступом као визуелном целином.
- **Шеста група** има задатак да састави фото-репортажу о правилном држању и ставу приликом излагања говора, водећи рачуна о конкретном говору али и о искуствима са часа и из одељења. Извештаји група се морају уклопити у пет минута излагања. Пожељне су презентације, или фотографије извучених теза подељене на некој од онлајн платформи. Презентације, фотографије, качити у групу на Вајбер, у Гугл учионицу или сл.

Главни део првог часа:

Наставник дели ученицима прецизна упутства да прво саставе списак елемената говора и наступа које треба анализирати. Прва група користи досадашње знање из матерњег језика и одредбе из уџбеника. Трећа, четврта и пета група се упућују на тезе из уџбеника, другој наставник даје да погледају презентацију о манипулативним садржајима (<https://medijskapismenost.org.rs/wp-content/uploads/Aleksandar-i-Lidija-prezentacija-converted.pdf>) шеста прави план снимања. Рад траје двадесет пет-тридесет минута.

Након истека времена, свака група качи своје материјале на одабрану онлајн платформу. У прилозима су исписани елементи који улазе у анализу. Садржај читају и коментаришу представници осталих група, наставник помаже да се истакне најбитније.

Очекивано је да ученици по групама извуку следеће:

Прва група:

Одредити тему говора. Одредити који функционални стил преовлађује у говору, односно које мешавине стилова су ученици приметили (научни, књижевноуметнички, свакодневни, новинарски, административни) и то аргументовати. Одредити којој врсти говора припада задати говор према теми (политички, судски, забавни, паблик спикинг) и циљу (убеђивање, наговарање, информисање, забавни говор). Објасните због чега тако мислите. Одредити да ли је говор узрочно-последично компактан или није. Због чега то мислите? Проценити да ли су тема и прилика адекватни, речник и прилика, аргументи и прилика. Објаснити због чега мислите да су усклађени или да нису усклађени. Каква је композиција говора? Какав је стил говора (једноставн, без стилских украса, поетичан, са успешним, пластичним стилским средствима, са неадекватно употребљеним стилским средствима). Пронаћи и објаснити занимљиве стилске детаље са становишта пластичности или мањкавости. У којој мери је добро артикулисан реченични акценат? Ако је изражен, шта је њиме истакнуто?

Друга група:

Да ли у говору преовлађује информација или дезинформација? Образложите. Проверити текстуални садржај. Да ли су изнети судови или веровања. Ако су судови шта вам то говори. Ако су веровања, шта вам то говори? Да ли у говору има речи скандалозно, сензационално, срамотно, невероватно, незапамћено и сл.? Да ли се може веровати изнесеним чињеницама? Зашто се може веровати или зашто се не мора веровати (ко говори и у чије име говори)? Да ли се аутор у говору позива на неке релевантне институције, конкретне особе? Проверити податке. Уколико се ради о статистичким подацима, њих можемо проверити код званичних државних или међународних организација која редовно прате и дужне су да их објављују. Уколико се ради о научним подацима, њих је могуће проверити у контакту: cExamine, WebMed, GoogleScholar, CDC, Cochrane, Academia...

са стручњацима из дате области, односно и користећи релевантне изворе. Уколико се ради о цитату који је на неки начин сумњив, могуће је наћи извор са оригиналним текстом али и временом у коме је цитат настао, гуглањем дела текста у претраживач или специјализованим алатима за претрагу оригиналности текста.

Трећа група:

Шта говор тврди? Како доказује тврдњу (лично мишљење, позивање на изворе, ауторитете било да су институције, подаци, личности). Који тип аргументације са логичког становишта преовлађује (индуктивна - претпоставити претпоставке за генерисање аргумената који служе као потпора закључку претпоставке: дедуктивна - чињенице, претпоставке које се могу проверити: абдуктивна - најлогичније и најбоље објашњење за претпоставке приказаног закључка. Утврдити доминирају ли говором чињенице или претпоставке и оценити према овим параметрима поузданост изговореног садржаја. Ког типа су аргументи садржајно: чињенице, сведочења, лично или уврежено мишљење, искуство, стереотип. Како су по снази поређани аргументи. Од јачег ка слабијем, од слабијег ка јачем, асоцијативно, набацани. Проценити убедљивост аргумената и њихову пластичност. Чему се обраћају аргументи - разуму слушаца или емоцији слушаца. Објасните своје тврдње.

Четврта група:

Ко је говорник? Да ли је познат широј јавности и по чему? Уколико јесте, да ли је доследан у својим претходним иступима, веровањима, и ставовима у оквиру теме из задатог говора и шире, тј. колико му се може веровати са становишта угледа који је стекао? Да ли је говорник квалификован да говори о теми и шта га за то препоручује (струка, положај, неке личне особине или тежње)? Ако предисторија говорника упућује да неко ко мења ставове и уверења, онда му се самим тим мање верује или не? Зашто? Уколико је говорник неко ко је јавности познат као неко ко има углед доследног или компетентног, пронаћи разлоге за евентуалну колизију у претходним и овом иступу у јавности. Како је усклађен спољашњи изглед говорника са приликом, темом и аудиторијумом? Каква му је одећа, став, држање? Проучите однос између теме о којој говори и понашања говорника. Какво му је држање, мимика, гесте, прате ли тему, дају ли јој на важности или не. Објасните запажања.

Пета група:

Коме се обраћа говорник. Да ли је у односу на аудиторијум којем се обраћа говор јасан и примерен? Зашто тако мислите? Осврните се на простор и озвучење, јесу ли наменски за дати тип говора, прилику, аудиторијум? Да ли су спољашњи изглед, тема и прилика усклађени у држању говора. Да ли наступ делује природно или не? Објасните. Да ли говорник улива поверење начином на који наступа? Чиме говорник привлачи пажњу? Одвлачи ли његов наступ на неки начин пажњу од онога што изговара или не? Конкретно изнесите зашто тако мислите. Да ли је говорник убедљив, да ли је снажнији утисак оставило оно што каже или сам наступ (самоувереност, став, шармантност). На шта упућује уколико је наступ превагнуо у одосу на поруку? Какав је емоционални приступ говорника теми, на који начин преноси поруку (одмерено, страшно, острашћено, покушава да шармира, удвара се публици, наступа с хумором; самопоуздан, несигуран, са видљивом тремом, без треме; спонтан говор, научен говор, тј. добро или лоше меморисан говор)? Да ли је тип излагања говора (спонтан, меморисан) допринео успешности наступа или не? Објасните. Каква је артикулација говора, интензитет, гласност, интонација и темпо говора? Шта доприноси квалитету држања говора? Да ли нешто од ових елемената смета у току држања говора? Каква је говорникова боја гласа и како доприноси укупном утиску? Да ли су и остали специфични елементи телевизијског наступа испоштовани? Које од њих сте још уочили?

Шеста група

- Сликати добро и лоше држање приликом јавног наступа кад говорник стоји
- Начин на који стоје леђа и рамена
- Начин на који се држи врат
- Начин на који се гледа и где се гледа
- Начин на кој стоје ноге
- Добре и лоше гесте
- Пожељна и непожељна мимика
- Кретање на сцени
- Седење током говора
- Став и држање руку уколико говорник седи
- Где и на који начин гледа говорник када седи или је учесник у дијалогу

У усменом облику, шеста група ће се осврнути и на запажања о правилном или неправилном држању говорника из задатог видеа, као вид анализе примера.

Завршни део часа:

Ученици износе утиске о раду своје и других група, казују има ли нешто што их је изненадило са списка из теза. Ученици добијају задатак да код куће још једном погледају, свака група свој видео и на основу урађених теза га и анализирају. Група која ради видео репортажу ће исту снимити као домаћи задатак.

Уводни део другог часа:

Ученици свих група коментаришу задати видео. Износе утиске о говорнику, говору, извођењу говора. На исцртаној, залепљеној скали на табли од 1 до 5 гласамо колико нам се говор допао, односно колико мислимо да је био убедљив. Гласамо тако што у продужетку исписујемо оцену којом вреднујемо задати критеријум. Табела би се могла попунити и у папирном облику али онда неће тренутно бити доступна на увид свима, па је овакав начин примеренији за кратко време завршног часа.

Садржина говора	Садржина говора је интересантна, донела новоћу	1 2 3 4 5
	Садржина говора одговара теми и обрађена је	1 2 3 4 5
	Стил беседе је доследан, складан	1 2 3 4 5
Аргументација	Ставови су јасни и прецизно формулисани	1 2 3 4 5
	Ставови су поткрепљени тачним доказима	1 2 3 4 5
	Типови аргументације доприносе знању беседе	1 2 3 4 5
Минимални садржај	У беседи има елемената демагогије	1 2 3 4 5
	Видео верујем да имае или сам чуо/чула(говори) неки снове или или кога беседник представља (личности, функцији беседника)	1 2 3 4 5
Држање говора	Говорник има сигуран наступ	1 2 3 4 5
	Излагање је јасно и концизно	1 2 3 4 5
	Говорников изглед и понашање су усклађени са приликом и аудиторijумом	1 2 3 4 5
	Одржаност говора је успишна у целини	1 2 3 4 5

Главни део часа:

Свака група има петоминутно излагање о говору праћено презентацијом, а група која је снимила репортажу о правилном држању говора га емитује.

Очекивана садржина презентација:

Други пример: говор доктора Владимира Несторовића на конференцији за штампу

Прва група

Тема говора је неверица да се народ који је прошао страшне ствари, боји вируса који су измисли медији. Преовлађује свакодневни говор, анегдотски и хумористички приступ. Комбинација је забавног и информативног говора, а има и елемената убеђивања. Прилика је јавни наступ на конференцији за штампу. Свакодневном говору припада јер прича непосредно, пристojним али не много бираним речником, употребљава апострофу, директно се обраћа са „људи”. Композиција говора је троделна и компактна. Говорник не губи нит излагања, јасно су одвојени увод, разрада и закључак, могли бисмо рећи да су добро повезани, убедљиви и занимљиви. Ако у уводном делу опушта аудиторијум, у разради се обраћа разуму слушаца и износи релевантне медицинске информације, кад је вирус почео, чега је мешавина, који је ово талас. Стилска средства, су пластична и занимљива али дискутабилна са становишта међусобних веза. Користи за илустрацију причу о шопингу у Италији и мужевима које треба припремити („да одреше кесу”). Ово поређење има за циљ да опусти аудиторијум и скрене га са ружних на ведрије, тривијалне теме и врати свакодневном животу. Са становишта оригиналности ефектно. Поређењем короне и бомбардовања се сугерише како је оно било нешто непознато, спољашње и просторно огромно, изван наше моћи контроле, а ово је нешто што је већ познато у извесном облику, мало је, унутрашње, већ га контролишемо неким својим биолошким предностима и као да је самим тим мање опасно. Ово поређење и није баш одговарајуће, ни са становишта асоцијативног значења, јер спољашње није за смртоносност битније од унутрашњег, нити је велика бомба разорнија за појединца од сићушног вируса под условом да је вирус смртоносан. Поређење је нетачно са становишта статистичких података, односно аргументација је лоша, јер је и у том тренутку било више умрлих од последица короне него од последица бомбардовања. Реченични акценат је истакнут интонацијом, говор у највећој мери правилан и са становишта акцентуације и са становишта језичке норме, говор је течан. Кад одређујемо да ли су усклађени прилика и говор, навикли смо да званичне изјаве за јавност буду у већој мери конвенционалне, односно да тон буде равнији, информација на првом месту. Можда није лоше унети и у званична саопштења мало забаве и хумора, али то нама свакако скреће пажњу и помало је чудно и тривијализује прилику и тему, јер се ипак говорило о здрављу нације и будућој опасности која нацији прети. Овако садржина не делује као озбиљна и званична изјава, него као улично ћаскање два добра пријатеља од којих онај који говори има потребу да се подсмехне предмету говора. Са становишт поруке и значења, почетак и крај говора су у истој тачки. Почиње са констатацијом „вирус је смешан”, а завршава са констатацијом „затварање граница је бесмислено”.

Друга група

У говору су информације и забавни говор измешани што доприноси конфузији. На истом месту су се нашли шопинг и естроген, шала о менталној припреми за трошак и прича о смрти. Информације и дезинформације су измешане. Говорник је лекар, па говори из свог искуства, знања и података којима располаже. Информација: Срби јесу пропатили од ратних страха и санкција; естроген подстиче рад имуносистема и бори се против болести; на телевизији се емитују (и) дезинформације; вирус је при крају у Кини (29. марта 2020. је проглашен крај вируса у Кини); вирус је иначе слаб (постотак смртности у односу на оболеле). Дезинформације: „најсмешнији вирус” јер је вирус оцењен пре свог завршетка, а и није разумно да се прогласи најсмешнијим оно што доведе и до једног смртог исхода, за онога који је умро од последица тог вируса, он је фаталан; вирус „постоји на Фејсбуку”, не него вирус заиста постоји, а Фејсбук о њему бруји; не, нису заштићене све жене, него само оне код којих има довољна количина естрогена,

а не спадају у ризичне здравствене групе; на телевизији се емитују непроверене информације; већ се зна да вируленција вируса пада (изнето 26. фебруара 2020, а број нових сојева у порасту у матру 2021.). Веровања преовлађују у односу на ставове. Веровање; волели би ови што га мрзе да и он добије корону и умре од ње и тако се демантује”, „чујем да ће сад велики попуст...нико живи неће у Италију”, на телевизији се емитују непроверене информације, потпуна бесмислица је што су границе затворене и авиони не лете. Има трагова сензационалистичког говора, углавном у маркицији именица најсмешнији, скандалозно, бесмислено. Скреће са пажња са битног, са вируса и страхова од њега, на небитно, свакодневни живот и његово функционисање. Овде постоје елементи потцењивање опасности од вируса, не би ли се аудиторијум подстакао на уобичајено понашање, и то скретање пажње јесте једна врста замагљивања стварности (спиновање).

Трећа група

Говор тврди да широкој популацији не прети опасност од вируса. Тврдња се доказује из личног мишљења и претходног искуства, јер је говорник лекар, као и професионалних сазнања које говорник поседује у датом тренутку. У том смислу он је главни извор својих тврдњи јер је професионално компетентан да да такве изјаве, његова медицинска специјалност је блиско повезана са примарним проблемима које вирус изазива. Користи се дедуктивном и абдуктивном методом закључивања. У првом делу говора преовлађује дедуктивна метода, јер говори да наш народ није показао страх ни у првом ни у другом случају, тако да не треба да се плаши ни овог пута. Мада би први део могао да се тумачи и као хипотеза, односно да се Срби никада нису плашили. Када говори о томе да жене штити естроген, онда се користи абдуктивном методом, поставља хипотезу којом се објашњава појава. У процесу абдукције прелазимо са опажања одређених чињеница на претпостављање генералног принципа којим бисмо оправдали те чињенице. Последица - страх од короне, бива разбијена узроцима тог страха, јер је слаба смртност, полне разлике очигледне, епидемији се предвиђа скори крај. Говорник закључује на основу осмотрене појаве и потенцијалних објашњења (хипотеза) те закључује да је истинито оно објашњење које на најбољи начин објашњава ту појаву и води до закључка који је приближно, односно вероватно истинит. Он не располаже нити разматра све могуће хипотезе о вирусу, него закључује на основу неколико чињеница. Говорник просуђује о најбољем могућем објашњењу у оквиру скупа лоших објашњења. Говором, дакле доминирају претпоставке, јер није узет у обзир укупни број чињеница из разлога избора самих аргумената али и временске дистанце од говора и његове анализе, односно нових податак о вирусу. Садржински, аргументи се састоје од мешавине чињеница, личног и струковног мишљења и знања, увреженог мишљења, тј. стереотипа (Срби су народ навикнут на невољу и народ који је пропатио; жене воле шопинг, то мушкарце нервира и тера у трошак; они који мрзе говорника желе му смрт). Аргументи су поређани силазном градацијом. Неки аргументи у говору се обраћају разуму слушалаца, неки емоцијама слушалаца, Говорник за емоционалним аргументима посеже из жеље да скрене пажњу аудиторијума са претеране стрепње од болести и смртог исхода. Аргументи не би били убедљиви сами по себи у укупности, да личност говорника и веровање јавности у његову компетентност не претходи говору, па се аудиторијум, који није стручан за дату тему професионално, лако повинује претходном високом медицинском ауторитету говорника, тј. његовом угледу.

Четврта група

Говорник је др Бранимир Несторовић, педијатар, пулмолог и алерголог, стручњак са богатом радном и научном биографијом, лекар и професор на медицинском факултету, незванично највећи стручњак за дечје плућне болести у земљи. Након прегледаних видео записа с Јутјуба видимо да је др Несторовић доследан у својим ставовима да корона није никакав претерано опасан вирус него је у питању теорија завере. Дао је у тим својим наступима и објашњење говора који анализирамо: „страхом се психа чисти од негативних емоција, али страх и паника су страшно лоши за здравље, па је он у свом говору хтео да предупреди низ обољења којима стрес, страх и паника претходе”; позива се на Трампово мишљење да је ово више политика него епидемија и нуди статистичке податке у којој размери смртности се проглашава пандемија, опасан је за одређене ризичне групе,

хвали нашу генетику и способност за преживљавање, тврди да вирус слаби и да ће нестати, ово је завера СЗО-а и најбогатијих; Стенфорд каже да је вирус безначајан, мере затварања су погрешне јер затворене границе не могу да зауставе респираторни вирус, ово је биолошки рат; кад вас било који председник из било које владе позове да учествујете у националном освешћивању, то је патриотизам (https://www.youtube.com/watch?v=8LcQLTGbbhY&ab_channel=JutarnjiProgramTVHAPPY; https://www.youtube.com/watch?v=5qyI4DLEJ9Y&ab_channel=GoliZivotTVHAPPY; https://www.youtube.com/watch?v=LJEoJvimULY&ab_channel=HappyTv, https://www.youtube.com/watch?v=zPn0dTOOWxM&ab_channel=POZITIVNOSADRNESTOROVI%C4%86EM).

Нема разлика у изнетим ставовима, говорник је доследан. Став говорника је донекле лежеран у односу на приступ аудиторијуму, назовимо га пријатељским, другарским, комшијским и опуштеним, Говорник правилно држи тело, гесте су му у складу са емоционалним набојем говора, периодично „искакање“ из усправног става, затегнутих леђа, као и смех, који се на неочекиваним местима појављује и у другим јавним наступима су део „ватреног“ темперамента, пробијају зацртану форму, тако да је мимика најмање успешно контролисан део физичког наступа. Говорник је обучен формално, укусно и у складу са приликом, својим положајем и годинама.

Пета група

Говорник се у званичној прилици, на конференцији за штампу и у друштву са највише позиционираним функционером у власти обраћа националном аудиторијуму као представник Кризног штаба. Служи се једноставним, јасним говором, неоптерећеним терминима, што је добро јер се обраћа целокупном аудиторијуму државе, укупној лепези образовних профила, полних и старосних категорија. Говор је више прилагођен аудиторијуму, него прилици, јер одступа од уобичајене конвенционалне схеме изјава за јавност. Осим реторичког експреса, односно шаљивог тона и анегдотске организације изјаве и смеха којем се препушта у моменту када се највише одмакне од озбиљног приступа теми, а највише приближи таблоидном (прича о шопингу и разлици у мушко-женским перцепцијама). Простор и озвучење су примерени званичној форми конференције за штампу. Изглед говорника је мешавина класичног стајлинга и шармантног, рођачког приступа. Наступа спонтано, што је необично за прилику али добро за циљ који жели да постигне. Појачава непосредношћу и опуштеношћу утисак да аудиторијум нема разлога да се плаши прилике због које говори, ни садржаја онога што ће исказати, јер вирус није озбиљна претња о којој се мора говорити ауторитативно и круто као о заповести, него се о њему необавезно ћаска. Наступ и говор су компактни, усклађени. Кад говоримо о ономе што је оставило најснажнији утисак, то одступања од очекиваног. Аудиторијум је очекивао да се о вирусу говори озбиљно и неутрално, без детаља из приватног живота говорника и пошалица. Необичност аргументације је најмаркантнији део држања говора, искаче из стереотипа. Говорник користи шарм, професионални углед, самопоуздан је, спонтан. Говор оставља утисак као да је бар делимично унапред припремљен, а онда уобличен у асоцијативну целину. Делимична припремљеност говора доприноси занимљивости, а необичност приступа теми збуњује или забавља ученике. Ученици би могли подједнако да се определе за то да је наступ говорника убедљив и није убедљив из овог разлога, важније од тога како ће оценити наступ је какве ће разлоге пронаћи да поткрепе тај утисак. Квалитету анализираног говора доприноси то што није очекиван па побуђује пажњу и то што га говори медицински ауторитет, популаран и вољен. Некоме ће се допасти шаљивост, некоме неће, па се очекује подељена мишљења међу ученицима са овим у вези. Елементи телевизијског наступа су испоштовани, говорник је природан и лежеран, јасан, допадљив и шармантан, правилног држања и прикладно обучен, нема трему, изгледа концентрисано и сигурно.

Шеста група:

Што се правилности става и држања тиче, осим повремених кривљења главе надесно и забацивања уназад, које су психолошки рефлекс, остали елементи су у складу са прописаним држањем тела, главе. Гестови и мимика прате садржину и подвлаче је.

Приказати фото репортажом.

Завршни део часа:

Ученици износе своје утиске о закључцима које су групе донеле.

Поново се на скали утиска „мери“ убедљивост говора и упоређују скале са оба часа.

Критеријум	Исказ	Оствареност
Садржина говора	Садржина говора је интересантна, дотиче проблем	1 2 3 4 5
	Садржина говора одговара теми и објашњава је	1 2 3 4 5
	Стил беседе је доследан, складан	1 2 3 4 5
Аргументација	Ставови су јасно и прецизно формулисани	1 2 3 4 5
	Ставови су поткрепљени тачним доказима	1 2 3 4 5
	Типови аргументације доприносе знању беседе	1 2 3 4 5
Манипулативни садржај	У беседи има елемената демагогије	1 2 3 4 5
	Више верујем ономе што сам чуо/чула (говору) него ономе шта ми каже беседник (личности, функцији беседника)	1 2 3 4 5
Држање говора	Говорник има сигуран наступ	1 2 3 4 5
	Изалагање је јасно и концизно	1 2 3 4 5
	Говорников изглед и понашање су усклађени са приликом и аудиторijумом	1 2 3 4 5
	Одржани говор је успешан у целини	1 2 3 4 5

Прилози:

Онлајн материјал са тезама, презентације група, фото-репортажа,

Напомена:

Наставна јединица је предвиђена да се ради као двочас, а ако буде потребно и више времена, поделити презентовање група и коментарисање рада на два часа. Уколико је потребно скратити време или се овај тип наставе изводи први пут, можда поделити ученицима унапред излистане тезе из ове припреме или неке друге за које наставник процени да су релевантне за дато одељење и ситуацију у њему.

Ученици самостално код куће истражују предложене дигиталне алате, или их мењају са већ познатим.

На реалном часу нисмо пробали групни рад са ограничењем од једног или два часа, али јесмо исту тему разрађивали индивидуално као вид задатка за онлајн наставу. Први обележени део из прилога припреме „Месо“ у којем Мирољуб Петровић говори против месне исхране деца су радо обрадила јер им је говорник од раније познат и већини је био симпатичан, да не кажемо да је већина подржавала неке његове ставове. Занимало ме је да ли су ученици у стању да начине

критичку дистанцу у односу на те стечене симпатије али и да проверим колико смо у стању да теоретске критеријуме применимо и у пракси, првенствено када је у питању аргументација и демагошки говор. Ученици се самостално, без додатих упутстава нису снашли да истраже личност и историју претходних наступа задатог говорника нити су узели у обзир његове компетенције да говори о изабраној теми, па су им ту сугестије за истраживања у овом смеру добро дошле. Снашли су се у задовољавајућој мери за први пут када је требало одредити типове аргументације коју говорник користи и њихову поузданост (говорник се позива на ставове из Библије, а Библија није научно проверљива књига, него збирка давних записа примитивног друштва која је тумачена, врло често се у њој не користи информативни, него поетски, пренесени стил и део је колективног и личног читавања) и успели су да пронађу неке материјалне грешке и проиизвољности које се тичу биологије и анатомске грађе човека и побију их (нпр. „човек је по својој анатомији биљојед“). Имали су примедбе на однос говорника према теми, његов неформални став и говор, ноншалантност, недоследност (не једе месо јер је то божја заповест, а онда божју заповест прекрши под изговором да неће да увреди домаћина код ког је на слави и ипак се послужи печењем), набацаност, понављање, лошу композицију, импровизацију која је усмерена на самодопадљивост и допадљивост, а није у функцији убедљивости и одбране става и теме.

Трећи понуђени пример за анализу је изабран из разлога што ученицима на конкретном примеру ваља показати шта значи кад трема обузме неискусног говорника који је покушао да садржину говора научи напамет, па се у њој „спетљао“. У трећем примеру избећи подсмехивање очитим комичним елементима, поучном примедбом о неопходности искуства и вежбе за избегавање оваквих ситуација и о оправданости тезе да се говор увек памти по тезама или по некој личној мапи, а не учи наизуст. Сама садржина говора није захтевна за анализу, а лапсусе, синтаксичке и морфолошке грешке приписати дејству треме, без улажења у етикетирање личности говорника (о коме немамо неких релевантних података изузев овог видео-записа, а уколико се још његових клипова нађе на Јутјубу, искористити их за компарацију).

The background is a light blue grid with a repeating pattern of various school and science-related icons. These include light bulbs, flasks, beakers, pens, pencils, rulers, magnifying glasses, and circular logos with the letters 'EES'.

ФИЗИКА АТОМСКОГ ЈЕЗГРА

Име и презиме наставника:

Младен Шљивовић

Предмет:

Физика

Разред/узраст:

IV година гимназија (сви смерови)

Наставна тема:

Физика атомског језгра

Наставна јединица:

Увод у тему Физика атомског језгра

Циљ часа:

Циљ часа је укључити ученике у процес планирања даљег учења наставне теме физика атомског језгра

Очекивани исходи (1. предметни, 2. међупредметни и 3. МИП-ови):

1. Ученик уме да наведе предности и мане коришћења нуклеарне енергије

2. Компетенције за целоживотно учење

Ученик има јасан план по коме ће учити наредне наставне јединице у оквиру теме.

Планира коришћење различитих извора информација у будућим активностима.

Комуникација

Изражава своје ставове по питању коришћења нуклеарне енергије

Решавање проблема

Наводи добре и лоше стране приликом одлучивање о задатом проблему (нуклеарна енергија)

Упореджује различита решења понуђена на часу

Сарадња

Ученик својим идејама доприноси дијалогу на часу.

Одговоран однос према окоolini

Свестан је утицаја човека на окоlinу предности и мана решења за добијање енергије.

Наводи неке од фактора који утичу на загађење ваздуха и околине (емисија угљендиоксида у термо електранама, нуклеарни отпад итд.).

3. Ученик стиче вештине критичког разматрања информације и ставове које добија путем медија.

Разуме комплексност конструкта у темама од јавног интереса.

Ученик је стекао увид о неопходним корацима за формирање става који се тиче јавног интереса заједнице.

Кључни појмови:

Нуклеарна енергија, загађење, Пројектна настава, физика, критичко мишљење

Тип часа:

Увод у тему

Облик рада:

фронтални

Метод рада:

Монолошки, дијалошки, рад на решавању проблема

Наставна средства и дигитални алати:

За онлајн час: неки од софтвера за комуникацију (Зум, Гугл мит, Скајп...), радни документ (Ворд, Гугл док,), андроид игра Nuclear inc.

Литература:

- за ученике:

<https://balkans.aljazeera.net teme/2019/3/24/nuklearna-energija-spas-ili-prijetnja-planeti>
http://ekospark.com/info/05_energija/info_energija/nuklearna_energija/nuklearna_energija.html
<https://www.cins.rs/stetan-vazduh-sirom-srbije-ali-u-nekim-mestima-zvanicni-podaci-kasne-sa-upo-zorenjem/>
<https://talas.rs/2019/10/25/nuklearna-energija/>
<https://rs.n1info.com/scitech/a667410-naucni-skup-srbija-da-razmotri-uvodjenje-nuklearne-energije-u-energetski-miks/>
<https://www.energetskiportal.rs/buducnost-je-u-nuklearnoj-energiji/>
<https://www.glasamerike.net/a/nuclear-waste-762157-04-05-11-119564094/731489.html>
<https://www.rts.rs/page/stories/sr/story/10/svet/4284682/deset-godina-nakon-nuklearne-nes-rece-u-fukusimi---da-li-se-svet-zaista-promenio.html>
<https://www.rts.rs/page/stories/sr/story/125/drustvo/4054463/nuklearne-elektrane-gradnja-bez-bednost-srbija.html>
<https://www.zelenastranka.rs/blog/nuklearne-pretnje-situacija-zahteva-vrisak-ne-samo-uzbunu/>
<http://voice.org.rs/voice-srbija-planira-da-grad-nuklearne-elektrane/>
<https://www.svetnauke.org/96-nuklearna-energija>
<http://www.nemis.hr/index.php/javno-mnijenje/nuklearna-energija-za-i-protiv.html>

- за наставнике:

<https://balkans.aljazeera.net teme/2019/3/24/nuklearna-energija-spas-ili-prijetnja-planeti>
<https://www.cins.rs/stetan-vazduh-sirom-srbije-ali-u-nekim-mestima-zvanicni-podaci-kasne-sa-upo-zorenjem/>
<https://talas.rs/2019/10/25/nuklearna-energija/>
<https://rs.n1info.com/scitech/a667410-naucni-skup-srbija-da-razmotri-uvodjenje-nuklearne-energije-u-energetski-miks/>
<https://www.energetskiportal.rs/buducnost-je-u-nuklearnoj-energiji/>
<https://www.glasamerike.net/a/nuclear-waste-762157-04-05-11-119564094/731489.html>
<https://www.rts.rs/page/stories/sr/story/10/svet/4284682/deset-godina-nakon-nuklearne-nes-rece-u-fukusimi---da-li-se-svet-zaista-promenio.html>
https://www.rtv.rs/sr_lat/ekonomija/naucni-skup-u-sanu-nuklearna-energija-neopravda-no-na-losem-glasu_1175281.html
<https://www.energetskiportal.rs/kategorija/vesti/fosilna-goriva/nuklearna-energija/>
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/62/nuklearna-energija>
<https://www.rts.rs/page/stories/sr/story/125/drustvo/4054463/nuklearne-elektrane-gradnja-bez-bednost-srbija.html>
<https://www.zelenastranka.rs/blog/nuklearne-pretnje-situacija-zahteva-vrisak-ne-samo-uzbunu/>
<http://voice.org.rs/voice-srbija-planira-da-grad-nuklearne-elektrane/>
<https://www.svetnauke.org/96-nuklearna-energija>
<http://www.nemis.hr/index.php/javno-mnijenje/nuklearna-energija-za-i-protiv.html>

Међупредметно повезивање:

Језик, медији и култура
Грађанско васпитање

СТРУКТУРА ЧАСА

Уводни део часа:

Наставник ученицима поставља следећу ситуацију:

Међународна компаније жели да изгради нуклеарну електрану у нашем граду. Овај предлог је стигао до градске управе и организована је јавна дебата. Наша школа је позвана да изложи свој став о овој теми. Какав би по вама став требало наша школа да заузме?

Питање је наравно хипотетичко, али служи за побуђивање интересовања ученика. Ова тема се према плану и програму ради у четвртој години гимназије у другом полугодишту. Ученици су тада често посвећени припремама за пријемни испит и тешко их је мотивисати за додатни рад.

Са друге стране тема опасности нуклеарне енергије је често присутна у медијима, али и групама. Одмах након постављања теме наставник очекује повратну реакцију ученика. Очекујте да ће неки одмах бити против (јер је опасно), неки ће изразити сумњу у такву ситуацију, неки ће бити незаинтересовани и даље или само посматрати шта се дешава.

У овом тренутку саслушајте ученике. Наведите им да постоје разлози за избор баш вашег града (велика потрошња енергије, близина универзитета, близина аеродрома, загађење угљен диоксидом, могућност дистрибуције или одлагања отпада.) Ово ће тражити да и сами пре почетка часа размислите зашто би ваше место било повољно за изградњу термо нуклеарне електране. Спомените да у Европи већ постоји велики број нуклеарних електрана (пример Француске и Бугарске које већи део енергије добијају на овај начин). Напомените да постоје и несрећни случајеви (попут Фукошине и Чернобиља).

Сва ова питања се могу појавити током дијалога са ученицима.

Нека од предубеђења ученика су тачна, нека нису. Не покушавајте да их одмах исправите. Оставите то за касније. Имајте у виду да већина ствари које ученици мисле да знају потичу из медија или често непроверених извора.

Главни део часа:

Сада крећемо са дискусијом са ученицима.

У случају онлајн наставе могућа су два решења. У првом, час се одвија путем Google Meet или Zoom платформе. Тада наставник отвара документ који дели са ученицима (Google doc, Word, или неки трећи програм) и ставља две колоне пред ученике.

Добре стране	Лоше стране
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.

У случаја часа у учионици табела се може нацртати и на табли. Имајте на уму да ће нам ова табла требати за касније часове.

Објасните ученицима да је приликом доношења тешких одлука некад потребно прихватити и лоше стране одлуке. Предложите да заједнички излистате све могуће позитивне и негативне стране које би изградња нуклеарне електране донела локалној заједници.

Ученици сада кроз олују идеја представљају на које позитивне начине бисмо могли искористити нуклеарну енергију (на пример смањење емисије угљен диоксида, могућност добијања енергије за топлане и престанак коришћења угља или лож уља, повећање прихода које град остварује које можемо искористити за реновирање школа, болница, путева, улагања у мала и средња предузећа или пољопривреду). Са друге стране постоје и лоше ствари (лош публицитет би могао утицати на туризам, смештај нуклеарног отпада представља проблем, могућност хаварије доводи до огромних штета).

Све ове идеје треба записати не улазећи у критичко размишљање да ли су остварљиве или не.

Након овог дела потребно је поставити следеће питање ученицима:

Шта све морамо да знамо како бисмо могли да донесемо исправну одлуку?

Очекујемо да ученици најпре истакну следећи став:

Морамо да знамо по ком принципу функционишу нуклеарне електране.

Али да ли је то почетак. Кроз дијалог навести ученике да се врате мало уназад. Да бисмо знали по ком принципу раде нуклеарне електране морамо најпре знати:

- Откуд енергија у атомима.
- Шта је то радијација и како се заштити од ње?

Али пре тога морамо одговорити на једно питање:

Шта се заправо налази у језгру атома и које су његове карактеристике.

Сада треба направити план за даље учење, једна од предлога је следећи:

- Основне карактеристике језгра (за наставника лекције о грађи језгра, његовим особинама и нуклеарним силама);
- Енергија у атомском језгру (за наставника лекције о енергији везе и дефекту масе);
- Шта је то радиоактивност (за наставника лекције о природној радиоактивности, закону радиоактивног распада, активност, радиоактивно зрачење и врсте радиоактивног зрачења, вештачка радиоактивност и нуклеарне реакције);
- Принципи рада нуклеарних електрана (за наставника лекције о фисији, ланчаној реакцији, фузији и нуклеарним реакторима).

Завршни део часа:

Сада када имамо предлог плана учења предложити ученицима да ураде следеће:

1. Ученици који користе андроид телефоне могу инсталирати игру [Nuclear INC](#).

Реч је о игри која је бесплатна, и у којој играч управља нуклеарним реактором. Оно што је занимљиво у овој игри јесте да ученик кроз њу учи о раду нуклеарних електрана. Да би прешао на следећи ниво ученик мора да научи више о деловима нуклеарне електране и начину на који они раде. Дакле оде је реч о учењу кроз игру будући да сада ученици уче у самој игри како би прешли на следећи ниво.

Како би померили фокус ближе ка образовању поставићемо ученицима и следећа питања:

- Чему служе уранијумске шипке?
- Чему служе контролне шипке (control rode)?
- Чему служи расхладна пумпа?
- Зашто је битно да температура турбине буде велика?
- Зашто се временом, „троши“ гориво унутар реактора?
- Шта се дешава са старим шипкама када дође до замене? Да ли су оне и даље радиоактивне?
- Где се одлажу?
- Зашто је важно мерити притисак унутар реактора?
- Од чега зависи количина новца коју зарађујете у игри?

Ученици који немају андроид телефон него користе iPhone неће моћи да користе предложену игру. Једно до решења јесте коришћење андроид симулатора за рачунар. Друго решење је да покушамо да пронађемо неки стари телефон будући да игра није претерано захтевна.

2. Организовати дебату

Предложите ученицима да на крају нашег пута кроз нуклеарну физику организујемо дебату о томе да ли треба дозволити или забранити изградњу нуклеарне електране. Ученици би подељени у тимове износили своје ставове према утврђеним правилима дебате.

3. Погледати материјал доступан у литератури

Приликом избора материјала водили смо рачуна да буду подједнако заступљена оба становишта по питању нуклеарне енергије па су сакупљени и противници и они који су за. На ученицима је да истраже ове материјале, открију ставове аутора, покушају да пронађу научне доказе за њихове тврдње и провере кредибилитет извора. (ко су аутори, да ли су стручни, да ли износе тачне тврдње које можемо проверити самостално или не)

Прилози:

Видео са упутством за игру Nuclear INC 2

<https://youtu.be/fNDCxEp8Aq8>

Предлог правила дебате

Иако постоји велик број начина на који се дебата може организовати ми предлагемо следећи: Ученици су подељени у тимове од по 5 ученика, од којих три учествујуу дебати, а двоје помажу у припремању дебате.

Два тима заступају два различита става један који је афирмативан и један који је супротстављен. У нашем случају један тим заступа став да су нуклеарне електране потребне и безбедне (дакле залажу се за изградњу), док се други тим супротставља ставу првог тима и предлаже забрану изградње.

Тимови не знају који став заступају до 15 минута пред дебату. На тај начин они се припремају за оба става. Након саопштавања који став ће заузимати чланови тима се договарају о даљим корацима, ставовима које ће изнети и на који начин би могли да одговоре на контра аргументе противника.

Први наступа тим који заступа афирмативни став.

Први члан овог тима отвара дебату тако што каже став свог тима по овом питању. Потом у четири минута (стриктно мерити време) износи своје ставове због којих се залаже за изградњу нуклеарне електране. Ставови морају бити поткрепљени доказима. Предлог је да се тим фокусира на два или три исказа око којих ће градити дебату. Важно је да на крају овај говорник изнесе и свој закључак. Дакле увод, разрада и закључак су елементи доброг говора.

Након овога наступа први члан другог тима. Слично као и први, овај члан тиме износи став свог тима и своје аргументе. Не покушава да побије аргументе првог тима већ да изнесе своје аргументе.

Након овога наступа други члан првог тима са говором у коме покушава да оспори ставове противничког тима. Овај део траје поново 4 минута.

Слично се дешава и са другим тимом, чији други члан сада оспорава ставове првог тима.

Након овога трећи чланови тима наступају са завршним речима у којима бране своје ставове. Како до победника? Овога пута жири (наставник, неколико колега или чак неколико стручњака који не морају бити присутни физички у учионици, већ дебату пратити преко интернета) доноси одлуку не на основу свог убеђења у став који је тим заступао него на основу критеријума колико је успешно тим изнео своје ставове?

Предлажемо коришћење следеће рубрике:

Критеријум	Исказ	Оствареност
Излагање ставова	ставови су јасно и прецизно формулисани	1 2 3 4 5
	ставови су поткрепљени научним доказима	1 2 3 4 5
	Тим је изнео већинско разногласних ставова	1 2 3 4 5
Како је успео тим успео да изнесе своја аргумента?	ставови су јасно и прецизно формулисани	1 2 3 4 5
	ставови су поткрепљени научним доказима	1 2 3 4 5
	тим износи некако контрааргументе на став противничког тима	1 2 3 4 5
Вештина презентације	тим износи своје ставове јасним логичким редоследом	1 2 3 4 5
	како је изнео своје ставове са јасним уводом, разрадом и закључком	1 2 3 4 5
Завршна реч	Тим успешно сумира свој став	1 2 3 4 5
	Тим успешно поставља контрааргументе на ставове противничког тима	1 2 3 4 5
	Тим износи јасан и логички оправдан закључак	1 2 3 4 5
	Излагање је јасно и концизно	1 2 3 4 5

Напомена:

Често мешамо појмове гејмификација и учење кроз игру. У гејмификацији ми узимамо елементе игара, попут сакупљања поена, остваривања постигнућа или преласка на наредни ниво и убацујемо их у час. Можемо, рецимо, направити квиз за ученике, или осмислити беџеве које ће добијати они који ураде одређени задатак, или помогну неком да научи нешто. Ово је метода којом се служе и компаније када вам за куповину додељују поене којима касније остварујете попусте или добијате награде, или кад уведу сакупљање маркица за одређени производ. Насупрот томе у учењу кроз игру акценат је на игри. Сада није потребно имати знања како би се приступило игри већ учење постаје део игре, ми сада учимо како бисмо прешли на следећи ниво. Гејмификација је честа, учење кроз игру ретко. У том смислу предложена активност у овом плану представља увод у учење кроз игру. Nuclear INC 2 је невероватно добро покрио све елементе које бих ја обрадио и на редовном часу, али овог пута даје играчу (ученику) прилику да сам извулче закључке, и све то са циљем преласка на следећи ниво.

Уводни проблем је осмишљен да подстакне ученике на дијалог. То се некад неће десити. Тада је на наставнику да проба да допре до ученике и да их „пробуди”. Нимало лак задатак. Уколико се нађете у таквој ситуацији пробајте да им поставите потпитања као што су : А шта бимо могли да урадимо са додатним приходима за наш град? или А где је тренутно највећи проблем са загађењем у нашем граду? Идеја иза ове лекције није да створите физичаре. Ваш ученици не морају уопште да наставе своје школовање у области природних наука. Нећемо сви постати научници, али ћемо сви постати грађани. Грађани морају да доносе одлуке у складу са информацијама и знањима које имају. Неки од чланака које сам убацио у избор су апсолутно непроверени и нетачни, представљају личне ставове појединаца без научне основе, а таквим вестима (и у другим темама) нас бомбардују свакодневно. Да ли ћемо веровати у све што неко напише?

Најважнија ствар коју бих вам рекао је да сваки наредни час мора почети са питањем. Питање је начин буђења мозга. Ако сте успели да им пробудите и пажњу и ако сте направили план шта све треба учити пробајте да држите то интересовање активним. Лекцију о грађи језгра започните питањем: А зашто уопште постоје радиоактивни атоми? Без обзира на то што нисте предавали радиоактивност. Објасните им грађу језгра, а потом и како су атоми настали у неким давно несталим звездама. Лекцију о дефекту масе почните с питањем: Откуд уопште енергија радијацији? Пустите их да се питају а шта је то уопште радијација. Искористите радозналост да остварите свој циљ. Иако ова лекција у себи и нема много елемената предвиђених планом и програмом рада физике (што се види из исхода) она у ствари представља једну врсту мотивационе лекције. Изгубићете један час, али ћете добити одељење које жели да ради.

The background of the entire page is a light blue grid pattern. Overlaid on this grid are numerous small, hand-drawn icons in a darker blue color. These icons represent various school-related items: lightbulbs (some with rays emanating from them), bells, flasks, pens, pencils, rulers, sheets of paper, and circular logos containing the letters 'E25'.

АНАЛИТИЧКА ФИЛОЗОФИЈА

Име и презиме наставника:

Мирко Марковић

Предмет:

Филозофија

Разред/узраст:

четврти разред средње школе

Наставна тема:

Античка филозофија

Наставна јединица:

Проблем истине и привида у Платоновој филозофији

Циљ часа:

Разумевање знања у Платоновој филозофији као узлазног и прогресивног пута који почиње са мњењем, а води изван подручја непосредног опажајног и животног искуства, до уздизања и просвећивања индивидуалне душе и до целовите истине.

Очекивани исходи (1. предметни, 2. међупредметни и 3. МИП-ови⁹):

Након обрађене наставне јединице ученик/ца ће моћи да:

1.

- упоредном анализом знања и мњења, наведе карактеристике, домене и могућности ових начина сазнања;
- у прихватању сазнања и уверења предност даје рационалним разлозима у односу на мишљење већине;
- служи се методама критичког читања текста и стручном терминологијом у артикулисаном приказу неке филозофске позиције;
- у комуникацији са другима презентује, усмено или писмено, и уз употребу одговарајућих ИКТ средстава, идеје и аргументе на јасан, информативан и кохерентан начин, не намећући их другима;
- ситуира решења филозофских проблема, дебате и аргументе у историјски контекст и одређује њихов утицај на светоназор одређене епохе;

2.

- пореди различите изворе и начине добијања података, да процењује њихову поузданост и препозна могуће узроке грешке;
- направи разлику између података и њиховог тумачења, разуме да исти подаци, у зависности од контекста, могу имати различита тумачења и да тумачења могу да буду пристрасна;
- разуме разлику између јавних и приватних података и користи основна правила чувања приватности података;

3.

- разуме медијску и информациону писменост и њен значај и важност за живот;
- анализира улоге медија у различитим медијским и информативним текстовима;
- зна да препозна како медији утичу на наше знање и разумевање света изван граница нашег непосредног искуства;
- познаје и може да примени главна питања која у интеракцији са медијима помажу у процени информација које медији преносе и обликују;
- разуме ефекте медија и примени их у деконструкцији медијске поруке.

⁹ Исходи медијске и информационе писмености креирани су за ову наставну јединицу према УНЕСКО-вој публикацији Медијска и информациона писменост: Програм обуке за наставнике.

Кључни појмови:

Платон, истина / привид, знање / мњење, медијска и информациона писменост;

Тип часа:

обрада

Облик рада:

комбиновани (фронтални, индивидуални)

Метод рада:

комбиновани (вербални, рад на тексту)

Наставна средства и дигитални алати:

- Рачунар, пројектор, пројектно платно, радни листови;
- [Canva](#) (Канва) је платформа за дизајнирање различитих садржаја. Постоји у два облика – као онлајн програм који ради у претраживачу и класичан програм за Виндовс. Онлајн опција се чешће користи јер је функционална и веома једноставна за коришћење. Приликом уласка у програм отвориће се мени са више опција. У оквиру овог менија можете одабрати већ готове шаблоне. Постоји опција одабира слике за Фејсбук или Инстаграм пост или стори, постер, визиткарту и друга графичка решења. Када се заврши са дизајнирањем, материјал се може преузети у прилагођеној резолуцији. Постоји широк спектар форми намењених наставницима, као што су презентације, инфографике и сл. - уз услов регистрације са .edu налогом.
Водич за дезинформације - мобилна апликација која даје преглед како истражити дезинформације и погрешно пренете информације, као и скуп корисних алата који се могу користити за проверу тачности информација. Помоћу ове апликације могу се лако пронаћи савети о томе како проверити информације и даје основне кораке које треба следити приликом фектчекинга. Апликација се може преузети са Плеј продавнице под називом Disinformation Toolkit. Након што се апликација инсталира, потребно је направити свој налог и одабрати на којем језику ће се апликација користити.

Литература:

- за ученике:
 - Јеремић, М., Филозофија – уџбеник за 4. разред гимназије, Клет, Београд, 2021. (стр. 44-53);
 - Платон, Држава (7. књига), Дерета, Београд, 2013.
- за наставнике:
 - Бјури, Џ., Б., Мигс, Р., Историја Грчке II, Завод за уџбенике, Београд, 2008. (стр. 500-506);
 - Ђурић, Н., М., Историја хеленске етике, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1990, (стр. 338-339);
 - Коплстон, Ф., Историја филозофије – Грчка и Рим, БИГЗ, Београд, 1991. (стр. 165-303);
 - Потер, Џ., Медијска писменост, Клио. Београд, 2011, (стр. 147-160)
 - Тукидид, Пелопонески рат, Admiral Books, Београд, 2010. (стр. 346-351)

Међупредметно повезивање:

- Филозофија, 3. разред гимназије: Разлика између сазнајних и вредносних судова;
- Историја, 1. разред гимназије: Државе старих Грка;
- Језик, медији и култура (изборни програм) 1. разред гимназије: Креатори и примаоци медијских порука;
- Психологија, 2. разред гимназије: Предрасуде, стереотипи и дискриминација; Људи у маси;
- Грађанско васпитање (изборни предмет), 4. разред гимназије: Медији за грађане, грађани за медије;
- Социологија, 4. разред гимназије: Стратификација друштва;

СТРУКТУРА ЧАСА

Први час¹⁰

Уводни део часа:

Наставник разговор започиње следећим подстицајним питањима:

- Какав облик заједништва представља грчки полис?
- Шта утиче на раслојавање друштва унутар полиса?
- Да ли су сви становници полиса уживали иста права?
- Како су стари Грци разумевали политику?
- Објасните како је био организован живот унутар полиса.
- Како су стицана грађанска права?
- Какав је однос политике и реторике?
- Именујте прве учитеље беседништва.

Ученици ће закључити да је полис карактеристични облик друштвеног, политичког и привредног удруживања старих Грка. Друштво у полису раслојено је, с обзиром на права, обавезе и дужности појединца, према полу: на мушкарце и жене, према узрасту: на одрасле мушкарце и децу, према пореклу: на домаће становништво и странце, и најзад, према статусу: на слободне грађане и робове. Пуна права и међусобну равноправност уживали су само одрасли мушкарци грађанског порекла домаћег становништва. Порекло ове појаве, ученици ће пронаћи у области ратовања и права и равноправности ратника.

Затим ће увидети да је средишње место у животу сваког грчког града имала политика, схваћена као непосредно учествовање грађана у разумском опредељивљу између више претходно размотрених могућности. Ради ефикасног функционисања, полис је био подељен на више локалних заједница (села, општина). Локална заједница или дема је управна јединица са локалним званичником и локалном скупштином. Најважнији посао у деми је био вођење спискова грађана. Грађанска права су стицана преко чланства у одређеној деми и била су наследна, а сваки грађанин, да би учествовао у неком државном послу, био је обавезан да наведе порекло и припадност деми. Тако је Сократ званично био: "Сократ, син Софронисков, из деме Алопеке".

Такав начин живота и развијеност политике као вештине управљања државом у којој су учествовали сви грађани, утицали су на убрзани развој вештине беседништва која је требала да одговори потребама јавних политичких наступа. У том контексту, ученици ће поменути софисте – учитеље реторике, и њихов статус и однос према њима у атинском друштву.

Ко је био Платон? Шта знате о његовом пореклу? Због чега се Платон определио за филозофију а не за политику? Која су Платонова најважнија дела? Објасните Платоново учење о идејама? Како Платон схвата државу и њену улогу? Због чега филозофи треба да владају?

Сократ је учио да постоје јединствена начела права и правде и да се до њих долази размишљањем. Настављајући се на мисао и делатност свога учитеља, Платон (427-347. год. пре Хр.) је у Атини основао своју школу Академију - где је говорио о постојању једног света више реалности, независног од нашег чулног искуства. Ова виша реалност, говорио је он, јесте царство Идеја, или Форми – непроменљивих, вечних, апсолутних и универзалних мерила лепоте, доброте, правде и истине.

¹⁰ Наставна јединица је приказана у облику једног школског часа, а према могућностима техничког и дигиталног окружења, наставници је могу дизајнирати според својих могућности и потреба – да ли у форми једног часа, двочаса, радионице или на неки други начин.

Што се тиче Платонове политичке теорије, њена основа, онако како је формулисана у његовом дијалогу Држава, била је критика атинске демократије. Платон је одбацио основни принцип атинске демократије да је просечан човек у стању да разумно учествује у јавним пословима. Он је сматрао да би најодговорније дужности у држави требало да обављају само најбољи људи, тј. филозофи - који би приступали људским проблемима са разумом и мудрошћу који проистичу из познавања света непроменљивих и савршених Идеја. Према Платоновом мишљењу једини способни да владају били би они који поседују знање о истини. Зато је и рекао да нема среће за државу док филозофи не постану владари или док владари не постану филозофи.

Главни део часа:

Припремајући ученике за главни део часа, наставник им се може обратити на следећи начин:

- У чувеном Платоновом „Миту о пећини“ наилазимо на позив на размишљање о разлици између знања и мњења. „Мит о пећини“ није прави мит, већ је фигура алегорије коју Платон користи у свом дијалогу Држава, да би демонстрирао степене у којима наше природе могу бити просветљене или непросветљене. На првом нивоу су робови, везани тако да могу опазити само сенке на зидовима пећине. Сенке су производ реалних предмета, а ватра ствара светлост. Њихова једина стварност су сенке ових предмета. Са просветљењем роб би могао најпре да види реалне предмете, потом ватру, затим, излазећи из пећине, стварни свет и онда и Сунце – као симбол целовите истине. Сваки ниво је подједнако тежак и стран мишљењу већине, тако да на крају онај просветљени неће бити у стању да своје знање пренесе затвореницима који су остали доле. Дакле, у овој алегорији људи су описани као заточеници у пећини који, због свог положаја, поглед на свет заснивају на сенкама реалних ствари, а саме реалне стари остају ван граница њиховог разумевања. Односно, реч је о људима који су ускраћени за истинско знање света реалних ствари, и као такви живе у привиду истине и у вечној лажи. Њихов поглед на свет је униформисан и заснован на мњењу – оное што већина сматра истином.

- Можда би нам било тешко, а и клаустрофобично, да себе замислимо у таквим околностима, али покушајмо нешто друго. Замислимо себе као слободне грађане атинског полиса који са пажњом и интересовањем прате све важне животне теме. Замислимо да смо грађани полиса који своје потребе за информисањем о свету изван сопственог непосредног искуства остварујемо преко једног канала који служи као платформа кроз коју међусобно комуницирамо и доносимо одлуке. Дакле, замислимо да сазнања изван наше куће и нашег трга добијамо захваљујући објављеним текстовима у „Гласнику“. Ако је тако, онда хајде да наш „Гласник“ прочитамо и анализирамо!

Полазећи од ове ситуације, ученици добијају (Прилог 1¹¹) приказ једне епизоде из Пелопонеског рата (уз један текст о Сократу), која је посебно мултимедијално обрађена за поједностављено приказивање - како би Платон рекао, заточеницима у пећини. Реч је о текстовима које су тако обрађени и приказани да делују манипулативно, а политички и идеолошки јасно усмерено. Ученици добијају „Гласник“ да га читају и анализирају – овде је дат у .пнг формату, а може се ученицима приказати помоћу рачунара и пројектора, поделити као штампани материјал, испоручити у .пдф формату на њихове уређаје ([линк за преузимање .пдф документа](#)) или га учинити доступним [онлајн](#).

- У интеракцији са медијима и другим добављачима информација отвара се проблем како се могу проценити информације које нам они представљају. Да бисмо то могли да урадимо, морамо бити у стању да одговорима на читав низ питања. Главна питања у процени информација су: - Шта је сврха овог медијског текста? – Како је он креиран? – Ко га је креирао? – Којој публици је намењен? – Како њени припадници публике то знају? – Шта је главна порука? – Ко има користи, и шта добија? – Које су моје информационе потребе? – Како могу да сагледам и дефинишем

11 Прилог 1 је креиран за потребе ове наставне ситуације уз помоћ апликације за израду различитих мултимедијалних образовних садржаја - Počet. – Canva. Наставник је апликацију користио помоћу свог .еду налога.

своју информациону потребу? – Да ли информација која ми треба постоји у облику у ком ми треба? – Ако не, шта могу да предузнем? – Како разумети, организовати и проценити пронађену информацију? – Како да је представим у употребљивим форматима? – Како да сачувам и поново користим, снимим и архивирам?

- Ово су главна питања која можемо поставити у сусрету са медијским садржајем који желимо да критички проценимо. Зато хајде да формирамо три групе, тако да свака група анализира по једну страницу атинског „Гласника“.

У даљем току рада наставник ученике дели на три групе¹², а свака група добија посебан задатак: прва да анализира 1. страницу „Гласника“, друга 2. страницу и трећа 3. страницу.

Ученици се подстичу да тимски раде, а да резултате представљају путем теза, на постеру, које затим усмено образлажу, преко представника групе. Остали ученици добијају задатак да прате излагања радних група. Њихов задатак је да критички прате рад и излагање формираних група те да, после њихових саопштења, побољшавају или оспоравају изнете аргументе. Односно, да процењују успешност аргумената једних и других и да се, ако је то могуће, опредељују за једно или друго мишљење.

Током рада наставник посматра рад група, контролише га, али не узима активно учешће. Уколико несналажење у једној групи потпуно блокира рад групе, потребно је додатно мотивисати групу за рад, а то се постиже преформулацијом задатака и радних налога, односно њиховим додатним разјашњењем. Наставник посебну пажњу посвећује посматрању сарадничког односа између ученика у оквиру једне групе те, након завршеног рада, може указати ученицима да се добри резултати постижу групним радом на заједничком проблему, посебно уколико је реч о раду на активностима које од појединаца захтевају појачано мисаоно ангажовање.

Инструкције које се дају ученицима уочи почетка рада треба да буду што прецизније и да се, уколико је потребно, понове.

Упутство за рад за ученике:

- Твој задатак је да заједно са члановима твоје групе пажљиво проучиш дату страницу „Гласника“.
- Посебно обрати пажњу на главна питања која користимо у процени информација.
- Покушај да одговориш на њих.
- Посебно обрати пажњу на однос наслова и поднаслова у односу на текст који иза њих следи.
- Уколико неке информације не припадају корпусу твојих знања, покушај да их провериш користећи апликацију [Disinformation Toolkit](#) (мобилна апликација која даје преглед како истражити дезинформације и погрешно пренете информације, као и скуп корисних алата који се могу користити за проверу тачности информација).
- Припреми се да своја запажања понудиш као предлог могућих одговора својој радној групи.
- Пажљиво саслушај и одговоре других ученика, критички их размотри и упореди их са својим гледиштима.
- Настој да заједнички формулишете што боље одговоре, јасног и прецизног значења, како би ваша група што боље представила свој рад.
- Осмисли најбољи начин да се на постеру прикажу главни докази у одбрану постављене тезе.
- Осмисли заједно са другим ученицима у групи графички и текстовни облик којим ћете осталим ученицима у одељењу приказати резултате свога рада.
- Кад завршите са радом одредите представника ваше групе који ће извештавати о резултатима

12 Подела на групе у овој наставној ситуацији врши се према предвиђеном трајању часа од 45 минута. Према другој временској артикулацији могућа је и друга подела на групе. Уколико би неко планирао више времена за ову наставну ситуацију, могао би ученике поделити у шест група. Тако би по две групе радиле исти задатак, а поређењем њихових запажања остварио би се додатни квалитет. Групе са мањим бројем ученика би захтевале појачано индивидуално ангажовање.

вашег рада.

- Сугериши представнику групе како да на најбољи начин представи резултате рада целе ваше групе.

Ученици подсетник са питањима (Прилог 2¹³) могу добити на радним листовима. Овде је дат у .png формату, а може се ученицима приказати помоћу рачунара и пројектора, поделити као штампани материјал или га могу погледати у [онлајн прегледу](#).

Ученици прве групе, који обрађују насловну страну Гласника, сигурно ће уочити да се у насловима (и поднасловима) не истиче информација - као чињеница, већ став - као нека врста вредносне оријентације која идеолошки утиче на читаоца (конзумента медијског садржаја). Издвојиће примере, као што су: „Велика победа“, „Много смо јаки“, „Највећи издајник“, „Шокантно откриће“ – који сведоче о сензационалистичком приступу. Користећи мобилну апликацију за дезинформације моћи ће да открије да је текст који се налази испод наслова већ објављен и да се може пронаћи на инернет локацијама. Ослањајући се на своје знање из историје и претрагу интернета, моћи ће да закључе да текст садржи истините информације али су оне у наслову тенденциозно вредноване. Односно, сицилијанска експедиција није била велика победа већ велика катастрофа атинске политике и њене војне интервенције. Атина војни поход на Сицилију није предузела да би демократизовала Сиракузу, већ да би загосподарила изворима хране. У сваком случају, ученици ће увидети да је овде реч о злонамерном информисању.

Ученици друге групе, ослањајући се на своје познавање античке историје и претрагу садржаја на интернету, у анализи садржаја друге странице Гласника јасно ће увидети да највећи део материјала јесте истинит. Међутим, интерпретација тих чињеница није адекватна јер је заснована на обмани и злој намери. Најпре, да се атински грађани обману да је Никија „велики стратег“, а заправо је највише одговоран за пропаст сицилијанске експедиције. Друго, да се Атина може носити, не само са Сиракузом, већ и са њеним савезницима – а истина је да ће из ове епизоде корист имати само Спарта. И на крају, Алкибијад јесте променио страну и спартанцима пренео важне информације, али је пре тога у Атини био лажно оптужен за светогрђе. Истина је да ће се неколико година касније вратити у Атину, не као издајник, већ као стратег.

Ученици треће групе имаће релативно лак задатак, с обзиром на наставне јединице посвећене Сократу које претходе овом часу. Они ће потврдити аутентичност свих информација и илустрација у вези са Сократом. Закључиће да нема ничег шокантног и новог што се објављује у тексту, а тиче се Сократових последњих тренутака. Једино шокантно ће бити смештено у наслову, где ће се злонамерно тврдити да је Сократ „велики неверник“ и „софиста“. Што, ни једно ни друго, није тачно и не одговара историјским чињеницама. Међутим, ученици ће поставити питање поштовања достојанства личности и заштите приватности. Да ли је у реду објављивати детаље нечије смрти? Да ли се тако жртва додатно мучи? Да ли се тако породица стигматизује, а пре свега деца жртве. И на крају, да ли је овде реч о интересу јавности или тиражу новина? Ово су значајна питања која се могу покренути, а на наставнику је да помогне ученицима да их артикулишу и да заузму адекватан морални став.

Претходно обрађени део централне наставне ситуације се односио на информациону писменост и способност атинских грађана да разумеју информације у Гласнику, а у наставку овог дела часа наставник пажњу ученика усмерава на елементе медијске писмености. У вези с тим, може се ученицима обратити на следећи начин:

Медијска писменост нам помаже да схватимо пун обим медијског утицаја. Морамо бити способни да уочимо негативан утицај медија на нас како бисмо се заштитили. Исто тако, морамо уочавати и позитиван утицај да бисмо га ценили и ојачали. Утицај медија на нас и ефекте тог

13 Прилог 2 је креиран за потребе ове наставне ситуације уз помоћ апликације за израду различитих мултимедијалних образовних садржаја - Počet. – Canva.

утицаја можемо посматрати кроз пет области:

Сазнајни утицај – медији утичу на наше знање тако што у нашу свест усађују идеје и информације. То се дешава стално и вероватно представља најзаступљенији начин медијског утицаја. Са сваким коришћењем неког медија добијамо нове информације. Но, кад размислимо о медијском утицају ретко мислимо на овај ефекат.

Утицај на ставове – медији утичу на стварање и уобличавање наших мишљења, уверења и вредности. Интензивним медијским утицајем ставови се брзо формирају и доживљају као израз личног мишљења које је слободно формирано. Медији дугорочно утичу на ставове.

Емоционални утицај – медији имају способност да код нас изазивају емоције. Могу да изазову снажна осећања попут страха, беса и жудње, а могу и да пробуде осећања туге, зловоље и досаде. Медији имају дугорочне емоционалне утицаје. Један од њих је десензитизација – односно стварање неосетљивости на неку појаву или облик понашања.

Физиолошки утицај – медији утичу на органске функције које се обављају аутоматски. Постоје бројни физиолошки утицаји који код људи стварају, односно изазивају узбуђење. Напета тајанствена дешавања подижу крвни притисак и убрзавају рад срца. Филм страве и ужаса може изазвати убрзано дисање и знојење дланова. Од неке патриотске песме можемо да се најежимо, па чак и расплачемо. Постепено, пошто смо доживели већи број таквих медијских садржаја, наше физиолошке реакције на њих нестају или су мањег интензитета.

Утицај на понашање – медији могу да нас покрену на акцију. На пример, пошто смо видели оглас за неки производ можемо изаћи из куће да га купимо или преко интернета наручимо. Ако у вестима чујемо неку узнемишавајућу вест, можемо позвати пријатеља да са њима о томе поразговарамо. Исто тако, можемо на друштвеним мрежама да се повежемо са другим људима и узмемо учешћа у некој друштвеној акцији (хуманитарној, забавној, политичкој, културној ...).

Ученици добијају инфографику (Прилог 3¹⁴) „Ефекти медија“ да читају и анализирају – овде је дат у .png формату, а може се ученицима приказати помоћу рачунара и пројектора, поделити као штампани материјал, испоручити у .pdf формату на њихове уређаје ([линк за преузимање .pdf документа](#)) или га учинити доступним [онлајн](#).

Задатак за ученике: Ефекти медијског утицаја на појединца кроз пет области деловања (Прилог 4¹⁵). Ученици добијају задатак да процене колики ниво утицаја је на њих, припремљени материјал у облику атинског Гласника, остварио. Ученици задатак могу реализовати индивидуално, у пару или групно. У зависности од техничких услова, најефикасније би било да ученици, користећи своје мобилне уређаје, попуне онлајн [упитник](#)¹⁶. Тако би се задатак у кратком року обавио, а преглед процене на нивоу одељења/групе би био аутоматски доступан.

- Пет описаних врста медијског утицаја односе се на појединце. Али, медији имају утицај и на макројединице као што су институције. Неке институције, попут политике, суштински су се измениле захваљујући непосредном утицају медија, нарочито телевизије. Друге институције – као што су породица, друштво, религија – мењају се под утицајем бројних различитих друштвених притисака, а медији доприносе њиховом јачању.

14 Прилог 3 је креиран за потребе ове наставне ситуације уз помоћ апликације за израду различитих мултимедијалних образовних садржаја - Počet. – Canva.

15 Прилог 4 је креиран за потребе ове наставне ситуације уз помоћ апликације за израду различитих мултимедијалних образовних садржаја - Počet. – Canva.

16 Упитник за процену утицаја медијског садржаја кроз пет области креиран је помоћу Гугл упитника. https://www.google.com/intl/sr_rs/forms/about/.

Медији могу да утичу и у позитивном и у негативном смеру. Ти смерови су одређени вредносним критеријумима. Ко одлучује шта је позитивно а шта негативно? Одговор се може дати са два становишта: појединца и друштва. Са становишта појединца позитиван утицај медија је када котистећи медије остварујемо сопствене интересе (информално се образујемо скупљајући нове информације и остварујемо виши ниво знања). Насупрот томе, негативан утицај је када медији користе нас као средство за остваривање својих циљева (на пример, рекламе нас наводе да трошимо навац на неке производе, често и без стварне потребе).

На значај медијског утицаја може се гледати и са ширег друштвеног становишта. Ако медији приказују насиље без цензуре и заштите деце, они могу утицати на пораст насиља у друштву као облика прихватљивог понашања (рецимо према женама). Но, медији могу да чине расположивим и мноштво информација које доприносе бољој информисаности јавности која тако може бирати боље вође и подржавати најбоља решења за друштвене проблеме. У том случају друштво јача, па се такав медијски утицај сматра позитивним.

Након тога, наставник заједно са ученицима сумира резултате главног дела часа, ослањајући се на анализу ситуације када човек мисли и дела без присуства критичког мишљења, а са њим и медијске и информационе писмености – а како када је критичко мишљење, а са њим и медијска и информациона писменост, присутна у пуном капацитету. Суштина медијске и информационе писмености је у држању ствари под контролом. Виши ниво овог вида писмености омогућава јасније сагледавање границе између стварног света и света који стварају медији. Када смо медијски писмени и информационо писмени налазимо јасне путоказе за сналажење у свету медија, па можемо да дођемо до жељених искустава и информација а да нам при томе пажњу не одвлаче ствари које за нас могу бити штетне. У том смислу, ми смо у стању да градимо живот какав желимо, а не да се препуштамо медијима да нам га они граде како они желе.

Завршни део часа:

У многим својим дијалозима Платон се бавио различитим аспектима знања, изворима знања, методама којима се оно стиче, његовим разликовањем од осталих когнитивних активности, као што је мњење или веровање (*doxa*), али је једино у Теетету испитивао сам појам знања, указујући на недоумице око његовог дефинисања. Први значајнији предлог дефиниције знања математичара Теетета јесте да „знање није ништа друго до опажање“, други да је оно истинито веровање, а трећи да је знање истинито веровање спојено са објашњењем (*alethes doxa meta logou*). Сва три покушаја да се дефинише знање завршавају се неуспехом, те се чини да је једини позитивни резултат расправе утврђивање онога шта знање није. Чини се као да је Платонова интенција у овом дијалогу побијање одређених теорија о природи знања, а не изношење неког властитог епистемолошког становишта. Па ипак, наводећи трећи услов за знање у Теетету и нешто раније у Менону, Платон износи дефиницију знања која ће у епистемологији постати стандардном.

Мада свако од привидно узалудних настојања да се знање дефинише бива разорено немилосрдном и консеквентном логиком Сократових питања, ток и исход Теетета не представљају пораз тих настојања већ напредак у сагледавању знања и других когнитивних активности уз увиђање тешкоћа у вези са давањем једнозначних одређења. Структура Сократовог аргумента, којим се доводе у питање све три дефиниције знања, показује да *definiens* јесте нужан, али не и довољан услов *definiendum*-а, што значи да знање није сводљиво ни на опажање ни на мишљење или веровање. При том се не сматра спорним то да емпиријско знање укључује опажање, као ни то да субјекат, коме се приписује знање, мора у то и да верује. Стога, циљ овог дијалога није само побијање тезе о томе да је знање опажање, коју Сократ доводи у везу са Протагорином изреком о човеку као мерилу свих ствари и Хераклитовим учењем о вечном току. Обрачунавајући се са емпиријском теоријом знања, Платон долази до врло важних увида у природу наших чула и чулног опажања, као и о улози коју оно има у сазнању.

- Враћајући се Платоновој алегорији о пећини и посматрајући сенке на зиду као чулне представе, можемо слободно рећи: Чулима опажамо различите карактеристике предмета, али њима не можемо опазити оно што сачињава њихову суштину, и на основу чега га разликујемо од свега другог. Исто као што очима можемо опазити наслове у новинама, али не и поруку која је скривена између редова.

Поставља се питање која то способност уређује и интегрише мноштво чулних утисака у нама и истовремено омогућава да сагледамо својства, која се не могу сагледати ниједним чулом понаособ попут сличности и несличности, истости и различитости, бића. То нису појединачна чула, нити постоји неко натчуло које их повезује и координира њихов рад. Платон показује да је наша душа, односно њен рационални, логосни „део“, та којом промишљамо или расуђујемо о ономе што опажамо, и којом мноштво различитих чулних утисака повезујемо у јединствену и уређену целину. Јединство опаженог предмета може бити регистровано и опажено, уколико се претпостави јединство опажајућег „субјекта“, који је у стању да „истражује“ и просуђује предмете доступне различитим чулима управо зато што њима на координиран начин управља.

Платон је први филозоф у историји западне мисли који је у оквиру свог учења о опажању на недвосмислен начин формулисао проблем јединства свести. У његовом учењу о опажању и појам логоса као медијума игра важну улогу, што значи да, по Платону, опажање предмета као целине, па и оних заједничких својстава различитих објеката није директно, већ се реализује посредством логоса душе. Претпоставка сваког опажања јесте постојање такве способности душе која ствари именује и која је нераскидиво повезана са мишљењем. Опажање је, према Платону, сложен процес у који су укључена сва чула и чијим координирањем управља нешто што није ни посебно чуло нити било шта телесно него мисаона делатност душе која је дискурзивно структурирана. Оно, дакле, није непосредно, како је мислио Протагора, већ посредовано мишљењем и језиком. Једноставије говорећи, уколико желимо да разумемо неки текст у новинама или прилог на телевизији, морамо бити способни да протумачимо тако што ћемо га деконструисати – разложити на делове. Дакле, потребно нам је знање, а не мњење!

Домаћи задатак:

1. Пажљиво прочитај „Мит о пећини“ и покушај да својим речима одредиш тему овог Платоновог „мита“, а затим, да на основу тога, формулишеш нови наслов – који као и сваки наслов мора имати информативну вредност.
2. Пронађи у тексту место где Платон описује како изгледа истинска спознаја, а затим ту реченицу и препиши.
3. Протумачи - шта је Платон, заправо, мислио када је користио израз „сужњи“. Појам „сужњи“ опиши савременим речником, односно, објасни ко су данас „сужњи“.
4. Упореди Платоново схватање - оног човека који се враћа у пећину да би и друге подстакао да изађу на светлост дана – са потоњим временима и људима, односно сличним примерима.
5. Објасни коју стилску фигуру Платон користи у овом тексту и у којој мери се ти слажеш са оваквим виђењем човека, друштва и друштвеног прогреса.
6. Своја запажања у вези са радним налозима који се налазе у тачкама од 1 до 5 формулиши као краћи есеј.
7. На основу знања стечених на часу и кроз истраживање ове теме, покушај да направиш упоредну анализу знања и мњења кроз најважније карактеристике једног и другог приступа. Своја запажања представи користећи неку од мултимедијалних форми доступних на апликацији Канва (Роџет. – Canva). У зависности од друштвених мрежа које користиш, можеш креирати у

одговарајућем формату: објаву на Фејсбуку, Инстаграм причу или објаву, Јутјуб сличицу, летак, постер или сличан мултимедијални садржај. Када своју медијску поруку објавиш, прати како други људи са којима си повезан реагују и коментаришу. Водећи се принципима конструктивне и толерантне комуникације, покушај да им приближиш своја размишљања о односу знања и мњења. Дакле, покушај да будеш креатор медијске поруке којом ћеш подстицати друге да критички промишљају о односу знања и мњења!

Прилози:

Прилог 1

ГЛАСНИК

НОВИНЕ АТИНСКОГ ПОЛИСА

ЧИТАЈТЕ

Много смо јаки - Сиракузи ни Спарта не може помоћи!

Алкибијад - највећи издајник свог народа?

Шокантно откриће - како је Сократ умро!

ВЕЛИКА ПОБЕДА АТИНЕ НА СИЦИЛИЈИ

ОЧЕКУЈЕМО УНАПРЕЂЕЊЕ ПРОИЗВОДЊЕ ЖИТА И ДЕМОКРАТИЗАЦИЈУ СИРАКУЗЕ

Директно са Сицилије за Гласник пише Тукидид: Атињани су смислили варку, како да измаме Сиракужане из града, па да онда они нападну Сиракузу. Да би извели превару послали су једнога човека, у кога су Сиракужани имали поверења. Он је рекао Сиракужанима да многи Атињани не ноће у свом логору ван Катане него у Катани, па да ако договоре када ће напасти атински логор да им тада становништво Катане може да помогне и да блокира Атињане у граду. Тада би Сиракужани могли да им запале бродове. Сиракужани су поверовали и уговорили су дан када ће напасти атински логор. Атињани су припремили бродове и док је сиракушка војска кретала према Катани они су дошли до Сиракузе и искрцали се крај ње. Сиракушка коњица је прва стигла до Катане и јавила је осталом делу војске да су Атињани отпловили. Сви су тада појурили натраг да спасе Сиракузу.

Атињани су одабрали добар положај и чекали су сиракушку војску. На десном крилу били су Аргивци и Мантинејани, у средини Атињани, а на левом крилу остали савезници. Сиракужани су оформили фалангу дубоку 16 редова. Имали су бројнију коњицу 1.200 коњаника. Аргивци су потиснули лево сиракушко крило, а онда су Атињани потиснули војску испред њих, па се цела сиракушка војска дала у бег. Сиракушка коњица је спречила Атињане да дотуку сиракушку војску. Коњица је спречила катастрофу. Сиракужани су изгубили око 260 војника, а Атињани око 50. Након битке Атињани су се вратили на зимовање.

Иначе, атинска и савезничка флота кренула је у поход на Сицилију са: 134 тријере (од чега 100 атинских), 5.100 хоплита, 480 стрелаца, 700 праћкаша, 120 лаконаоружаних, 30 коњаника, и 130 транспортних бродова.

Велике речи мудрог стратега Никије упућене Атињанима пред судар са непријатељем : "Јунаци немојте заборавити на свој углед и навалите храбро на противнике, сматрајући да су нам садашњи тежак положај и неизвесност страшнији од непријатеља."

Много смо јаки - Сиракузи ни Спарта не може помоћи!

Опсада Сиракузе се наставља

Обе стране почеле су да траже помоћ. Сиракуза је тражила помоћ од Коринта и Спарте. И једна и друга страна покушавала је да придобије Сикеле за себе. Сикели су већином пришли Атини.

Атињанима је стигло појачање из Атине. Добили су 300 таланата, 250 коњаника и 30 стрелаца. Хермократ је знао за стратешки значај Епиопола, строма брда, које се уздизало изнад града. Баш када се спремао да изабере 600 војника, који ће чувати висове Епиопола Атињани су се неопажено привукли из Катане, искрцали се крај Сиракузе и заузели су Епиполе.

Сиракужани су послали одмах 600 војника да покушају да поврате Епиполе, али у том сукобу изгинуло је 300 Сиракужана. Атињани су одмах утврдили Лабдал на северној страни. Обе стране почеле су да граде зидове.

Атињани су намеравали да зидом потпуно окруже Сиракузу. Зид су градили преко Епиопола, а Сиракужани су спречавали њихове намере градњом контразида. Атињани су најпре срушили део првога контразида, али Сиракужани су почели да граде други контразид и уз њега су копали ров, блокирајући долазак атинског зида до мора.

Око 300 Атињана напало је други контразид, заузело га, али Сиракужани су га вратили у успешно изведеном контранападу. При томе су убили Ламаха. Никија је отада остао једини заповедник сицилијанске експедиције. Сиракужани су тада срушили 300 метара атинског зида, али нису успели да сруше кружно утврђење, које је обранио Никија. Пошто је обранио зид Никија је успео да заврши зид све до мора и да потпуно копнено блокира

Алкибијад - највећи издајник свог народа?

Током Пелопонеског рата Алкибијад је неколико пута мењао своје политичко опредељење. У Атини се залагао за агресивну спољну политику и за предузимање Сицилијанске експедиције. Међутим откривено је и доказано светогрђе, па је побегао у Спарту, где је као стратешки саветник предлагао или надгледао неколико великих похода против Атине. Када је стекао моћне непријатеље у Спарти побегао је у Персију, где је био саветник сатрапа Тисаферна.

Опсада Сиракузе

Шокантно откриће - како је Сократ умро!

У ексклузивној изјави за наш Гласник Сократов пријатељ Критон открива како су изгледали последњи тренуци живота великог неверника и софисте

Сократов отац је био Софрониск, вајар, а мајка Фенарета, бабица. Био је ожењен Ксантипом, која му је родила три сина (Лампрокле, Софрониск и Менексен). По културним стандардима оног времена, њу су сматрали оштроконцом. Сам Сократ је посведочио да је, пошто је научио да живи са Ксантипом, сада способан да се носи са било којим другим људским бићем, као што јахач који је навикао на дивље коње са лакоћом јаше мање дивље.

Сократ је волео да иде на Симпозије, партије пијења и причања. Легендарна је била његова способност да пије, остајући трезан чак и кад би се сви из његове дружине тешко напили. Такође је искусио војну акцију, борећи се у Потидејској бици, Делијској бици и Амфипољској бици.

Из Платоновог Симпозијума знамо да је Сократ одликован за храброст. У једној прилици је остао са рањеним Алкибијадом, и вероватно је спасао његов живот. Током ратних похода је такође показао необичну чврстину, ходајући без обуће и капута зими.

Атински јавни суд је довео три водеће јавне фигуре да суде Сократу због безбожности и кварења атинске омладине. Суд га је осудио, и као казну је испио отров.

Очигледно у складу са његовом филозофијом поштовања закона, он је сам извршио смртну казну, попивши отров. Постоји прича да су му током задње ноћи, пријатељи предлагали да побегне из затвора, али је Сократ остао доследан свом веровању да се закон мора поштовати, чак и ако није правичан. Када је испио отров, његови пријатељи почеше да јецају, а Сократ им рече: "Треба умирати у побожној тишини, зато ћутите и будите храбри!"

У ИНТЕРАКЦИЈИ СА МЕДИЈИМА ОТВАРА СЕ ПРОБЛЕМ КАКО СЕ МОГУ ПРОЦЕНИТИ ИНФОРМАЦИЈЕ КОЈЕ НАМ ОНИ ПРЕДСТАВЉАЈУ

ГЛАВНА ПИТАЊА У ПРОЦЕНИ ИНФОРМАЦИЈА СУ:

- Шта је сврха овог медијског текста? – Како је он креиран?
– Ко га је креирао? – Којој публици је намењен? – Како њени припадници публике то знају? – Шта је главна порука? – Ко има користи, и шта добија? – Које су моје информационе потребе? – Како могу да сагледам и дефинишем своју информациону потребу? – Да ли информација која ми треба постоји у облику у ком ми треба? – Ако не, шта могу да предузнем? – Како разумети, организовати и проценити пронађену информацију? – Како да је представим у употребљивим форматима? – Како да сачувам и поново користим, снимим и архивирам?

ОБИМ УТИЦАЈ МЕДИЈА

Ефекти медија

Медијска писменост нам помаже да схватимо пун обим медијског утицаја. Морамо бити способни да уочимо негативан утицај медија на нас како бисмо се заштитили. Исто тако, морамо уочавати и позитиван утицај да бисмо га ценили и ојачали. Утицај медија на нас и ефекте тог утицаја можемо посматрати кроз пет области:

01

Сазнајни утицај

Медији утичу на наше знање тако што у нашу свест усађују идеје и информације. То се дешава стално и вероватно представља најзаступљенији начин медијског утицаја. Са сваким коришћењем неког медија добијамо нове информације.

02

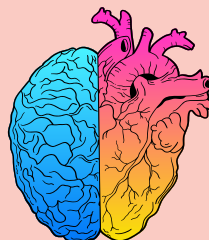
Утицај на ставове

Медији утичу на стварање и уобличавање наших мишљења, уверења и вредности. Интензивним медијским утицајем ставиви се брзо формирају и доживљају као лично мишљења које је слободно формирано.

03

Емоционални утицај

Медији могу да изазову снажна осећања попут страха, беса и жудње, а могу и да пробуде осећања туге, зловоље и досаде. Медији имају дугорочне емоционалне утицаје. Један од њих је десензитизација – стварање неосетљивости.

04

Физиолошки утицај

Медији утичу на органске функције које се обављају аутоматски. Постоје бројни физиолошки утицаји који код стварају, односно изазивају узбуђење - подижу крвни притисак, убрзавају рад срца и сл. Пошто смо доживели већи број таквих садржаја, наше физиолошке реакције су мање.

05

Утицај на понашање

Медији могу да нас покрену на акцију – пошто смо видели оглас за неки производ можемо да га купимо или преко интернета наручимо. Ако у вестима чујемо неку узнемиравачу вест, можемо позвати пријатеља да са њим о томе поразговарамо. Исто тако, можемо да друштвеним мрежама да се повежемо са другим људима и узмемо учешћа у некој акцији (хуманитарној, забавној, политичкој, културној ...).

ОБИМ УТИЦАЈА МЕДИЈА

Користећи наведену скалу означите колико сматрате да су ефекти медија присутни када су у питању садржаји објављени у атинском Гласнику

САЗНАЈНИ УТИЦАЈ

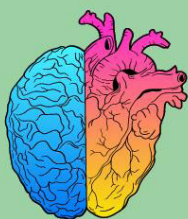
- 1 - врло ефективно
- 2 - ефективно
- 3 - ни ефективно ни неефективно
- 4 - није ефективно
- 5 - потпуно неефективно

УТИЦАЈ НА СТАВОВЕ

- 1 - врло ефективно
- 2 - ефективно
- 3 - ни ефективно ни неефективно
- 4 - није ефективно
- 5 - потпуно неефективно

ЕМОЦИОНАЛНИ УТИЦАЈ

- 1 - врло ефективно
- 2 - ефективно
- 3 - ни ефективно ни неефективно
- 4 - није ефективно
- 5 - потпуно неефективно

ФИЗИОЛОШКИ УТИЦАЈ

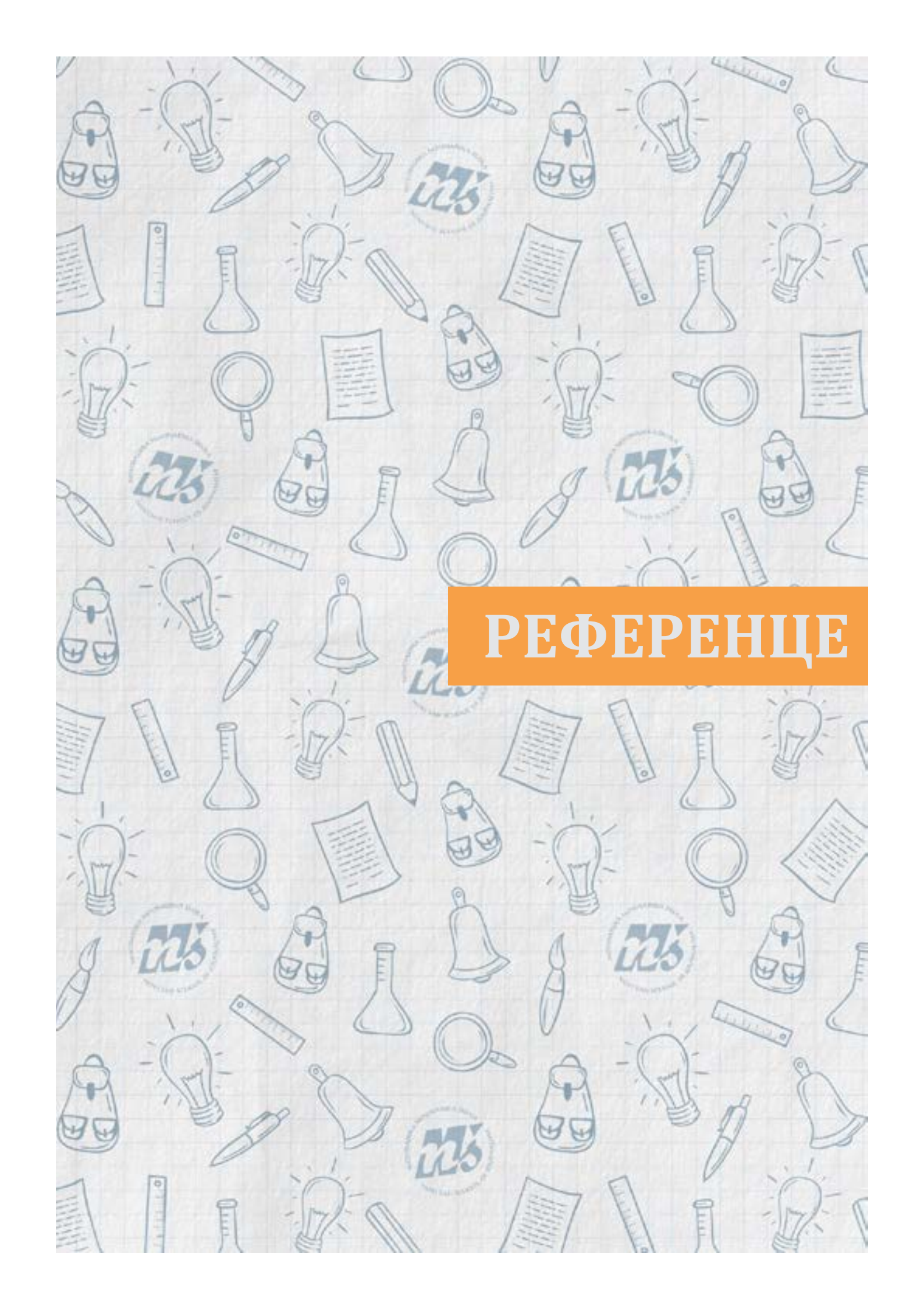

- 1 - врло ефективно
- 2 - ефективно
- 3 - ни ефективно ни неефективно
- 4 - није ефективно
- 5 - потпуно неефективно

УТИЦАЈ НА ПОНАШАЊЕ

- 1 - врло ефективно
- 2 - ефективно
- 3 - ни ефективно ни неефективно
- 4 - није ефективно
- 5 - потпуно неефективно

The background of the entire page is a repeating pattern of various school-related icons in a light blue, hand-drawn style. These icons include light bulbs with radiating lines, bells, backpacks, rulers, pencils, papers, flasks, magnifying glasses, and circular logos with the letters 'mb'.

РЕФЕРЕНЦЕ

Референце

1. Андевски, М. и Вучковић, Ж. (2012) Пролегомена за критичку педагогију медија. Вршац: Висока школа струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов“ у Вршцу
2. Безданов Гостимир, С. и Торњански Брашновић, С. Језик, медији и култура: приручник за наставнике за изборни програм у првом разреду гимназије (онлајн). Београд: Едука Доступно на: https://issuu.com/ivana.milosevic/docs/jezik_mediji_i_kultura_wm (приступљено: 23. 8. 2021.)
3. Бумбић, Т. и Јањић, С. (2018). Дигитални погон у школској клупи (онлајн). Нови Сад: Новосадска новинарска школа. Доступно на: <https://medijskapismenost.org.rs/wp-content/uploads/Medijska-pismenost-Publikacija.pdf> (приступљено: 23. 8. 2021.)
4. Валић Недељковић, Д. и Јањатовић Јовановић, М. (2019). Искуства и нове могућности за имплементацију медијске и информационе писмености у основне и средње школе у Србији. Нови Сад: Новосадска новинарска школа
5. Вујовић, М, Обрадовић, Н, Митровић, М. и Алексић, Д. (2021). Практикум „Медијска писменост за наставнике“ (онлајн). Доступно на: http://medijskapismenostzanastavnike.rs/assets/video/materijali_za_nastavnike/praktikum.pdf (приступљено: 23. 8. 2021.)
6. Јањатовић Јовановић, М. и Грња Клаић, М. (2021). Предлог практичне политике за системско увођење медијске и информационе писмености у образовни систем у Србији (онлајн). Нови Сад: Новосадска новинарска школа. Доступно на: <https://novinarska-skola.org.rs/sr/publication/predlog-prakticne-politike-za-sistemsko-uvodjenje-medijske-i-informacione-pismenosti-u-obrazovni-sistem-u-srbiji/> (приступљено: 23. 8. 2021.)
7. Кецман, В. (2019). Медијска писменост у средњем образовању: Подстицај за критичко мишљење адолесцената у Србији почетком 21. века. (онлајн). Доступно на: <http://eteze.arts.bg.ac.rs/handle/123456789/433> (приступљено: 23. 8. 2021.)
8. Новосадска новинарска школа (2021). Слобода говора – употреба и злоупотреба youtube.com, 28. 6. 2021. (интернет). Доступно на: https://www.youtube.com/watch?v=J8Af36KhD5c&ab_channel=Novosadskanovinarska%C5%A1kola (приступљено: 23. 8. 2021.)
9. Новосадска новинарска школа (2021). Заштита интернет идентитета. youtube.com, 28. 6. 2021. (интернет). Доступно на: https://www.youtube.com/watch?v=vGOSCwQyvzw&ab_channel=Novosadskanovinarska%C5%A1kola (приступљено: 23. 8. 2021.)
10. Новосадска новинарска школа (2021). Преиспитивање и грађење личног интернет идентитета. youtube.com, 26. 6. 2021. (интернет). Доступно на: https://www.youtube.com/watch?v=SL8ps-MYJ_8&ab_channel=Novosadskanovinarska%C5%A1kola (приступљено: 23. 8. 2021.)
11. Новосадска новинарска школа (2021). Комерцијални садржаји у различитим медијима. youtube.com, 26. 6. 2021. (интернет). Доступно на: https://www.youtube.com/watch?v=pNopnun-8fvc&t=1s&ab_channel=Novosadskanovinarska%C5%A1kola (приступљено: 23. 8. 2021.)
12. Новосадска новинарска школа (2021). Наративност и интерактивност. youtube.com, 25. 6. 2021. (интернет). Доступно на: https://www.youtube.com/watch?v=z1F8mk7e6fs&t=310s&ab_channel=Novosadskanovinarska%C5%A1kola (приступљено: 23. 8. 2021.)
13. Новосадска новинарска школа (2021). Креативна употреба смарт телефона. youtube.com, 24. 6. 2021. (интернет). Доступно на: https://www.youtube.com/watch?v=CG3_9aM5Xwc&t=3s&ab_channel=Novosadskanovinarska%C5%A1kola (приступљено: 23. 8. 2021.)
14. Новосадска новинарска школа (2021). Сензационализам у медијима. youtube.com, 22. 6. 2021. (интернет). Доступно на: https://www.youtube.com/watch?v=ksNDbomTk80&ab_channel=Novosadskanovinarska%C5%A1kola (приступљено: 23. 8. 2021.)
15. Новосадска новинарска школа (2021). Медијске поруке: стереотипи, дискриминација, лажне вести, манипулације. youtube.com, 21. 6. 2021. (интернет). Доступно на: https://www.youtube.com/watch?v=ra-KW1ze7Ww&t=8s&ab_channel=Novosadskanovinarska%C5%A1kola (приступљено: 23. 8. 2021.)

16. Новосадска новинарска школа (2021). Медији као средство информисања, образовања и забаве. youtube.com, 19. 6. 2021. (интернет). Доступно на: https://www.youtube.com/watch?v=DwYHxeY9PMI&ab_channel=Novosadskanovinarska%C5%A1kola (приступљено: 23. 8. 2021.)
17. Новосадска новинарска школа (2021). Јавни наступ – Шта чини успешан јавни наступ? youtube.com, 25. 5. 2021. (интернет). Доступно на: https://www.youtube.com/watch?v=aV32yvOwYfQ&ab_channel=Novosadskanovinarska%C5%A1kola (приступљено: 23. 8. 2021.)
18. Програм наставе и учења за други разред гимназије. Доступно на: <https://infoepa.files.wordpress.com/2019/03/program-ii-razred-gimnazije.pdf> (приступљено: 23. 8. 2021.)
19. Сејдиновић, Н. И Љубић, Т. (2014). Основе медијске писмености: приручник за ученике гимназија и средњих школа (онлајн). Нови Сад: Независно друштво новинара Војводине. Доступно на: <http://www.medijskapismenost.net/dokument/Osnove-medijske-pismenosti---prirucnik-za-ucenike> (приступљено: 23. 8. 2021.)
20. Сигети, В. (2018). Водич кроз продукцију у школској клупи (онлајн). Нови Сад: Новосадска новинарска школа. Доступно на: https://issuu.com/novinarska-skola/docs/vodic_kroz_produkciju (приступљено: 23. 8. 2021.)
21. Сигети, В, Стјепић, Д, Јањатовић Јовановић, М. и Валић Недељковић, Д. (2021). Медијска писменост у школској клупи: Водич за наставнике (онлајн). Нови Сад: Новосадска новинарска школа. Доступно на: https://medijskapismenost.org.rs/wp-content/uploads/Medijska-pismenost-u-skolskoj-klupi_Vodic-za-nastavnike-1.pdf (приступљено: 23. 8. 2021.)
22. Стратегија развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године. Доступно на: http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2021/02/1-SROVRS-2030_MASTER_0402_V1.pdf (приступљено: 23. 8. 2021.)
23. Стратегија развоја система јавног информисања у Републици Србији за период 2020-2025. година. Доступно на: https://www.media.srbija.gov.rs/medsrp/dokumenti/medijska_strategija210_cyr.pdf (приступљено: 23. 8. 2021.)
24. Теме изборних програма за први разред, 2020. Доступно на: <http://vigimnazija.edu.rs/skolski/wp-content/uploads/2020/07/%D0%A2%D0%B5%D0%BC%D0%B5-%D0%B8%D0%B7%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0-%D0%B7%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%B2%D0%B8-%D1%80%D0%B0%D0%B7%D1%80%D0%B5%D0%B4-2020..pdf> (приступљено: 23. 8. 2021.)
25. Трифуновић, С. и др. (2020). Медијска писменост: приручник за васпитаче, наставнике и стручне сараднике (онлајн). Београд. Министарство културе и информисања Републике Србије. Доступно на: https://medijskapismenost.com/wp-content/uploads/2020/12/Medijska_pismenost_prirucnik.pdf (приступљено: 23. 8. 2021.)

ZVONI ZA
MIP